PHILIPPI LANSBERGII

CHRONOLOGIÆ SACRÆ

LIBRI III.

In quibus annorum mundi ſeries, ab orbe condito ad everſa per Romanos Hieroſolyma, novâ methodo, atq; infallibili ἀποδείξει oſtenditur.

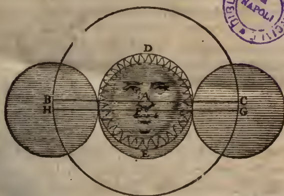
Ad Senatum Populumque Goeſanum.

TATIANUS.

Apud quos temporum notatio non cohæret, apud illos neque veritatis & fidei hiſtoricæ ratio ulla conſtare poteſt.

MIDDELBURGI ZELANDIÆ,

Apud *Zachariam Roman*, Bibliopolam.

cIↄ Iↄ c LXII.

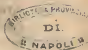

Amplissimis & Magnificis viris,

CONSULIBUS

ET

SENATVI Reipubl. Goesanæ,

Dominis sibi plurimum observandis,

P. LANSBERGIUS, S. D.

Ndequadragesimus est annus, ex quo Vestræ Ecclesiæ Pastor admotus sum; jactis initiis laborum (si quid in hoc honoris est) intra Antverpianæ Urbis mænia. Inter tot celebres ibi tunc Viros, quibus Urbs pro claritate abundabat, ego tantulus etiam in Ecclesiasten adlectus, in messem fateor opimam, ni malo Reipubl. nostræ, ipsiusq; Urbis fato, id membrum corpori belli impetus abripuisset. Promiscuis tunc bonorum fugis, ego pars minima utique etiam accessi. Cumque accidere mihi necesse esset, ut extorris, & sine grege, tamen Pastor alicubi delitescerem, concessi Lugdunum Batavorum, ubi DEUS OPT. MAX. mite mihi ocium fecit, in Musarum quasi chorum admisso, ut talium insultuum inexpertum animum, illo consortio recolligerem; scilicet jam tum destinatus, à summo omnium moderatore, vestri populi curis. Neque id diu anceps: Nam post annum ab Amersfordicis per literas invitatum, Vestra primùm vocatio excepit; & siquidem parendum DEI omnipotentis ductui, suscepi humeris Ecclesiæ Vestræ onus, & pertuli annis plùs minùs undetriginta. Neque id pœnitet, laborum fructus adeptum, tot incolarum Vestrorum fidem in CHRISTUM, pietatem, & ut spero, salutem; cujus quidem illorum bona pars jam possessione satiantur in cœlo: ego mercedem si quam hîc merui, senescente hoc corpusculo, opperiar in posterum; non indotatus quidem nunc ab illius liberalitate. Siquidem intra vestros parietes decem suscepisse liberos, ac sub tutela vestra educasse, inter prospera numerandum est. Horum nonnullus vestra terra tegitur, duo degunt vestris finibus, reliquos negociorum sparsit necessitas, omnes in perpetuum vobis deditos, ac debitores.

Mihi verò tot laboribus fesso, quos apud vos exhausi, Illustrium, Zelandiæ Ordd. Delegati concessere hoc Middelburgense secretum ac illorum, Vestraque benificentia, honestum & liberale ocium. Id ne segne esset ac sterile operam semper dedi, emissis aliquot, dum hic moror, opusculis, Reipubl. & (ut spero) Ecclesiæ bono. Superest hic intra vestros parietes natus, post hîc educatus, & nunc à nobis manumissus, qui est de ratiocinio sacrorum temporum. Cujus materiæ dignitatem non priùs adstruxerim, quàm si omnes eruditione celebres ei studio incubuisse asseram. Certè ut in rerum reputatione multùm juvat loci intuitus, ita temporis quo quicquam gestum est cognitio, addit historiis & lucem & fidem; nec citiùs erubescat Atheus scripturæ sacræ divinitatem, quàm si temporis tam exactam rationem dederis, cœli motibus, sibi, & Gentium scriptis consentientem. Studuere hoc ante me magni Viri, sed non eo quem volebant successu. Ego quid præstiterim, judicent Amplitudo Vestra, ac quisq; doctus & pius.

Visum porro est, Amplissimi & Magnifici viri, hoc nostrum opus vobis & populo vestro inscribere, ut & ego gratus sim, & id vestro nomine gratius. Quorum quidem illud ego debeo, hoc vos debetis, quippe per euangelium, ut cum Apostolo dicam, à me geniti, ejusdemq; puro lacte enutriti: quod utiq; Vobis me favere jubet, & vos mihi. Accipite ergo hanc amoris mei tesseram; cujus usum etsi decennii à vobis absentia eripuit, affectum tamen non ademit, nil adimet quam mors omnium in mundo ultimum. Valete Amplissimi & Magnifici viri. Middelburgi, VII calend. Julias, Anno æræ CHRISTI vulgaris M. DC. XXV; veræ XXVIII, supra millesimum & sexcentesimum.

In Reverendi viri P. Lansbergii CHRONOLOGIAM SACRAM.

Qui sacram legis historiam, neque tempora nosti
Indubitata suis quæque notata locis,
Passibus ambiguis hinc inde volubilis erras,
Ut qui sub dubio lumine carpit iter.
At te ne fallant usquam vestigia, claram
En tibi Lansbergius lampada proposuit.

Jacobus Lansbergius, P. Lansbergii F. *Medicinæ D.*

PHILIPPI LANSBERGII
CHRONOLOGIÆ SACRÆ
LIBER PRIMUS.

De Tempore.

SERIEM annorum mundi à prima rerum origine ad devastata per Romanos Hierosolyma, aggredior ostendere ex sacris literis. Tu ÆTERNE DEUS, qui ex æternitatis tuæ abysso eduxisti tempus, in tempore creasti mundum, in mundo condidisti hominem, ex hominum genere collegisti Ecclesiam, da mihi Ecclesię tuæ & circa Ecclesiam res gestas, certis atq; indubitatis annorum periodis distinguere. Tu ÆTERNE PATRIS FILI, per quem omnia sunt facta, Ecclesia tua in mundi primordio est constituta, post lapsum est restituta, in plenitudine temporum redempta, in fine temporum glorificanda, illustra mentem meam sapientiæ tuæ radiis, ut Ecclesiæ tuæ annos numerem à primis ad ultimos. Tu PATRIS & FILII ÆTERNE SPIRITUS, per quem omnes exercitus cœlorum sunt creati, Ecclesia tua est sanctificata, viri sancti sunt afflati, qui res Ecclesiæ tuæ consignarunt, concede mihi ea tempora quæ in scriptis suis proposuerunt ita demonstrare, ut ex ἀπoδείξει mea cuivis perspicuum sit, sacram scripturam esse sacrosanctum verbum tuum, & veritatem, quæ potens sit servare omnes, qui eam vera fide amplectuntur. Exaudi me DEUS propter JESUM CHRISTUM Filium tuum dilectum, qui tecum & cum SPIRITU SANCTO, unus ille & verus Deus vivit & regnat omnia secula, Amen.

Scriptionis meæ ordo hic erit. Primùm agam de tempore, ejusque rationem explicabo tum in anno Juliano, tum in anno Hebræo quantum Chronologiæ sacræ erit satis. Secundò distinguam annos mundi omnes qui in sacra scriptura recensentur in novem intervalla temporum: quorum prima quatuor evidenter demonstrabo ex sacris literis; & quatuor postrema ex Solis & Lunæ motibus. Quintum verò intervallum probabo tum ex motibus Solis & Lunæ, tum ex sacris literis. Tertiò recensebo annos mundi omnes, qui characterem habent à Solis & Lunæ motibus expressum in sacra scriptura, aut alia Historia, eosque ad Solis & Lunæ motus à nobis restitutos exigam, atque inde evincam, seriem annorum mundi, quam novem temporum intervallis distinctam proposui certissimam esse, eò quod sacræ scripturæ, & cœli conversioni undequaque respondeat. Hæc sunt quæ Ego, Deo favente, præstare decrevi; DEUS verò OPT. MAX. qui mihi dedit velle, det mihi etiam perficere pro gratuita sua benevolentia.

Quid tempus sit. CAPUT I.

INitium facio à tempore, & primùm à temporis definitione. Nam si certam volumus constare rationem temporis, oportet nos ante omnia scire quid tempus sit. Hoc discere possu-

possumus ex definitione quam Græci Philosophi prodiderunt his verbis, χρόνος ἐστὶ μέτρον κινήσεως τῆς ἐν οὐρανίᾳ σφαίρᾳ γενομένης; Hoc est, Tempus est mensura motus qui in cœlesti orbe perficitur. Quæ definitio etsi per se plana sit, erit tamen multò planior, si teneamus tempus & motum cœlestem esse ἀντίστροφα, & proinde alterum esse mensuram alterius. Nam ut tempus est mensura motus cœlestis, ita motus cœlestis est mensura temporis. Ratio est quod tempus & motus cœlestis natura sint simul. Nam cum materia cœlestis adhuc rudis & informis, primo die mundi inciperet se movere, & motum suum proderet in tenebrarum & lucis vicissitudine, cœpit etiam se eodem die manifestare tempus, motumque tenebrarum & lucis commensuravit unius diei spacio. *Gen. 1. 5.* Ab eo vero tempore, cœli motus & tempus pari passu sunt progressi, progredienturque ita deinceps ad mundi usque finem. At ubi mundi finis advenerit, cœli flagrantes solventur, & elementa æstuantia liquescent. *2. Pet. 3. 12.* Cessabit itaque tunc cœli motus, & tempus etiam non amplius erit. *Apoc. 10. 5.* Est itaque tempus revera mensura motus cœlestis, quemadmodum cœlestis motus est mensura temporis.

Hæc vera est temporis definitio, quæ usum valde eximium habet in Chronologia sacra. Nam cum tempus & cœlestis motus se mutuo mensurent, licet non modo ex tempore colligere cœlestem motum, sed ex cœlesti motu tempus. Itaque si Canones motuum Solis & Lunæ ad manum sint qui cum cœlo exacte consentiunt, promptum nobis erit ex illis tum Solis & Lunæ motus definire ad tempus quodcunque datum, tum etiam tempus non datum eruere ex datis Solis & Lunæ motibus. Quæ res certè præclara est & magni momenti. Extant enim in Historia sacra non pauci anni qui characterem habent à Solis & Lunę motibus: quos facilè est definire, si ad Solis & Lunæ motus exigantur. Nam si revocati ad calculi examen eosdem characteres præbeant qui notantur in sacris literis, dubium non est quin ipsissimi sint anni qui in sacris literis recensentur: diversi verò si diversos characteres præbeant. Itaque ex singulorum characteribus, de singulis est judicandum. Exempla vero hujus δοκιμασίας illustria, eaque non pauca dabimus, adjuvante Deo, cum venerimus ad computum annorum mundi.

Quæ sint primariæ temporis partes.

CAPUT II.

EXplicavi, Dei beneficio, rationem temporis, jam transeo ad partes temporis primarias quę quinque notantur in sacris literis, hora scz. dies, hebdomas, mensis & annus. Hora autem est minima pars temporis, quæ mensurat Æquinoctialis circuli tempora quindecim. Dum enim tempora Æquinoctialis quindecim Meridianum prætereunt, transit etiam interea una hora æqualis. Viginti quatuor verò horę æquales constituunt unum diem naturalem quem Græci νυχθήμερον appellant, eò quod ex nocte & die constet, vel ut Moses scribit ex vespera & mane. Itaque dies est σύστημα ex horis viginti quatuor, quod una Æquinoctialis conversione absolvitur. Nam unius horæ spacio transeunt Æquinoctialis tempora quindecim. Itaque viginti quatuor horarum spacio transeunt tempora Æquinoctialis 360, quæ unum orbem conficiunt. Septem autem dies constituunt hebdomada, hoc est septimanam unam. Itaque una septimana est σύστημα ex diebus septem, ducens originem ab ἑπταμερῷ ἀστέρῳ. Mensis itidem ex diebus componitur, sed non paucioribus quàm 28, non pluribus quàm 31. Itaque mensis est σύστημα ex diebus 28, vel 29, vel 30, vel 31, qui metiuntur quàm proximè unam revolutionem Lunarem.

Ex mensibus postremò componitur annus, at non paucioribus quàm duodecim, non pluribus quàm tredecim. Itaque annus est σύστημα ex mensibus duodecim, vel tredecim, accommodatum ad unicam Solis revolutionem.

Atque hæ quidem sunt partes temporis primariæ, quæ usum habent omnes in Chronologia Sacra, sed inprimis annus & mensis, eò quod hi maximè in temporum descriptionibus notantur. Quamobrem jam plenius de hisce est agendum.

De

De anno Juliano & mensibus, ejusque duplici Calendario.

CAPUT III.

Nulla gens est, nullusque populus, qui non vel ob causam æmulationum, vel præcipuè ob religionis & sacrorum dissimilitudinem, aliud anni initium, aliamque anni rationem instituit quàm alia gens. Nam & Ægyptii, & Babylonii, & Persæ, & Græci, & alii populi, diversis olim annis sunt usi, atque etiam hodiè utuntur, quemadmodum Doctissimus vir Josephus Scaliger docet in suo opere de Emendatione temporum. At inter omnes annos Gentium, nullus est præstantior Juliano, quem olim non sine gravi consilio instituit C. Julius Cæsar Romanorum Imperator primus. Is enim usus opera & Consilio Sosigenis, Artificis ea tempestate insignis, & æquabilem fecit annum suum & Solarem; eaque ratione Ægyptio anno, qui tunc erat omnium annorum laudatissimus, palmam eripuit. Nam etsi Ægyptius annus æquabilis esset, non erat tamen Solaris. Unde etiam Æquinoctia & Solstitia quæ diebus anni Ægyptii affigebantur, non adhærebant illis, sed progrediebantur semper in consequentia. At Julianus annus quia & æquabilis est & Solaris, non patitur Æquinoctia & Solstitia recedere à diebus anni quibus semel adhæserunt, nisi longo tractu temporis. Quo nomine & Ægyptio præstat, & cæteris omnibus. Habet etiam hanc commoditatem annus Julianus, quod omnium annorum sit aptissimus ad durationem mundi numerandum, Est enim tanquam mensura quædam aliorum annorum, adeò ut per illum cujuscunque generis anni commodè mensurentur, & ad anni Juliani formam reducantur.

Constat verò annus Julianus ex diebus 365 cum unius diei quadrante, qui distributi sunt in duodecim menses hoc ordine. Januarius habet dies 31, Februarius 28, Martius 31, Aprilis 30, Majus 31, Junius 30, Julius 31, Augustus 31, September 30, October 31, November 30, December 31. Quorum omnium summa est 365.

At quoniam excessus unius diei quadrantis super dies 365, quarto anno excrescit in unum diem, ideo quovis quarto anno intercalatur unus dies, atque is tribuitur Februario, qui tunc habet dies 29.

Tres tandem primi anni in quibus nulla fit intercalatio, vocantur anni Communes, & quartus in quo unus dies intercalatur, intercalaris dicitur vel Bisextilis.

Hoc modo se habet annus Julianus, cujus rationem perspicuè expressimus in duobus Calendariis, quorum unum constructum est ad Communis anni formam, alterum ad formam Bisextilis, possuntque accommodari omnibus annis Julianis à principio mundi ad finem.

Ca-

Dies	Ianuarius.	Februarius.	Martius.	Aprilis.	Majus.	Iunius.
1	1 a	32 d	60 d	91 g	121 b	152 e
2	2 b	33 e	61 e	92 a	122 c	153 f
3	3 c	34 f	62 f	93 b	123 d	154 g
4	4 d	35 g	63 g	94 c	124 e	155 a
5	5 e	36 a	64 a	95 d	125 f	156 b
6	6 f	37 b	65 b	96 e	126 g	157 c
7	7 g	38 c	66 c	97 f	127 a	158 d
8	8 a	39 d	67 d	98 g	128 b	159 e
9	9 b	40 e	68 e	99 a	129 c	160 f
10	10 c	41 f	69 f	100 b	130 d	161 g
11	11 d	42 g	70 g	101 c	131 e	162 a
12	12 e	43 a	71 a	102 d	132 f	163 b
13	13 f	44 b	72 b	103 e	133 g	164 c
14	14 g	45 c	73 c	104 f	134 a	165 d
15	15 a	46 d	74 d	105 g	135 b	166 e
16	16 b	47 e	75 e	106 a	136 c	167 f
17	17 c	48 f	76 f	107 b	137 d	168 g
18	18 d	49 g	77 g	108 c	138 e	169 a
19	19 e	50 a	78 a	109 d	139 f	170 b
20	20 f	51 b	79 b	110 e	140 g	171 c
21	21 g	52 c	80 c	111 f	141 a	172 d
22	22 a	53 d	81 d	112 g	142 b	173 e
23	23 b	54 e	82 e	113 a	143 c	174 f
24	24 c	55 f	83 f	114 b	144 d	175 g
25	25 d	56 g	84 g	115 c	145 e	176 a
26	26 e	57 a	85 a	116 d	146 f	177 b
27	27 f	58 b	86 b	117 e	147 g	178 c
28	28 g	59 c	87 c	118 f	148 a	179 d
29	29 a		88 d	119 g	149 b	180 e
30	30 b		89 e	120 a	150 c	181 f
31	31 c		90 f		151 d	

Dies	Iulius.	Augustus.	September.	October.	November.	December.
1	182 g	213 c	244 f	274 a	305 d	335 f
2	183 a	214 d	245 g	275 b	306 e	336 g
3	184 b	215 e	246 a	276 c	307 f	337 a
4	185 c	216 f	247 b	277 d	308 g	338 b
5	186 d	217 g	248 c	278 e	309 a	339 c
6	187 e	218 a	249 d	279 f	310 b	340 d
7	188 f	219 b	250 e	280 g	311 c	341 e
8	199 g	220 c	251 f	281 a	312 d	342 f
9	190 a	221 d	252 g	282 b	313 e	343 g
10	191 b	222 e	253 a	283 c	314 f	344 a
11	192 c	223 f	254 b	284 d	315 g	345 b
12	193 d	224 g	255 c	285 e	316 a	346 c
13	194 e	225 a	256 d	286 f	317 b	347 d
14	195 f	226 b	257 e	287 g	318 c	348 e
15	196 g	227 c	258 f	288 a	319 d	349 f
16	197 a	228 d	259 g	289 b	320 e	350 g
17	198 b	229 e	260 a	290 c	321 f	351 a
18	199 c	230 f	261 b	291 d	322 g	352 b
19	200 d	231 g	262 c	292 e	323 a	353 c
20	201 e	232 a	263 d	293 f	324 b	354 d
21	202 f	233 b	264 e	294 g	325 c	355 e
22	203 g	234 c	265 f	295 a	326 d	356 f
23	204 a	235 d	266 g	296 b	327 e	357 g
24	205 b	236 e	267 a	297 c	328 f	358 a
25	206 c	237 f	268 b	298 d	329 g	359 b
26	207 d	238 g	269 c	299 e	330 a	360 c
27	208 e	239 a	270 d	300 f	331 b	361 d
28	209 f	240 b	271 e	301 g	332 c	362 e
29	210 g	241 c	272 f	302 a	333 d	363 f
30	211 a	242 d	273 g	303 b	334 e	364 g
31	212 b	243 e		304 c		365 a

Dies	Ianuarius		Februarius		Martius		Aprilis		Majus		Iunius	
1	1	a	32	d	61	d	92	g	122	b	153	e
2	2	b	33	e	62	e	93	a	123	c	154	f
3	3	c	34	f	63	f	94	b	124	d	155	g
4	4	d	35	g	64	g	95	c	125	e	156	a
5	5	e	36	a	65	a	96	d	126	f	157	b
6	6	f	37	b	66	b	97	e	127	g	158	c
7	7	g	38	c	67	c	98	f	128	a	159	d
8	8	a	39	d	68	d	99	g	129	b	160	e
9	9	b	40	e	69	e	100	a	130	c	161	f
10	10	c	41	f	70	f	101	b	131	d	162	g
11	11	d	42	g	71	g	102	c	132	e	163	a
12	12	e	43	a	72	a	103	d	133	f	164	b
13	13	f	44	b	73	b	104	e	134	g	165	c
14	14	g	45	c	74	c	105	f	135	a	166	d
15	15	a	46	d	75	d	106	g	136	b	167	e
16	16	b	47	e	76	e	107	a	137	c	168	f
17	17	c	48	f	77	f	108	b	138	d	169	g
18	18	d	49	g	78	g	109	c	139	e	170	a
19	19	e	50	a	79	a	110	d	140	f	171	b
20	20	f	51	b	80	b	111	e	141	g	172	c
21	21	g	52	c	81	c	112	f	142	a	173	d
22	22	a	53	d	82	d	113	g	143	b	174	e
23	23	b	54	e	83	e	114	a	144	c	175	f
24	24	c	55	f	84	f	115	b	145	d	176	g
25	25	d	56	g	85	g	116	c	146	e	177	a
26	26	e	57	g	86	a	117	d	147	f	178	b
27	27	f	58	a	87	b	118	e	148	g	179	c
28	28	g	59	b	88	c	119	f	149	a	180	d
29	29	a	60	c	89	d	120	g	150	b	181	e
30	30	b			90	e	121	a	151	c	182	f
31	31	c			91	f			152	d		

Dies	Julius.		Augustus.		September.		October.		November.		December.	
1	183	g	214	c	245	f	275	a	306	d	336	f
2	184	a	215	d	246	g	276	b	307	e	337	g
3	185	b	216	e	247	a	277	c	308	f	338	a
4	186	c	217	f	248	b	278	d	309	g	339	b
5	187	d	218	g	249	c	279	e	310	a	340	c
6	188	e	219	a	250	d	280	f	311	b	341	d
7	189	f	220	b	251	e	281	g	312	c	342	e
8	190	g	221	c	252	f	282	a	313	d	343	f
9	191	a	222	d	253	g	283	b	314	e	344	g
10	192	b	223	e	254	a	284	c	315	f	345	a
11	193	c	224	f	255	b	285	d	316	g	346	b
12	194	d	225	g	256	c	286	e	317	a	347	c
13	195	e	226	a	257	d	287	f	318	b	348	d
14	196	f	227	b	258	e	288	g	319	c	349	e
15	197	g	228	c	259	f	289	a	320	d	350	f
16	198	a	229	d	260	g	290	b	321	e	351	g
17	199	b	230	e	261	a	291	c	322	f	352	a
18	200	c	231	f	262	b	292	d	323	g	353	b
19	201	d	232	g	263	c	293	e	324	a	354	c
20	202	e	233	a	264	d	294	f	325	b	355	d
21	203	f	234	b	265	e	295	g	326	c	356	e
22	204	g	235	c	266	f	296	a	327	d	357	f
23	205	a	236	d	267	g	297	b	328	e	358	g
24	206	b	237	e	268	a	298	c	329	f	359	a
25	207	c	238	f	269	b	299	d	330	g	360	b
26	208	d	239	g	270	c	300	e	331	a	361	c
27	209	e	240	a	271	d	301	f	332	b	362	d
28	210	f	241	b	272	e	302	g	333	c	363	e
29	211	g	242	c	273	f	303	a	334	d	364	f
30	212	a	243	d	274	g	304	b	335	e	365	g
31	213	b	244	e			305	c			366	a

De Cyclo Solari atque ejus usu. CAPUT IV.

Tabella Cycli Solis.

1	G F
2	E
3	D
4	C
5	B A
6	G
7	F
8	E
9	D C
10	B
11	A
12	G
13	F E
14	D
15	C
16	B
17	A G
18	F
19	E
20	D
21	C B
22	A
23	G
24	F
25	E D
26	C
27	B
28	A

ANnus Julianus communis complectitur septimanas 52 & unum diem, Bisextilis verò septimanas totidem & dies duos. Septimanarum igitur & anni Juliani revolutiones uno die inter se differunt quando annus est communis, & duobus diebus cum annus est Bisextilis. Hæc causa est quod Dominicalis litera, & literæ feriarum Hebdomadis quotannis in Juliano anno varientur. Quamobrem ut certa nobis constet ratio anni Juliani, oportet nobis semper duo esse cognita, primùm utrum annus datus sit communis, vel Bisextilis; deinde quam literam habeat Dominicalem. Utrumq; discere licet ex tabula Cycli Solaris quam ad marginem apposui, quæ duo illa exhibet in annis Julianis 28. Nam sub 28 annorum curriculo transit omnis anni Juliani varietas, reditq; deinceps in orbem ut ante. Itaq; si compertum sit quotus annus Cycli sit qui nobis proponitur, scietur etiam ex tabella Cycli ipsius litera Dominicalis; unica quidem si annus fuerit communis, duplex verò, si Bisextilis.

Annus autem Cycli hoc modo addiscitur. Si datus sit annus post vulgarem Christi Epochen, oportet annis à Christo completis addere 10, summamque annorum partiri per 28. Tunc enim numerus à partitione residuus indicat annum Cycli; isq; in Canone Cycli ostendit utrum annus datus communis sit, an Bisextilis, & quam habeat literam Dominicalem.

Sin annus sit datus ante vulgarem Christi Epocham, oportet ex annis completis demere 10, & summam residuam dividere per 28. Quo facto, si numerus à divisione residuus subducatur ex 28, qui tunc remanet numerus, indicabit ut supra utrum annus Communis sit an Bisextilis, quamque literam Dominicalem habeat.

Exemplum prioris. Sit definiendus Cyclus Solis anno Christi vulgari currente 1622. Ablata unitate remanent anni pleni 1621. Qui aucti numero denario, exhibent annos 1631. His divisis per 28, residui sunt 7, pro Cyclo Solis anno Christi 1622, qui monstrat in tabella Cycli Solaris literam Dominicalem F, & secundum annum ab intercalari.

Aliud exemplum. Quæritur Cyclus Solis anno Christi vulgari 1620. Annis plenis 1619 adde 10, fient 1629. Qui divisi per 28 relinquunt annum Cycli 5, qui indicat in tabella Cycli Solaris annum Bisextilem, & dominicales literas B & A. Quarum prior usum habet ab anni principio usque ad 25 diem Februarii, posterior inde ad anni usque finem.

Exemplum posterioris. Sit definiendus Cyclus Solis anni 3964 ante vulgarem Christi Epochen. Ablata unitate dantur anni completi 3963, qui minuti annis 10, relinquunt annos plenos 3953. Hos divide per 28, & remanent 5. Aufer deinde 5 ex 28, reliqui sunt 23 pro Cyclo Solis anno 3964 ante vulgarem Christi Epochen; qui monstrat in tabella Cycli Solis literam Dominicalem G, annumque ab intercalari secundum.

Eodem modò investigatur Cyclus Solis in datis quibusvis annis aliis, sive Epochen Christi vulgarem præcedant, aut sequantur. Quod multis, volente Deo, exemplis demonstrabimus in postremà hujus operis parte.

De Hebdomade, ejusque feriis. CAPUT V.

ECclesia Dei jam inde à mundi primordio in hunc usque diem, religiosè servat dierum Hebdomades, & in iis Sabbati & sex dierum discrimina. Idque tum Dei Opt. Max. exemplo, qui cœlum & terram, & quæcunq; in illis sunt, sex primis mundi diebus creavit, & septimo die ab opere creationis quievit; tum etiam ipsius divino instituto & expresso mandato. Destinavit enim Deus sex dies operibus faciendis quę necessaria sunt ad hanc vitam, & hominum inter se societatem tuendam. Septimum verò diem consecravit divino cultui & quieti. Est igitur dies septimus tanquam princeps aliorum dierum. Unde etiam reliqui dies ad ipsum tanquam ad caput suum referuntur. Vocantur enim in sacris literis, prima sabbati, secunda, tertia, quarta, quinta, sexta, quam sequitur Sabbatum ipsum.

In

In Ecclesia autem appellantur hodie feria prima, secunda, tertia, quarta, quinta, sexta, septima; vel à nominibus Planetarum, dies Solis, Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis, Veneris, & Saturni, qui est dies sebtimus, vel Sabbatum Judæorum.

Quoniam verò septimanæ dies non raro annotatur in sacra Historia, utile est scire quota sit feria Hebdomadis dies aliquis in anno mundi dato. Nam id magnum usum habet in Chronologia sacra. Simplicissimus autem & certissimus modus investigandi septimanæ diem est hic. Indagetur primum per doctrinam capitis præcedentis utrum annus datus sit Communis an Bisextilis,& quam literam Dominicalem habeat. Quibus inventis,quæratur dies mensis datus in Calendario anni Communis, si annus sit Communis, vel anni Bisextilis, si fuerit Bisextilis, & notetur litera quę diei mensis adhæret. Hæc indicabit feriam Hebdomadis, si comparetur ad literam Dominicalem proximè antecedentem vel sequentem.

Exempli gratia. Volo scire dies 21 Octobris anni 3964 ante vulgarem Christi Epochen, quota fuerit Hebdomadis feria. Ex doctrina Capitis præcedentis, annus 3964 ante Christum fuit Communis, & habuit literam Dominicalem G. Adscribitur autem 21 diei Octobris in Calendario anni Communis litera G. Dico igitur 21 diem Octobris anno 3964 ante Christum fuisse feriam primam. Quod certè cum sacris literis egregiè convenit, quæ docent lucem eo die à Deo fuisse creatam.

Aliud exemplum. Libet scire primus dies Augusti anni 1620 à Christo,quota fuerit Hebdomadis feria. Annus 1620 ex antecedentis capitis doctrina fuit Bisextilis, habuitq; literas Dominicales B & A: quarum posterior usurpatur à 25 Februarii in anni finem. Cùm igitur primus dies Augusti, adscriptam habeat in Calendario anni Bisextilis literam C, quæ tertia est à Dominicali litera A, dico primum diem Augusti anno Christi 1620 fuisse feriam tertiam, vel diem Martis, ut & Ephemeris illius anni habet, & res ipsa probavit.

Hactenus explicavi rationem anni Juliani, quantum instituto meo sufficit. Jam transeo ad annum Hebræum.

De anno Hebræo, & mensibus; ejusq; duplici Calendario. CAP. VI.

Annus Hebręus non est æquabilis ut annus Ægyptius,neq; civilis Solaris ut annus Julianus, sed Lunaris accommodatus ad Solarem. Constat enim ex diebus 354, qui distributi sunt in duodecim Lunationes, sive menses Lunares. Quorum primus, tertius,quintus, septimus,nonus,& undecimus habent dies 30,reliqui 29. Unde hi cavi,illi pleni appellantur.

Initium verò anni Hebræi est à mense Thisri, sed mensium initium est à mense Abib vel Nisan. Moses siquidem ubiq; exitum anni Veteris, & principium novi confert in mensem septimum, qui Thisri dicitur. Sed mensium initium adscribit mensi Abib vel Nisan. *Exod. 23. 16. & 34. 22. Lev. 25. 9. Exod. 12. 2.* Est igitur mensis Thisri, primus mensis anni Hebræi, & septimus mensum; & mensis Nisan est primus mensium, & septimus mensis anni Hebræi: non aliter quàm mensis Januarius est primus mensis anni Juliani, & undecimus mensium, & mensis Martius est primus mensium, & anni Juliani mensis tertius.

Hoc anni Hebręi & mensium discrimen apprimè notandum est,ne ipsius anni principium confundatur cum principio mensium. Annus enim Hebræus unum tantum habet initium, quod pendet à mense Thisri, sed mensium initium duplex est, unum à Thisri, alterum à Nisan. Nam ante Mosis tempora mensis Thisri erat & anni Hebræi & mensium initium, eo quod mundus eo mense est conditus. Sed tempore Exodi mensis Nisan constitutus est princeps mensium, & primus inter menses cujusque anni, eo quod Israelitæ eo mense educti & liberati sunt ex Ægyptiaca servitute. *Exod. 12. 2. & 34. 18. Deut. 16. 1.*

Ordo itaq; mensium ex postrema Dei ordinatione est hic. Abib vel Nisan habet dies 30, Ijar vel Ziu 29, Sivan 30,Thamus 29, Ab 30, Elul 29,Thisri 30, Marhesuan 29, Kisleu 30, Tebeth 29, Schebath 30, Adar 29. Quorum omnium summa est 354 dierum.

Deficiunt igitur quotannis ad complementū anni Solaris dies 11, qui vocantur Epactæ,ex quibus tertio, nonnunquā secundo anno colligitur mensis decimus-tertius ἐμβόλιμος Veadar, id est alter Adar,qui in fini anni Embolimęi inseritur.Habet is semper dies 30.Sed prior Adar aliquando habet dies 29, nonnunquam dies 30, prout ejus Lunatio vel dierum est 29 vel 30.

Hæc vera est anni Hebræi ratio, quam perspicuè expressimus in duobus Calendariis, quorum unum est anni communis,alterum Embolimæi, & magnum habent usum in Chronologia sacra, quemadmodum, volente Deo, in sequentibus videbimus.

Dies	Abib, vel Nisan.	Ziu, vel Ijar.	Sivan.	Thamus.	Ab.	Elul.
1	1	31	60	90	119	149
2	2	32	61	91	120	150
3	3	33	62	92	121	151
4	4	34	63	93	122	152
5	5	35	Pẽtecoste.	94	123	153
6	6	36	65	95	124	154
7	7	37	66	96	125	155
8	8	38	67	97	126	156
9	9	39	68	98	127	157
10	10	40	69	99	128	158
11	11	41	70	100	129	159
12	12	42	71	101	130	160
13	13	43	72	102	131	161
14	Pascha.	44	73	103	132	162
15	15	45	74	104	133	163
16	16	46	75	105	134	164
17	17	47	76	106	135	165
18	18	48	77	107	136	166
19	19	49	78	108	137	167
20	20	50	79	109	138	168
21	21	51	80	110	139	169
22	22	52	81	111	140	170
23	23	53	82	112	141	171
24	24	54	83	113	142	172
25	25	55	84	114	143	173
26	26	56	85	115	144	174
27	27	57	86	116	145	175
28	28	58	87	117	146	176
29	29.	59	88	118	147	177
30	30		89		148	

Thisri.

Dies	Thisri.	Bul, vel Marhes.	Kisleu.	Thebet.	Sebath.	Adar.
1	Clan. tab.	208	237	267	296	326
2	179	209	238	268	297	327
3	180	210	239	269	298	328
4	181	211	240	270	299	329
5	182	212	241	271	300	330
6	183	213	242	272	301	331
7	184	214	243	273	302	332
8	185	215	244	274	303	333
9	186	216	245	275	304	334
10	Expiat.	217	246	276	305	335
11	188	218	247	277	306	336
12	189	219	248	278	307	337
13	190	220	249	279	308	338
14	191	221	250	280	309	339
15	Scenopeg	222	251	281	310	340
16	193	223	252	282	311	341
17	194	224	253	283	312	342
18	195	225	254	284	313	343
19	196	226	255	285	314	344
20	197	227	256	286	315	345
21	198	228	257	287	316	346
22	199	229	258	288	317	347
23	200	230	259	289	318	348
24	201	231	260	290	319	349
25	202	232	261	291	320	350
26	203	233	262	292	321	351
27	204	234	263	293	322	352
28	205	235	264	294	323	353
29	206	236	265	295	324	354
30	207		266		325	

Dies	*Abib, vel Nisan.*	*Ziu, vel Ijar.*	*Sivan.*	*Thamus.*	*Ab.*	*Elul.*
1	1	31	60	90	119	149
2	2	32	61	91	120	150
3	3	33	62	92	121	151
4	4	34	63	93	122	152
5	5	35	Pentecoste.	94	123	153
6	6	36	65	95	124	154
7	7	37	66	96	125	155
8	8	38	67	97	126	156
9	9	39	68	98	127	157
10	10	40	69	99	128	158
11	11	41	70	100	129	159
12	12	42	71	101	130	160
13	13	43	72	102	131	161
14	Pascha.	44	73	103	132	162
15	15	45	74	104	133	163
16	16	46	75	105	134	164
17	17	47	76	106	135	165
18	18	48	77	107	136	166
19	19	49	78	108	137	167
20	20	50	79	109	138	168
21	21	51	80	110	139	169
22	22	52	81	111	140	170
23	23	53	82	112	141	171
24	24	54	83	113	142	172
25	25	55	84	114	143	173
26	26	56	85	115	144	174
27	27	57	86	116	145	175
28	28	58	87	117	146	176
29	29	59	88	118	147	177
30	30		89		148	

Dies	*Thiſri.*	*Bul, vel Marheſ.*	*Kiſleu.*	*Thebet.*	*Sebath.*	*Adar.*	*Ve-adar.*
1	Clan.tab.	208	237	267	296	326	355
2	179	209	238	268	297	327	356
3	180	210	239	269	298	328	357
4	181	211	240	270	299	329	358
5	182	212	241	271	300	330	359
6	183	213	242	272	301	331	360
7	184	214	243	273	302	332	361
8	185	215	244	274	303	333	362
9	186	216	245	275	304	334	363
10	Expiat.	217	246	276	305	335	364
11	188	218	247	277	306	336	365
12	189	219	248	278	307	337	366
13	190	220	249	279	308	338	367
14	191	221	250	280	309	339	368
15	Scenopeg	222	251	281	310	340	369
16	193	223	252	282	311	341	370
17	194	224	253	283	312	342	371
18	195	225	254	284	313	343	372
19	196	226	255	285	314	344	373
20	197	227	256	286	315	345	374
21	198	228	257	287	316	346	375
22	199	229	258	288	317	347	376
23	200	230	259	289	318	348	377
24	201	231	260	290	319	349	378
25	202	232	261	291	320	350	379
26	203	233	262	292	321	351	380
27	204	234	263	293	322	352	381
28	205	235	264	294	323	353	382
29	206	236	265	295	324	354	383
30	207		266		325		384

 Quo-

Quomodo Calendarium Hebræum accommodetur ad quemcunque annum Julianum datum. CAPUT VII.

PErfacilis est connexio Calendarii Hebræi cum Calendario Juliano, si cognitus sit dies anni Juliani, qui cum primo die anni Hebræi convenit. Affixo enim hoc die ad primum diem Calendarii Hebræi, respondent porrò dies Calendarii Hebræi diebus Calendarii Juliani ab initio ad finem usque. Obtinetur autem hic dies ex Novilunio quod Æquinoctium vernale vel antecedit, vel sequitur proximè. Josephus enim libro Antiquitatum Judaicarum III, cap.10, scribit Hebræos perpetuò exordiri annum suum à Novilunio, cujus Luna decimaquarta opponitur Soli in Ariete, hoc est, ab eo Novilunio quod Æquinoctio vernali est proximum. Itaq; ad definiendum primum diem anni Hebrei in anno mundi dato, oportet primùm scire in quem diem anni Juliani Æquinoctium Vernale incidat, deinde quo die contingat Novilunium quod Æquinoctio Vernali est proximum. Quibus habitis, si dies proximus ab hoc Novilunio connectatur cum primo die Calendarii Hebræi, erit tunc accommodatum Calendarium Hebræum ad annum Julianum datum, omnibus modis ut postulatur.

Unicum exemplum sufficiet huic doctrinæ illustrandæ. Sit datus annus à vulgari Christi Epoche 70us, in quo, teste Josepho, obsessa & eversa fuerunt à Romanis Hierosolyma. Sitq; Calendarium Hebræum ad eum annum accommodandum. Ex doctrina capitis quarti, annus à Christo 70us est communis, habetque Cyclum Solis 23, & literam Dominicalem G. Æquinoctium autem Vernale medium fiebat tunc 24 die Martii, & Novilunium medium Æquinoctio Vernali proximum, Martii die 30. Itaq; 31 dies Martii erat primus dies Nisan. Connectatur jam hic dies cum primo die Calendarii Hebræi, & sequentes dies anni Juliani cùm sequentibus diebus Calendarii Hebræi, eritq; paratum Calendarium Hebræum, cujus ope licebit quemcunque diem anni Juliani convertere in diem anni Hebræi; & contra. Sit enim 14us dies Nisan ejusdem anni convertendus in diem anni Juliani, ut sciamus quo die anni Juliani Judæi comederint Pascha. Quoniam 14us dies Nisan distat à primo die Nisan solidis diebus 13, addo ad diem 31um Martii dies solidos 13, caditque 14us dies Nisan in 13um diem Aprilis. Dico igitur 13um Aprilis fuisse diem Paschalis agni manducationi destinatum, ex lege Dei, *Exod. 12. 6. &c.*

At qui Josephus scribit libro de bello Judaico VI, cap. 4, Pascha illius anni incidisse in 14 diem mensis Xantici, quem alibi pariat cum Romanorum mense Aprili, An igitur 14 dies Nisan incurrebat eo anno in 14 diem Aprilis? Minimè gentium. Decimusquartus enim dies Xantici hoc loco non est Josepho, 14 dies Aprilis, sed 14 dies Nisan. Ita enim Josephus se ipse interpretatur, cum per exegesin addit, Judæos opinari se hoc primum tempore, puta 14 die Nisan, ab Ægyptiis esse liberatos, Quinimo & dies omnes Macedonicorum mensium quos Josephus eo anno notat, non respondent diebus mensium Romanorum, sed Hebræorum, uti à nobis, volente Deo, suo loco demonstrabitur.

Quamobrem ut verum est quod Josephus scribit, Pascha illius anni incidisse in 14 diem Xantici, hoc est in 14 diem Nisan, ita etiam certissimum est quod nos supra demonstravimus, 14 diem Nisan eo anno quadrasse ad 13 diem Aprilis. Potest itaque sagax lector, ex hoc uno exemplo discere, qua ratione Calendarium Hebræum accommodare debeat, ad quemcunque annum Iulianum, & quomodo etiam dies anni Hebræi convertere habeat in dies anni Iuliani. Cætera enim exempla omnia eodem modo tractantur.

Unum tantum est quod in hac στεγνωσις probè distinguendum est, nimirum an annus datus Communis sit, vel Embolimæus. Nam si hoc ignoretur, alienum sæpe Calendarium Hebræum adaptabitur anno Iuliano, pro vero. Id autem facilè colligitur ex primo die Nisan in anno Iuliano proxime sequente. Nam si inter primum diem Nisan anni dati, & primum diem Nisan anni proximè sequentis sint tantum Lunationes duodecim, tunc annus datus est communis, sin tredecim, Embolimæus. Exempli gratia, primus dies Nisan anni à Christo LXX cadit in 31um diem Martii, & primus dies Nisan anni à Christo LXXI in diem 21um Martii. Sunt autem inter 31um diem Martii anni LXX, & 21um diem Martii anni LXXI dies 355, qui continent lunationes duodecim. Quare annus datus est Communis, convenitque ei Calendarium Hebræum anni communis. Connectatur igitur primus dies Nisan cum 31mo die Martii anni LXX, & 30us dies Adar cum 21° die Martii anni LXXI,

LXXI, eritque constructum Calendarium Hebræum, quod anno Christi dato serviet à principio ad finem.

Atque hæc quidem certissima est & brevissima via adaptandi Calendarium Hebræum ad quemcunque annum Julianum datum, quam unico hic declarasse exemplo contenti sumus, eo quod in sequentibus, volente Deo, plura afferentur exempla, quæ superiorem doctrinam satis superque illustrabunt.

Qua ratione calculi exploretur dies Æquinoctii medii, diesque novilunii eidem Æquinoctio proximi, in quocunque anno Juliano dato.

CAPUT VIII.

EX iis quæ superiore capite demonstrata sunt perspicuè apparet, annum Hebræum sic esse alligatum ad Solis & Lunæ cursus, ut sine eorum cognitione supputari non possit. Quamobrem ut computus ejus rectè instituatur, subjicio Canones mediorum motuum Solis & Lunæ, ex omnium temporum observationibus immenso à nobis labore constructos, ut ex iis Æquinoctiorum & Noviluniorum dies in quibuscunque annis Julianis datis, promptè colligantur. Usus autem Canonum est hic.

Si definiendus sit dies alterutrius Æquinoctii medii in quocunque anno Juliano dato, ingredere Canonem medii motus Solis cum annis datis vel ante vel post Christum, & excerpe uno, vel pluribus ingressibus, motum Solis medium qui dato tempori convenit, eumque in unam summam collectum aufer à Christi Epoche, si anni dati fuerint ante Christum, aut ad Epochen Christi adde, si post Christum fuerint; ita enim obtinebis Solis motum medium ad initium anni dati. Memineris autem annis ante Christum perpetuò unum diem addere, quoniam primus annus ante Christum fuit Bisextilis. Habito jam Solis motu medio, vide quot gradibus Sol distet ab alterutro Æquinoctio & in quot diebus eos gradus percurrat, additoque hos dies ad initium anni Juliani dati, & sic consequeris diem alterutrius Æquinoctii medii quæsitum.

Exempli causa, libet inquirere in quem diem anni Juliani Æquinoctium Vernale medium inciderit anno post Christum septuagesimo. Ab initio annorum Christi ad initium anni septuagesimi sunt anni solidi 69. Quibus debetur motus Solis medius Sex. o. grad. o. 16. 32. Nam annis 60, competit motus Solis medius Sex. o. grad. o. 27. 14, & annis 9. Sex. 5. grad. 59. 49. 18, quorum aggregatum est Sexag. o. grad. o. 16. 32, pro motu Solis medio in annis 69. Adde hunc ad Christi Epochen Sexag. 4. grad. 38. 27. 57, prodibitque motus Solis medius initio anni Septuagesimi in meridie Calendarum Januarii, Sexag. 4. grad. 38. 44. 29. Quemadmodum hic subjecimus.

	Sex.	gr.	′.	″.
Epoche Christi	4	38	27	57.
Anni 60	o	o	27	14.
Anni 9	5	59	49	18.
Aggregatum est	4	38	44	29, pro motu Solis medio

in meridie Calendarum Januarii anno Christi septuagesimo.

Distabat igitur Sol ab Æquinoctio vernali medio Sex. 1. 21. 15. 31, hoc est, gradibus 81. 15. 31, eosque Sol perambulat motu medio diebus ferè 82. Dico igitur Æquinoctium Vernale medium eo anno fuisse 83° die à Calendis Januarii, qui erat 24ᵐ dies Martii.

Aliud exemplum Cupio scire diem Æquinoctii Autumnalis medii anno 3964° ante vulgare initium Christi. Sumo tempus completum annorum 3963, motumq; Solis medium qui huic tempori competit, quatuor ingressibus ex Canone motus Solis excerpo, hoc modo.

	Sex.	gr.	′.	″.
Anni 3000	o	22	41	21.
Anni 900	o	6	48	24.
Anni 60	o	o	27	14.
Anni 3 & unus dies	o	o	16	9.
Summa est	o	30	13	8, pro motu annorũ 3963.

Hunc motum aufero ex Christi Epoche Sexag. 4. 38. 27. 57, & residuus est motus Solis in meridie Calendarum Januarii anno ante Christum 3964, Sex. 4. grad. 8. 14. 49; Qui distat ab Æquinoctio Autumnali Sexag. 4. 51. grad. 45. 11, hoc est gradibus 291. 45. 11. Percurrit autem Sol eum arcum æqualiter diebus 296. Dico igitur Æquinoctium Autumnale medium eo anno fuisse 24 die Octobris; distat enim 24 dies Octobris à primo Januarii in anno communi diebus solidis 296.

Atque hoc quidem modo investigatur dies Æquinoctii medii in quocunq; anno Iuliano dato. Demonstrandum porro est, quomodo dies Novilunii medii inveniatur qui alterutri Æquinoctio est proximus. Id facile præstatur per Canonem medii motus Lunæ à Sole, in hunc modum.

Sume diem alterutrius Æquinoctii in anno Juliano dato, motumque Lunæ à Sole ad eundem diem collige. Quo invento, explora quot diebus Novilunium medium illum diem vel antecedat vel sequatur, ita enim cognitus evadet ipse dies Novilunii medii, qui alterutri Æquinoctio est proximus.

In exemplo, sit determinandum Novilunium medium quod anno Christi septuagesimo Æquinoctio Vernali fuit proximum. Demonstratum supra est Æquinoctium Vernale medium eo anno incidisse in 24 diem Martii. Quære igitur motum medium Lunæ à Sole anno Christi labente septuagesimo ad meridiem 24 diei Martii hoc modo.

	Sex.	gr.	'.	".
Epoche Christi	3	35	0	28.
Anni 60	0	40	13	53.
Anni 9	1	50	59	13.
Menses duo anni comm.	5	59	15	15.
Dies 23. Martii.	4	40	23	14.
Ergo motus Lunę à Sole die 24 Martii erat,	4	45	52	3,

deficit autem hic motus à circulo Sex. 1. 14. 7. 57, eumq; arcum Luna perambulat diebus sex. Itaq; Novilunium mediū sequebatur 24 diem Martii diebus sex, & proinde idem contigit Martii die 30.

Neq; multò aliter dies Novilunii medii indagatur, si annus datus Epochen Christi antecedat. Sit enim definiendus dies Novilunii medii qui proxime antecessit Æquinoctium Autumnale medium anno 3964 ante Christum. Id commode expedies si primùm quæsieris Lunæ à Sole motum in ipsius anni principio. Annis enim 3963 completis convenit motus Lunæ à Sole medius Sexag. 2. grad. 56. 19. 30, idque quatuor ingressibus, ut vides.

	Sex.	gr.	'.	".
Anni 3000	3	31	33	54.
Anni 900	4	3	28	10.
Anni 60	0	40	13	35.
Anni 3 & unus dies	0	41	3	33.
Ergo motus Lunæ à Sole medius in annis 3963 est	2	56	19	30.

Deme jam hunc motum ab Epocha Christi Sex. 3. grad. 35. 0. 28, & remanebit motus medius Lunæ à Sole in principio anni 3964 ante Christum Sex. 0. 38. grad. 40. 58. Quoniam verò Æquinoctium Autumnale medium eo anno factum est 24 die Octobris, ut paulò ante vidimus, adde ad hanc Epochen motum Lunæ à Sole à principio anni ad 24 Octobris, & provenit motus Lunæ à Sole in meridie 24 diei Octob. Sex. 0. grad. 47. 8. 39; quemadmodum sequens calculus probat.

	Sex.	gr.	'.	".
Motus Lunæ à Sole primo die Januarii anno 3964 ante Christum	0	38	40	58.
Menses anni Communis 9	1	28	4	27.
dies Octobris 23.	4	40	23	14.
Ergo motus Lunæ à Sole in merid. 24 diei Octob. est	0	47	8	39.

Percurrit autem Luna hunc arcum diebus ferè 4. Dico igitur Novilunium medium Æquinoctio Autumnali proximum fuisse die 20 Octobris.

Atque hæc quidem exempla sufficiunt elucidandis præceptis quæ tradidimus de computandis Æquinoctiis & Noviluniis mediis in quocunque anno Juliano dato. Addo nunc ipsos Canones motuum Solis & Lunæ, qui & retrò & porrò ad totam mundi durationem utiliter serviunt.

In

In annis collectis ante Et post CHRISTUM.				*In annis expansis ante* CHRISTUM.		*In annis expansis post* CHRISTUM.	
Anni collecti	*Motus.* *Sex.gr.'.".*	*Anni collecti*	*Motus.* *Sex.gr.'.".*	*Anni expansi.*	*Motus.* *Sex.gr.'.".*	*Anni expansi.*	*Motus.* *Sex.gr.'.".*
20	0. 0. 9. 5	1300	0. 9.49.55	1	5.59.45.40	1	5.59.45.40
40	0. 0.18. 9	1400	0.10.35.18	B 2	0. 0.30.28	2	5.59.31.20
60	0. 0.27.14	1500	0.11.20.40	3	0. 0.16. 9	3	5.59.17. 0
80	0. 0.36.18	1600	0.12. 6. 3	4	0. 0. 1.49	B 4	0. 0. 1.49
100	0. 0.45.23	1700	0.12.51.26	5	5.59.47.29	5	5.59.47.29
200	0. 1.30.45	1800	0.13.36.48	B 6	0. 0.32.18	6	5.59.33. 9
300	0. 2.16. 8	1900	0.14.22.11	7	0. 0.17.58	7	5.59.18.49
400	0. 3. 1.31	2000	0.15. 7.34	8	0. 0. 3.38	B 8	0. 0. 3.38
500	0. 3.46.53	2500	0.18.54.27	9	5.59.45.40	9	5.59.49.18
600	0. 4.32.16	3000	0.22.41.21	B 10	0. 0.34. 6	10	5.59.44.58
700	0. 5.17.39	3500	0.26.28.14	11	0. 0.19.47	11	5.59.20.38
800	0. 6. 3. 2	4000	0.30.15. 8	12	0. 0. 5.27	B 12	0. 0. 5.27
900	0. 6.48.24	4500	0.34. 2. 1	13	5.59.51. 7	13	5.59.51. 7
1000	0. 7.33.47	5000	0.37.48.54	B 14	0. 0.35.55	14	5.59.36.47
1100	0. 8.19.10	5500	0.41.35.47	15	0. 0.21.35	15	5.59.22.27
1200	0. 9. 4.32	6000	0.45.22 42	16	0. 0. 7.16	B 16	0. 0. 7.16
				17	5.59.52.56	17	5.59.52.56
				B 18	0. 0.37.44	18	5.59.38.36
				19	0. 0.23.24	19	5.59.24.16
				20	0. 0. 9. 5	B 20	0. 0. 9. 5

In Mensibus communibus.

Menses communes.	*Motus.* Sex.gr.'. ".
Januarius	0 30 33 18
Februarius	0 58 9 11
Martius	1 28 42 30
Aprilis	1 56 16 39
Majus	2 28 49 58
Junius	2 58 24 8
Julius	3 28 57 26
Augustus	3 59 30 44
Seprember	4 29 4 54
October	4 59 38 12
November	5 29 12 22
December	5 59 45 40

In Mensibus Bisextilibus.

Menses Bisextiles.	*Motus.* Sex.gr.'. ".
Januarius	0 30 33 18
Februarius	0 59 8 20
Martius	1 29 41 38
Aprilis	1 59 15 48
Majus	2 29 49 6
Junius	2 59 23 16
Julius	3 29 56 34
Augustus	4 0 29 52
September	4 30 4 2
October	5 0 37 20
November	5 30 11 30
December	0 0 44 48

Epoche

M U N D I

Sexag. 4. grad. 8. 0. 30.

Epoche

C H R I S T I

Sex. 4. grad. 38. 27. 57.

Ad longitudinem rempor. 78. o.

In Diebus.		In horis & scrupulis.	
Dies	*Motus.* '. gr. ".	*Horæ*	'. gr. ".
1	0 59 8	1	0 2 28
2	1 58 17	2	0 4 56
3	2 57 25	3	0 7 24
4	3 56 33	4	0 9 51
5	4 55 42	5	0 12 19
6	5 54 50	6	0 14 47
7	6 53 58	7	0 17 15
8	7 53 7	8	0 19 43
9	8 52 15	9	0 22 11
10	9 51 23	10	0 24 38
11	10 50 32	11	0 27 6
12	11 49 40	12	0 29 34
13	12 48 48	13	0 31 2
14	13 47 57	14	0 34 30
15	14 47 5	15	0 36 58
16	15 46 13	16	0 39 25
17	16 45 21	17	0 41 35
18	17 44 30	18	0 44 21
19	18 43 38	19	0 46 49
20	19 42 47	20	0 49 17
21	20 41 55	21	0 51 45
22	21 41 3	22	0 54 13
23	22 40 12	23	0 56 40
24	23 39 20	24	0 59 8
25	24 38 28	25	1 1 36
26	25 37 37	26	1 4 4
27	26 36 45	27	1 6 32
28	27 35 53	28	1 9 0
29	28 35 1	29	1 11 28
30	29 34 10	30	1 13 55
31	30 33 18	*scr.*	'. ". '".

Canon medii motus Lunæ à Sole perpetuus.

In annis collectis ante Et post CHRISTUM.

Anni collecti	Motus. Sex.gr. '. ".	Anni collecti	Motus. Sex.gr. '. ".
20	2.13.24.38	1300	0.31.40.41
40	4.26 49.15	1400	5.38.43.49
60	0.40.13.53	1500	4.45.46.57
80	2.53.38.30	1600	3.52.50. 4
100	5. 7. 3. 8	1700	2.59.53.12
200	4 14. 6.15	1800	2. 6.56.20
300	3 21. 9 23	1900	1.13.59.28
400	2.28.12.31	2000	0.21. 2.36
500	1.35.1[illegible]39	2500	1.56.18.15
600	0.42.18.47	3000	3.31.33.54
700	5.49.21.54	3500	5. 6.49.33
800	4.56 25. 2	4000	0 42. 5.11
900	4. 3.28.10	4500	1.17.20.50
1000	3.10.31.18	5000	3.52.36.29
1100	2.17.34.26	5500	5.27.52. 9
1800	1.24.37.33	6000	1. 3. 7.48

In annis expansis ante CHRISTUM. — *In annis expansis post* CHRISTUM.

Anni expansi (ante)	Motus. Sex.gr. '. ".	Anni expansi (post)	Motus. Sex.gr. '. ".
1	2. 9.37.22	1	2. 9.37.22
B 2	4.31.26.11	2	4.19.14.44
3	0.41. 3.33	3	0.28.52. 7
4	2.50.40.56	B 4	2.50.40.56
5	5. 0.18.18	5	5. 0.18.18
B 6	1.22. 7. 7	6	1. 9.55.40
7	3.31.44.29	7	3.19.33. 2
8	5.41.21.51	B 8	5.41.21.51
9	1.50.59.13	9	1.50.59.13
B 10	4.12.48. 2	10	4. 0.36.35
11	0.22.25.24	11	0. 0.13.57
12	2.32. 2.47	B 12	2.32. 2 46
13	4.41.40. 9	13	4.41.40. 9
B 14	1. 3.28.58	14	0.51.17.31
15	3.16. 6.20	15	3. 0.54.53
16	5.22.43.42	B 16	5.22.43.42
17	1.32.21. 4	17	1.32.21. 4
B 18	3.54. 9.53	18	3.41.58.26
19	0. 3.47.15	19	5.51.35.49
20	2.13.24.38	B 20	2.13.24.38

In

In Menfibus communibus.

Menſes communes.	*Motus.* Sex.gr. '. ".
Januarius	0 17 54 47
Februarius	5 59 15 15
Martius	0 17 10 2
Aprilis	0 22 53 23
Majus	0 40 48 10
Junius	0 46 31 31
Julius	1 4 26 18
Auguſtus	1 22 21 6
September	1 28 4 27
October	1 45 59 14
November	1 51 42 35
December	2 9 37 22

In Menfibus Bifextilibus.

Menſes Biſextiles.	*Motus.* Sex.gr. '. ".
Januarius	0 17 54 47
Februarius	0 11 26 41
Martius	0 29 21 29
Aprilis	0 35 4 50
Majus	0 52 59 37
Junius	0 58 42 58
Julius	1 16 37 45
Auguſtus	1 34 32 33
September	1 40 15 53
October	1 58 10 41
November	2 3 54 1
December	2 21 48 49

Epoche

M U N D I

Sex. 2. grad. 48. 18. 20.

Epoche

C H R I S T I

Sex. 3. grad. 35. 0. 28.

Ad longitudinem tempor. 78. 0.

In Diebus		In horis & ſcrupulis.	
Dies	*Motus.* Sex.gr. '. ".	*Horæ*	'. gr. ".
1	0 12 11 27	1	0 30 29
2	0 24 22 53	2	1 0 57
3	0 36 34 20	3	1 31 26
4	0 48 45 47	4	2 1 54
5	1 0 57 13	5	2 32 23
6	1 13 8 40	6	3 2 52
7	1 25 20 7	7	3 33 20
8	1 37 31 34	8	4 3 49
9	1 49 43 0	9	4 34 18
10	2 1 54 27	10	5 4 46
11	2 14 5 54	11	5 35 15
12	2 26 17 20	12	6 5 43
13	2 38 28 47	13	6 [illegible]6 12
14	2 50 40 14	14	7 6 41
15	3 2 51 40	15	7 37 9
16	3 15 3 7	16	8 7 38
17	3 27 14 34	17	8 38 6
18	3 39 26 [illegible]	18	9 8 35
19	3 51 37 27	19	9 39 4
20	4 3 48 54	20	10 9 32
21	4 16 0 21	21	10 40 1
22	4 28 11 47	22	11 10 29
23	4 40 23 14	23	11 40 58
24	4 52 34 41	24	12 11 27
25	5 4 46 7	25	12 41 55
26	5 16 57 34	26	13 12 24
27	5 29 9 1	27	13 42 53
28	5 41 20 27	28	14 13 21
29	5 53 31 54	29	14 43 50
30	0 5 43 21	30	15 14 18
31	0 17 54 47	ſcr.	'. ". '''.

De anno Sabbatico & Jubilæo. CAPUT IX.

TRia Sabbati genera instituta sunt à Deo in veteri fœdere Unum in quo homines & jumenta quiescebant. Alterum in quo Terræ dabatur sua quies. Tertium in quo renovabatur populi status.

Primus Sabbatismus erat dierum, fiebatque unoquoque die septimo, ad exemplum ipsius Dei, qui fabricâ mundi sex dierum spacio absolutâ, septimo die ab opere creationis cessavit. *Genes. 2. 2.* De quo Sabbato supra egimus capite 5. Ubi etiam veram rationem supputandi diem Sabbati, in quocunque anno mundi dato tradidimus.

Reliqui duo Sabbatismi de quibus propriè hic sermo est, fuerunt annorum. Et prior quidem observabatur anno quoque septimo, vocabaturque annus Sabbaticus, eo quod terra totum annum tunc quiescebat, & inculta relinquebatur, ex mandato Dei, *Exod. 23. 10.* & *Levit.25.* 1. Causa vero hujus intermissionis terræ non fuit, quod terra Canaan sex annorum sationem continuam absq; lassitudine ferre non posset: nam vis ejus tanta erat, ut septimo quoque anno duplum proventum ederet. *Levit. 25. 20.* Sed potius voluit Deus hâc intermissione terræ Israëlitis ostendere, quanta esset Sabbati sui sanctitas, cum etiam terram ad illius observantiam constringeret.

Posterior Sabbatismus celebrabatur anno septimo septimæ Hebdomadæ annalis, hoc est anno quadragesimo nono, sicuti exponitur *Levit. 25. 8.* Erat igitur hic annus non tantum Sabbaticus, sed Sabbaticorum celeberrimus. Nam præterquam quod terra tunc etiam Sabbatum agebat, servi quoque manumittebantur, & repentè fiebant liberi. Deniq; ædium & agrorum possessiones ad pristinos Dominos qui ea vendiderant redibant, omniumque rerum nova facies præferebatur. Unde etiam hic annus peculiari nomine Jubilæus, vel annus Jobel appellatus est, à sonitu cornu arietini, quo libertas & agrorum restitutio promulgabatur Israëlitico populo, sine ullo personarum discrimine. *Levit. 25.* 11.

Quo verò anno mundi hic annus cœperit, ex sacris literis ostendere promptum est. Celebrarunt enim Israëlitæ Jubilæum cum ex Ægyptiaca servitute liberarentur, ac restituerentur in pristinam libertatem, & cum iter susciperent in terram Canaan, ut promissa ibi hæredidate fruerentur. Itaque dubium non est quin annus Exodi sit omnium Jubilæorum primus. Deus certè hoc non obscurè indicat ubi Israëlitis mandat ut annum Sabbaticum agant in fine anni septimi, hoc est, in principio octavi; *Deut. 15.* 1. denique ut Jubilæum inchoent in principio anni quinquagesimi. *Lev.25.10.* Loquitur enim Deus non de anno octavo & quinquagesimo simpliciter, sed de anno octavo, & quinquagesimo ab Exodo. Nam si annus Sabbaticus & Jubilæus consideretur simpliciter, inchoandus ille est in principio anni septimi, hic in principio anni quadragesimi noni, sicuti Deus ipse docet *Exod. 23. 10.* Sin annus Sabbaticus & Jubilæus comparentur ad annum Exodi, tunc annus Sabbaticus cadit in principium anni octavi, & Jubilæus in principium anni quinquagesimi, juxta Dei mandatum *Deut. 15.* 1. & *Levit. 25. 10.* Nam à Sabbatico ad Sabbaticum sunt anni solidi septem, & à Jubilæo ad Jubilæum sunt anni pleni quadragintanovem. Perspicuum igitur hinc est annum Exodi Israëlitarum esse caput omnium Sabbaticorum & Jubilæorum annorum; & proinde omnes annos Sabbaticos & Jubilæos ab anno Exodi, tanquam à primo Sabbatico & Jubilæo esse putandos.

Meretur autem considerationem quod annus Exodi etiam Sabbaticus & Jubilæus sit respectu primi anni mundi. Nam ut infra demonstrabimus, à prima rerum origine ad annum Exodi sunt anni Sabbatici trecenti & quinquaginta, Jubilæi vero quinquaginta. Licet itaq; annos Sabbeticos & Iubilæos supputare vel ab anno Exodi, vel à mundi principio. Nam utravis Epoche assumatur, calculus semper eòdem recidet. Modus autem calculi est hic.

Partire annos mundi datos, vel ab Exodo, vel à mundi initio, per 7, si quæratur annus Sabbaticus, vel per 49, si Iubilæus quæratur, & quotiens docebit quot anni Sabbatici vel Iubilæi transacti sint à data Epocha, residuum verò manifestabit quotus annus currat ab antecedente anno Sabbatico vel Iubilæo. In exemplo, detur annus mundi currens 2450. Cupio scire quotus is fuerit à præcedente Sabbatico, & quotus etiam à præcedente Iubilæo. Divido primum 2450 per 7, & quotiens est 350 sine ullo residuo. Dico igitur annum mundi 2450 fuisse Sabbaticum, & quidem trecentesimum & quinquagesimum

 à mun-

à mundi principio. Secundo divido 2450 per 49, & quotiens est 50, & nihil restat. Dico igitur annum mundi 2450 esse Jubilæum, & quidem quinquagesimum ab orbe condito. Neque alia est ratio in quibuscunque annis aliis.

De Festis Judæorum, Paschate, Pentekoste, Scenopegia, & aliis.

CAPUT X.

Sabbatis affinia sunt festa Judæorum, & primùm illa quæ Moses in lege recenset, Pascha, Pentecoste, & Scenopegia, quæ singulis annis celebrabantur à populo Dei in loco quem Deus cultui suo destinarat.

Et Paschatis quidem festum agebatur quotannis decimo quarto die mensis Nisan, in vesperà quæ erat inter decimumquartum diem & decimumquintum. *Exod. 12. 5. Deut. 16. 9.* Tunc enim mactabatur agnus Paschalis in memoriam liberationis Ægyptiacæ. Ipso verò decimoquinto die celebrabatur solennis dies Paschatis, in quo offerebantur Deo primitiæ ex intacta segete. Vicesimo tandem primo die, qui ultimus erat dies Paschatis, populis primùm solenniter convocabatur, deinde dimittebatur, & sic festum Paschatis exibat. *Exod. 12. 18.*

Paschatis verò solennitatem sequebatur festum septem Hebdomadum, quod D. Lucas nominat Pentecosten, hoc est diem quinquagesimum. Agebatur enim hæc festivitas quinquagesimo die à solenni die Paschatis in memoriam promulgatæ legis. Nam ab exitu populi ad promulgationem legis sunt dies quadragintanovem. Celebrabatur igitur hoc festum quotannis quinto die mensis Sivan, fiebatque tunc nova oblatio primitiarum ex frugibus collectis; pro facultate uniuscujusque secundùm anni proventum. *Deut. 16. 10. 11.*

Septimo deinde anni mense, qui Thisri dicitur, agitabatur festum tabernaculorum, quod D. Joannes appellat σκηνοπηγίαν. Id institutum est à Deo, ut Israëlitæ quotannis memoria repeterent, quod Patres eorum quadraginta annis sub tuguriis habitassent. Quò etiam spectabat ipsorum commoratio in tabernaculis, quando festum tabernaculorum celebrabant. *Levit. 23. 42.* Inibat autem hoc festum decimoquinto die mensis Thisri, & exibat die vicesimo secundo. Primus & ultimus dies erant Sabbatum, in quibus Israëlitæ tenebantur ab omni opere servili vacare, reliqui autem dies sex erant feriati, in quibus licitum erat ipsis in tuguriis feriari. *Levit. 23. 39 36.*

Antecedebant etiam hoc festum alii duo dies festi, quorum solennitas non definiebatur pluribus diebus, sed uno tantum, adeò ut nihil ferè ab ordinario Sabbato differrent. Unde etiam Israëlitæ non tenebantur eos Hierosolymis servare, sed in urbibus & vicis in quibus habitabant. Horum prior fuit festum Clangoris tubarum, in quo tubæ sonitu excitabantur Israëlitæ ad novum annum inchoandum: *Levit. 23. 24.* Nam etsi Deus hunc mensem à primo ordine in septimum paulò ante rejecisset, *Exod. 12. 1. 2.* voluit tamen aliquod pristinæ dignitatis vestigium illi superesse, ut Israëlitæ scirent eum caput anni esse, à quo cæteri menses initium duxissent. *Exod. 23. 16.* Qua etiam de causa Sabbaticos & Jubilæos annos ab illo mense inchoari voluit. *Levit. 25. 9.*

Alter dies sacer erat festum Expiationis, qui observabatnr decimo die mensis, eratque solennis tum jejunio, tum sacrificio. *Levit. 23. 27.* Jejunio enim se præparabant Israëlitæ ad pœnitentiam: sacrificio autem confirmabantur de peccatorum venia, eo quod rite pro illis litatum esset.

Atque hæc quidem sunt festa omnia quæ Deus in lege mandavit, quæ magni sunt usus in Chronologia sacra, quia singula characterem suum imprimunt annis mundi in quibus notantur. Quę vero pręterea à Judæis observata sunt, ea non à Deo instituta fuerunt, sed ab hominibus, utpote jejunium mensis Quarti, Quinti, Septimi & Decimi mensis apud Zachariam; festum purim in Libro Hesteræ; & encæniorum in Libro primo Maccabæorum, & alibi. Inter hæc tamen consideratu dignum est jejunium Quarti mensis, quod etiamnum Judæi quotannis observant 17 die mensis Thamus, vel ob captam tunc à Chaldæis Hierosolymorum urbem, vel (ut illi volunt) ob confractas tunc tabulas legis ad montem Sinai. Josephus enim non semel hujus jejunii mentionem facit in sua Historia, eoq; charactere narrationis suæ veritatem evidenter probat, quemadmodum suo loco, favente Deo, demonstrabimus.

De

De anno Græcorum, & Ægyptiorum. CAPUT XI.

DOctrina anni Juliani & Hebræi hucuſque eſt pertractata. Reliquum eſt ut de annis Græcorum & Ægyptiorum nonnihil dicamus. In libris enim Maccabæorum fit mentio annorum Græcorum, & in opere Ptolemæi magno obſervationes cœleſtium motuum proponuntur in forma anni Ægyptii. Itaq; & horum annorum ratio debet nobis eſſe perſpecta.

Ad Græcorum igitur annos quod attinet, non alii ſunt, quam quos Ptolemæus Chaldæorum annos appellat libro magnæ compoſitionis x I. cap. v I I. Sunt autem propriè Seleucidarum anni, quos ſcz. Seleucidę decimo tertio poſt obitum Alexandri anno in Syria inchoarunt unà cum regno ſuo. Qui quidem anni vocati ſunt Græcorum anni, non tam ob id quod revera Græci eſſent, quam quod Hebræi eſſent accommodati ad formam anni Græci. Conveniunt enim ita inter ſe annus Hebræus & annus Græcorum, ut ſola appellatione atq; ordine menſium inter ſe differant. Nam Hebræi annum ſuum ordiuntur ab Æquinoctio verno, Seleucidę verò & Gręci à ſolſtitio æſtivo. Cętera inter annos Hebręos & annos Græcorum vix ullum diſcrimen eſt. Poſſunt igitur facilè alii in alios converti adminiculo ſequentis Tabellæ, quę docet quomodo Athenienſium & Macedonū menſes cum Hebræis ſint pariandi.

Athenienſium menſes.		*Macedonum menſes.*		*Hebræorum menſes.*	
1.	Ἑκατομβαιὼν	1.	Λῷος	5.	Ab.
2.	Μεταγειτνιὼν	2.	Γορπιαῖος	6.	Elul.
3.	Βοηδρομιὼν	3.	Ὑπερβερεταῖος	7.	Thiſri.
4.	Μαιμακτηριὼν	4.	Δῖος	8.	Marheſuan.
5.	Πυανεψιὼν	5.	Ἀπελλαῖος	9.	Kiſleu.
6.	Ἀνθεστηριὼν	6.	Αὐδυναῖος	10.	Thebeth.
7.	Ποσειδεὼν	7.	Περίτιος	11.	Schebath.
8.	Γαμηλιὼν	8.	Δύστρος	12.	Adar.
9.	Ἐλαφηβολιὼν	9.	Ξανδικὸς	1.	Niſan.
10.	Μουνυχιὼν	10.	Ἀρτεμίσιος	2.	Ijar.
11.	Θαργηλιὼν	11.	Δαίσιος vel Δέσιος	3.	Sivan.
12.	Σκιροφοριὼν	12.	Πάνημος	4.	Thamus.

Et hæc quidem ſunt quę nos ſcire oportet de anno & menſibus Græcorum. Quod autem ad Ægyptium annum attinet, conſtat is ex menſibus duodecim, & quinq; diebus intercalaribus, qui ad finem duodecimi menſis adduntur. Menſes autem Ægyptii, hoc modo vocantur, Thoth, Phaophi, Athyr, Chœac, Tybi, Mechir, Phamenoth, Pharmuthi, Pachon, Payni, Epephi, & Meſori; qui ſinguli habent dies 30, & omnes ſimul dies 360. Itaq; annus Ægyptius perpetuò eſt dierum 365; Et proinde omnium annorum æquabiliſſimus eſt, & maximè idoneus ad cœleſtes motus ſupputandum. Unde etiam à Babyloniis & Ægyptiis perpetuò uſurpatus eſt, qui cœli motibus obſervandis intenti olim fuerunt, habet tamen hoc incommodi, quod continuè vagetur per omnes dies anni Juliani. Quia enim in ſingulis annis omittitur anni quadrans, Æquinoctia & Solſtitia ſingulis quadrieniis uno proximè die progrediuntur in conſequentia, & in annis quatertrecentis & ſexagintaquinq; hoc eſt in annis 1460, uno ferè anno Ægyptio, hoc eſt diebus fere 365. Hinc fit ut ſubinde alii dies anni Ægyptii quadrent ad alios dies anni Juliani. Itaq; ſingulari induſtria opus eſt, ut juſta applicatio fiat dierum anni Ægyptii ad dies anni Juliani. Quomodo verò id pręſtandum ſit, docet eleganter Eraſmus Reinholdus in tabulis ſuis Prutenicis, præcepto 5 & 6, ad quæ lectorem remitto.

De Epochis & earum intervallis. CAPUT XII.

EXpoſui nunc, cum bono Deo, quæcunque ſpectant ad annum Julianum, Hebræum, Græcum, & Ægyptium. Addo nunc pauca, coronidis loco, de Epochis & earum intervallis. Appellant autem Græci Epochas primordia temporum à quibus aut præcedentis aut ſequentis temporis fit ſupputatio. Uſitatum enim hoc ſemper fuit ut Gens quælibet, aut Reſpublica, annos ſuos numeraret, vel à rebus geſtis alicujus Herois, vel ab auſpiciis alicujus regni, vel conditæ urbis, vel ab alio quocunque caſu memorabili humani generis. Verùm ut nulla res à mundo condito accidit illuſtrior, vel admirabilior nativitate Filii Dei, quem Deus pro ſua infinita miſericordia, voluit fieri victimam & λύτρον pro pec-

catis generis humani, ita etiam nulla est Epoche ad annos mundi numerandum magis idonea, quam quæ à Christo Iehova pro nobis incarnato initium sumit. Itaque ad hanc Epocham cæteræ omnes sunt referendæ, & quidem illæ quarum tempora notissima sunt, non tantùm ex Historiis fide dignis, verùm etiam ex cœli conversionibus, inter quas hæ quatuor sunt præcipuæ, Olympiadum, Romæ Conditæ, Nabonnassaris, & Iulii Cæsaris.

Celebrata autem est prima Olympias anno ante Christum Juliano 776, primo die Hecatombæonis, qui erat Neomenia, & nonus dies Julii, si annos Julianos, retrò computemus. Itaque à meridie Calendarum Januarii qui antecessit primam Olympiadem, ad meridiem Calendarum Januarii in primo anno Christi vulgari, sunt anni Juliani pleni 776.

Roma condi cœpit anno ante Christum Juliano 752, XI Calendas Aprilis, cum celebrarentur Palilia à pastoribus in honorem Deæ Palis pro partu pecoris. Hoc enim Vellejus Paterculus his versibus testatur,

Urbi festus erat, dixere Palilia Patres,
Hic primus cœpit manibus esse dies.

Quamobrem à Calendarum Januarii meridie qui proximè præcessit urbis Romæ conditum, ad meridiem Calendarum Januarii in primo anno Christi vulgari, sunt anni Juliani pleni 752.

Nabonnassar verò Ptolemæi, non est Nebucadnezar in sacris literis, sed Salmannassar Rex Assyriæ, qui obsessam Samariam triennio cœpit, & decem tribus abduxit in Assyriam. Videturq; primus fuisse Regum Assyriæ qui propter magnitudinem rerùm à se gestarum, nomen quoque suum ad Ægyptios extendit, cùm superiorum Regum fama fuisset in Occidente obscurior. Ab hujus Imperii primo anno, & meridie primæ diei mensis Thoth, Ptolemæus cœlestes omnes motus numerat, adeo ut de istius Epoches certitudine nihil sit dubitandum. Sunt autem à meridie primæ diei Thoth in primo anno Nabonnassaris, ad meridiem Calendarum Ianuarii in primo anno Christi vulgari, anni Juliani 746 & dies 310. Sed à meridie Calendarum Januarii qui proximè antecessit initium Nabonnassaris, ad meridiem Calendarum Januarii in primo anno Christi vulgari, sunt anni Juliani 747.

Postremò à primo anno Juliano ad primum annum vulgarem Christi sunt anni Juliani 45. Utraque enim hæc Epoche initium sumit à meridie Calendarum Januarii.

Et hæ quidem sunt Epochæ, quibus deinceps utendum erit in supputatione annorum Mundi. Ut autem earum usus facilior reddatur & promptior, subjicio sequentem tabulam, in qua intervalla annorum Iulianorum, qui inter dictas Epochas intercedunt, dilucidè proponuntur.

Epoche OLYMPIADUM.

Ab Olympiadibus	anni Iuliani.
ad *Romam conditam*	24.
ad *Nabonnassarem*	29
ad *Iulium Cæsarem*	731
ad CHRISTUM.	776

Epoche ROMÆ CONDITÆ.

A ROMA condita	anni Iuliani.
ad *Nabonnassarem*	5
ad *Iulium Cæsarem*	707
ad CHRISTUM.	752

Epoche NABONNASSARIS.

A NABONNASSARE	anni Iuliani.
ad *Iulium Cæsarem*	702
ad CHRISTUM.	747

Epoche JULII CÆSARIS.

A JULIO CÆSARE	anni Iuliani.
ad CHRISTUM.	45

Hactenus de Temporis ratione egi, quantum instituto meo sufficit. Explicavi enim omnia quæ ad ritè supputandum annos mundi desiderantur, nihilque prætermi si omnium quæ ad hanc sacræ Chronologiæ partem spectant. Quamobrem hoc primo nostro labore exantlato, Deo Opt. Max. toto pectore gratias ago, primamque hanc Sacræ Chronologiæ partem concludo.

PHI-

PHILIPPI LANSBERGII CHRONOLOGIÆ SACRÆ

LIBER II.

De serie annorum Mundi quæ extat in sacra scriptura.

QUæ de tempore, ejusque partibus hucusque à nobis disputata sunt, præteriri haudquaquam potuerunt, tum quia ad Chronologiam, hoc est Temporis rationem spectant, tum quia sine eorum cognitione annorum mundi recta supputatio nequit institui. His verò jam satis superque pertractatis, transeo ad demonstrandum annorum Mundi seriem ex sacris literis, quæ duobus terminis clauditur, Creationis Mundi, & excidii Hierosolymitani ultimi. Primum terminum Moses historicè proponit, posteriorem propheticè Daniel. Nos utrumque, & quæ inter illos Epochas principales interjectæ sunt, studiosè investigabimus, ut certa annorum mundi ratio nobis constet. Postulamus verò iterum à Patre cœlesti, ut Spiritus Sancti afflatu etiam in hoc tractatu nos dirigat ad nominis sui gloriam, & Ecclesiæ ædificationem, in JESU CHRISTI Domini nostri nomine.

De summaria annorum mundi partitione. CAPUT I.

SPiritus sanctus in recensendis annis mundi hunc sequitur ordinem. Primùm seriem illorum ex ætatibus Illustrium virorum collectam proponit; deinde eosdem dividit in certas annorum periodos, tanquam in capita primaria, ut eorum adminiculo compendiosè numerari, & in unam summam aggregari possint. Notantur verò ejusmodi temporum periodi in sacris literis præcipuæ novem, quæ Epochis valde illustribus distinguuntur.

Prima periodus initium sumit à mundi conditu, & exit Diluvio, vocaturq; in sacris literis primum seculum, vel mundus qui aquis inundatus periit. *Genes. 1. 1. 2. Petri 3. 6.*

Secunda periodus est à Diluvio ad discessum Abrahami Patriarchæ ex Charan, qui incidit in annum septuagesimum-quintum ætatis Abrahami. *Genes. 12. 4.*

Tertia periodus est ab emigratione Abrahami ex Charan ad egressionem Israëlitarum ex Ægypto, quæ facta est octuagesimo anno ætatis Mosis completo. *Exod. 7. 7.*

Quarta periodus est ab Exodo Israëlitarum ad jacta fundamenta templi, quarto anno regni Solomonis. *1. Reg. 6. 1.*

Quinta periodus est à fundato templo ad templum conflagratum, & vastata Hierosolyma, quæ contigerunt undecimo anno regni Sedechiæ, & decimonono anno Imperii Nebucadnezaris. *2. Reg. 25. 2. & 8.*

Sexta periodus est à vastatis Hierosolymis, & transmigratione populi in Babyloniam, ad eorum reditum in patriam, qui incidit in primum annum Imperii Monarchici Cyri. *Esd. 1. 1. Esd. 3. 1.*

Septima periodus est à reditu Judæorum in patriam, ad templi redintegrationem, anno secundo Darii Hystaspis. *Esd. 4. 24.*

Octava periodus est ab ædificatione templi, ad edictum de restituendis & de ædificandis Hierosolymis, quod promulgatum est anno septimo Artaxerxis Longimani. *Esd. 7. 7.*

Postre-

Postremâ periodus est ab eodem edicto ad Christi Baptismum anno decimoquinto Cæsaris Tiberii. *Luc. 3. 1.*

His novem temporum periodis totum illud tempus continetur quod fluxit ab orbe condito ad Christi Baptismum. Itaque si hæ novem temporum periodi solidè fuerint demonstratæ, erunt etiam demonstrata reliqua tempora, quæ inter has Epochas intercedunt. Danda igitur nobis est opera, ut singulas, & omnes firmissimè demonstratas habeamus, ita enim computus annorum mundi evadet certus, & sacræ Historiæ veritas elucescet, quæ Chronologorum dissentientium opinionibus hactenus valdè fuit labefactata. Hoc verò nos, cum bono Deo, jam præstare aggredimur.

Quod ab orbe condito ad Diluvium incipiens sint anni Hebræi pleni 1655, cum mensibus septem & diebus sexdecim.

CAPUT II.

Quicunque rationem annorum mundi ante nos subduxerunt ex sacris literis, veritatemque Hebraicam sequuti sunt, prodiderunt ad unum omnes seculum à mundo condito ad diluvium incipiens constare annis Hebræis 1656. Nec sine causa. Moses enim hunc annorum numerum ex decem Patriarcharum ætatibus contexit in hunc modum.

Primùm quinto capite Genesios scribit,	
Adam genuisse Seth cum vixisset annos	130.
Seth genuisse Enos cum vixisset annos	105.
Enos genuisse Cainan cum vixisset annos	90.
Cainam genuisse Mahalaleel cum vixisset annos	70.
Mahalaleel genuisse Jared cum vixisset annos	65.
Jared genuisse Henoch cum vixisset annos	162.
Henoch genuisse Mathusala cum vixisset annos	65.
Mathusala genuisse Lamech cum vixisset annos	187.
Lamech genuisse Noë cum vixisset annos	182.
Septimo deinde capite Genesios testatur	
Diluvium cœpisse cum Noë esset annorum	600.
Qui anni in unam summam aggregati fiunt	1656.

Verùm quia Moses scribit *Genes. 7. 11.* Diluvium cœpisse anno vitæ Noë sexcentesimo, dubitari meritò potest, perfectusne is annus fuerit, an imperfectus. Nos imperfectum esse asserimus, idque duabus circumstantiis probamus, quæ in Historia Mosis notantur. Prima est, quod mundus conditus sit à Deo, circa Æquinoctium Autumnale. Altera est quod Diluvium cœperit paulò post Æquinoctium vernale.

Quod ad primum attinet, constitutio anni quam Moses notat in Historia creationis mundi, evincit Autumnum fuisse cum mundus conderetur. Nam capite primo Genesios scribit, arbores tertio die mundi edidisse fructos suos. *Genes. 1. 12.* Et capite tertio per exegesin addit, Adamo & Hevæ datam fuisse optionem decerpendi & manducandi fructus ex quacunque arbore vellent, præterquam ex arbore scientiæ boni & mali. *Genes. 3. 1. 2.* Non potuit igitur illud tempus aliud esse quàm Autumnale. Nam etsi quędam arbores verno tempore in Palæstina fructus edant, solo tamen Autumni tempore ex omnibus arboribus fructus carpere & manducare licet. Accedit altera ratio non minus solida, vcz quod unum idemque sit conditi orbis & Hebræi anni initium. Atqui annus Hebræus initium ducit ab Æquinoctio Autumnali, quemadmodum in doctrina de anno Hebræo superiore libro probavimus: Consequitur igitur creationem mundi tempore Æquinoctii Autumnalis cœpisse. Quod adeò verum est, ut Chaldæus Paraphrastes disertè scribat *1. Reg. 8.* mensem Ethanim, qui Æquinoctio Autumnali est proximus, olim fuisse primum mensem, sed ætate Solomonis fuisse septimum. Manifestum igitur est mundum esse conditum circa Æquinoctium Autumnale. Diluvium autem cœpisse paulò post Æquinoctium vernale, non obscure indicat Moses capite VII & VIII Genesios, ubi scribit Noë ingressum esse arcam 17 die mensis secundi; & sequente anno ex arca egressum esse 27 die ejusdem mensis.

Est

Est enim Mosi mensis secundus, mensis Ijar, vel Ziu, proximus à mense Nisan, non autem mensis Marhesuan secundus à Thisri, ut perperam censuit Josephus. *Antiq. Iudaic. lib. 1. cap. 4.* Sequitur enim Moses ordinem mensium, quem Deus, tempore Exodi instituit, minimè verò illum qui Diluvii tempore observabatur. Quod ex sequenti ratione manifestùm est. Nam si Noë exivisset arca bimestri post Æquinoctium Autumnale, non potuisset sibi & animalibus quæ ex arca eduxerat victum necessarium parare in annum sequentem, tum propter sublata per Diluvium omnia quæ sponte ex terra nascuntur, tum propter hyemem ingruentem. Dubium itaque non est quin Diluvii initium inciderit in partem anni vernalem.

Jam verò cum hæc duo sint longè verissima, mundi creationem cœpisse circa Autumnale Æquinoctium, ipso mense Thisri ineunte, & diluvium terris immissum esse anno mundi millesimo sexentesimo & quinquagesimo sexto, 17 die mensis Ijar vel Ziu, qui proximus est à vernali Æquinoctio, consequitur ex his necessariò, inter primum diem mundi, & primum diem Diluvii intercedere annos Hebræos solidos 1655 cum mensibus septem & diebus sexdecim. Quod erat nobis probandum.

Et hæc quidem est demonstratio primæ annorum mundi periodi quæ nobis proponitur in sacra scriptura. Quæ quàm indubitata sit, sequente libro, ex characteribus anni primi mundi, & anni Diluvii comprobabimus, Id tantùm jam nobis observandum est, quod anni vitæ Mathusalem quos Moses scribit fuisse nongentos & sexaginta novem, *Genes. 5. 27.* plenos esse si inchoentur à Nisan, imperfectos autem si putentur à Thisri. Oportet enim alterutrum statuere, ne mors Mathusalem cadat in ipsum Diluvium. Certum enim est Mathusalem è vita decessisse paucis diebus ante Diluvium, atq; ita in illo impletum esse quod Jesaias scribit, Justus perit, & nemo reponit in animo suo. Homines, inquam, benigni rapiuntur nemine advertente, quod ante mali adventum recipiatur Justus, quod pacem ingrediatur, quod requiescat in cubilibus suis quisquis ambulat in æquitate sua. *Ies. 57. 1. 2.*

Quod ab initio Diluvii ad emigrationem Abrahæ ex Charam effluxerint anni Hebræi solidi 368. CAPUT III.

DEmonstrata est, per Dei gratiam, prima annorum mundi periodus, quæ est ab orbe condito ad Diluvium incipiens, annorum 1655, mensium septem, & dierum sexdecim. Sequitur jam annorum mundi periodus secunda, quæ est à Diluvio incipiente ad emigrationem Abrahæ ex Charan. Hanc Moses perinde ut præcedentem componit ex decem Patriarcharum ætatibus, quas recenset undecimo & duodecimo capite Genesios, annosque complectitur solidos Hebræos 368. Octavo enim capite Genesios testatur Moses Diluvium duravisse annum unum.

Undecimo deinde & duodecimo capite Genesios hæc scribit	
Sem genuisse Arphaxad annis post Diluvium	2.
Arphaxad genuisse Sela cum vixisset annos	35.
Sela genuisse Heber cum vixisset annos	30.
Heber genuisse Peleg cum vixisset annos	34.
Peleg genuisse Regu cum vixisset annos	30.
Regu genuisse Serug cum vixisset annos	32.
Serug genuisse Nachor cum vixisset annos	30.
Nachor genuisse Therah cum vixisset annos	29.
Therah genuisse Abram cum vixisset annos	70.
Abram egressum esse ex Charan cum annorum esset	75.
Quorum annorum summa est	368.

Itaque à Diluvio incipiente ad egressum Abrahæ ex Charan sunt anni Hebræi solidi 368. Quod erat nobis probandum.

Hæc plana est & certissima demonstratio annorum mundi qui secundæ temporum periodo debentur. Nam quod hodiè Chronologi quidam hoc intervallum faciunt annorum

427,

427, alienum prorsus est à sacræ scripturę calculo. Moses enim à finito diluvio ad Arphaxad numerat biennium. *Genes.* 11. 10. Et à Therah ad Abram annos 70. *Genes. 11. 27.* Illi verò à finito diluvio ad Arphaxad unum tantum annum putant, & à Therah ad Abram annos 130. Quos errores facile est resellere, quia ex malè intellectis scripturæ locis profluxerunt. Adducto enim eorum vero sensu statim corruet uterque per se.

Quod ad primum attinet, scribit Moses *Genes.* 11. 10. Sem genuisse Arphaxad: biennio post diluvium. Intelligit autem Moses diluvium finitum, non, ut illi volunt diluvium incipiens. Ratio in promptu est, quod finito diluvio, non incipiente, reddita est filiis Noë, fœcunditatis gratia, *Genes. 9.* 1. Itaque quod Moses scribit *Genes. 10.* 1. filiis Noë, Sem, Cham, & Iaphet natos esse filios post diluvium, non potest aliter accipi quam de diluvio finito; uti neque illud quod capite 11. 10. scribitur de Sem, quod genuerit Arphaxad; biennio post diluvium. Sunt igitur à finito diluvio ad Arphaxad anni duo, sed ab incipiente diluvio anni tres.

Sed videtur repugnantiæ species esse in verbis Mosis, cum scribit *Genes.* 11. 10. Sem natum centum annos genuisse Arphaxad; biennio post diluvium. Nam Noë erat annorum quingentorum cum gigneret Sem, *Genes. 5. 32.* Et cum diluvium exiret Noë erat annorum sexcentorum, uti supra demonstravimus. Oportet itaque Sem tunc fuisse centenarium. Atqui si Sem centenarius genuit Arphaxad, qui potest verum esse quod Moses scribit, Sem genuisse Arphaxad biennio post diluvium?

Hunc nodum facilè solvunt qui statuunt Sem fuisse centenarium biennio post diluvium, sed Mosi reclamant qui disertè scribit *Genes. 5. 32.* Noë fuisse annorum quingentorum cum gigneret Sem, Cham, & Iaphet; & *Genes. 7.* 11. diluvium cœpisse anno vitæ Noë sexcentesimo. Sequitur enim ex his locis, Sem fuisse centenarium cum diluvium exiret, non autem biennio post diluvium, ut illi statuunt.

Sed excipiunt, Sem non fuisse primogenitum inter filios Noë, quanquam dignitatis ratione primo loco nominetur; sed primum filiorum Noë fuisse Iaphet, secundum Sem, & tertium Cham; & proinde Iaphet natum esse cum Noë esset annorum quingentorum, & Sem biennio post. Verùm Moses ipse hoc commentum diluit *Genes. 10. 21.* ubi scribit Sem fuisse patrem omnium filiorum Heber, & fratrem Iaphet majorem. Significat enim Sem fuisse primogenitum liberorum Noë. Nam quia Iaphet habebat duos fratres majores, Sem & Cham, & Sem prior erat.Cham, ideò etiam Sem erat frater major Iaphet, nam duorum minorum major erat. Adde verum non esse quod pro vero assumunt, Cham fuisse minimum filiorum Noë. Nam quod Moses scribit *Genes. 7. 24.* Noë cum è vino evigilasset rescivisse quid illi fecisset filius suus minimus, minimè probat Cham fuisse filium Noë minimum, quia Moses non loquitur de Cham, ut illi volunt, sed de Canaan, minimo filiorum Cham, *Genes. 10. 6.* In quem etiam Noë maledictionis sententiam strinxit, non autem in Cham. Cujus rei causam etsi Moses subticeat, verisimile tamen est hanc fuisse, quod Canaan puerulus rem primus ad patrem Cham detulerit, atque ita primus impietatis autor fuerit. Certum igitur est Sem fuisse primogenitum Noë, non Iaphet; & Cham fuisse secundum filiorum Noë, non Sem; denique Iaphet fuisse tertium non Cham; omnibus modis ut Moses eorum natales recenset.

Quamobrem quod Moses scribit *Genes.* 11. 10. Sem natum annos centum genuisse Arphaxad: biennio post Diluvium; non ita sumendum est, acsi Sem centenarius genuisset Arphaxad biennio post Diluvium: sed quod Sem cæperit liberos gignere cum centenarius esset, & quod sustulerit Arphaxad biennio post Diluvium. Ita quippe se ipse Moses explicat *Genes. 10. 22.* ubi filios Sem recenset, & primum locum adsignat Helam, secundum Assur, & tertium Arphaxad. Significat enim Helam & Assur natos esse primo & secundo anno post Diluvium finitum, Arphaxad autem tertio anno, hoc est solido biennio à Diluvio finito. Sed sufficiunt ista refellendo primo errori, qui versatur circa natales Sem & Arphaxad, & unius anni peccat ἀφαιρέσει.

Sequitur nunc confutatio alterius erroris de natali anno Abraham qui peccat προσθέσει annorum 60. Moses enim scribit *Genes. 11. 26.* Therah genuisse Abram cum vixisset annos 70. At illi contendunt Abraham esse natum cum Therah vixisset annos 130, hoc est sexaginta annis seriùs quam Moses putat. Hoc autem ut probent adducunt verba Stephani *Actor. 7. 4.* in quibus Protomartyr testatur Deum transtulisse Abraham ex Charan in terram Canaan,

post-

postquam mortuus esset ipsius Patet; Colliguntque ex illis, Abraham primùm migrasse ex Charan post mortem Patris. Excessit autem Therah è vivis cum annorum esset 205, *Genes.* 11. 32. & Abraham erat annorum 75 cum egrederetur ex Charan, *Genes.* 12. 4. Consequitur igitur ex hac hypothesi, Abraham esse natum cum Therah esset annorum 130. Deducantur enim anni Abrahami 75 de annis vitæ Therach 205, & reliqui erunt anni Therah 130, quibus Abraham ex ipsorum sententia fuerit natus. Ita illi ex falsa Hypothesi adversùs apertissimum scripturæ locum argumentantur. Sed perperam. Nam quod ex Stephani verbis eliciunt Abraham mansisse in Charan, usque ad supremum diem patris, certè nec verum est, nec consequens, si verba Stepbani probè expendantur. Non dicit enim Ptotomartyr quod Abraham exiverit è Charan postquam ejus pater mortuus esset, sed quod Deus ipsum μετῴκισεν in terram Canaan post Patris excessum, hoc est, quod fixum ei domicilium dederit in terra Canaan post mortem Patris. Idque longè verissimum est Deus enim μετῴκισεν Abraham in terram Canaan, cum redderet eum possessorem terræ promissæ, post emptum agrum à filiis Heth, in uxoris suæ & sui sepulturam, ut rectè observavit Augustinus in libro XVI de Civitate Dei capite XV. Hoc autem contigit biennio post defunctum Patrem. Therah enim erat annorum 70 cum Abraham nasceretur, *Genes.* 11. 26. Itaque cum Abraham esset annorum 100, Therah habebat annos 170. Sara autem compleverat annos 90, cum Abraham esset annorum 100, *Genes.* 17. 17. mortuaque est cum vixisset annos 127, *Genes.* 33. 1. Excessit igitur Sara è vivis 37 annis postquam nonagenaria fuisset, & Abraham centenarius, & Therab annorum 170. Quare si anni 37 addantur ad annos Therah 170, exsurgent anni 207, qui biennium excedunt annos vitæ Therah. Nam Therah mortuus est cum annorum esset 205, *Genes.* 11. 32. Verum igitur est quod Stephanus testatur, quod Deus μετῴκισεν Abraham in terram Canaan post mortem Patris. Vivente enim Patre migravit Abraham ex Cbaran, atque ita per fidem præstitit quod Deus illi mandaverat, ut abiret ex domo Patris. *Genes.* 12. 1. *Heb.* 11. 8. Mortuo autem parente translatus est in terram Canaan, & cœpit illius terræ possessor esse. Quæ omnia cum Mosis & Stephani verbis exactè consentiunt.

Et sic utrumque errorem profligavimus eorum qui ab incipiente diluvio ad egressum Abrahæ ex Charan, numerant annos 427, & validè ex Dei verbo evicimus, Sem esse natum cum Noë esset annorum 500; & Arphaxad cum Sem esset annorum 102; & Abraham cum Therah esset septuagenarius. Quamobrem à Diluvio incipiente ad emigrationem Abrahæ ex Charan, nec plures, nec pauciores anni sunt quam 368, ut supra demonstravimus.

Quod ab exitu Abrahæ ex Charan, ad exitum Israëlitarum ex Ægypto sint anni Hebræi pleni 425. CAPUT IV.

QUæ nunc sequuntur in sacra Historia annorum periodi, sic definitæ sunt à Spiritu sancto, ut nec disputationibus Chronologorum, nec vanis hominum commentis perverti possint. Id primùm videre licet in tertia annorum mundi periodo, de qua nunc est agendum. Sumit illa initium ab egressu Abrahæ ex Charan, & terminatur Exodo Israëlitarum ex Ægypto, annosque complectitur solidos Hebræos 425. Quod ita ostenditur.

Ab egressu Abrahæ ex Charan ad nativitatem Isaac sunt anni 25, & à nativitate Isaac ad emigrationem Israëlitarum ex Ægypto sunt anni 400. Itaq; ab egressu Abrahæ ex Charan ad Israëlitarum Exodum sunt anni Hebræi solidi 425. Demonstratio bimembris est, & veritas utriusque membri valdè perspicua ex sacris literis.

Nam quod ad primum attinet, scribit Moses *Genes.* 21. 5. Abraham fuisse centenarium cum nasceretur Isaac. Erat autem Abraham annorum septuagintaquinque cum emigraret ex Charan *Genes.* 12. 4. Itaque ab exitu Abrahæ ex Charan ad nativitatem Isaac sunt anni Hebræi solidi 25.

Aliter. Cum Sara traderet ancillam suam Agar Abrahæ pro uxore, exacti erant decem anni ex quo habitaverat Abraham in terra Canaan, ac tum etiam congressus est Abraham cum Agar, *Genes.* 16. 3. 4. Sequente verò anno, puta cum Abraham habitasset in terra Canaan annos undecim, natus est Ismael, idemque circumcisus est cum esset annorum tredecim, *Genes.* 17. 25. Sunt igitur ab egressu Abrahæ ex Charan ad circumcisionem

Ismael anni 24, & ad nativitatem Isaac anni 25. Nam Isaac natus est anno sequente à circumcisione Ismael. *Genes. 18. 10.*

Atque ita demonstratum est quod ab emigratione Abrahæ ex Charan ad nativitatem Isaac transierint anni pleni 25. Ostendendum porrò est quod à nativitate Isaac ad Israëlitarum exodum transacti sint anni solidi quadringenti. Demonstratio valdè manifesta est ex decimoquinto capite *Geneseos*, ubi Deus hunc numerum annorum determinat. Sic enim alloquitur Abrahamum *vers. 13. & 14.* Scito, inquit, peregrinos fore posteros tuos in terra aliena, & ejus incolis servituros, qui affligent illos quadringentos annos. Sed etiam in gentem illam cui servient judicia exercebo; & postea egredientur ipsi cum facultatibus magnis. In quibus verbis Deus duo prædicit de Abrahæ posteris. Primùm quod peregrini sint futuri in terra aliena, & servituri incolis ejus durissimam servitutem annis quadringentis. Secundò quod exactis illis annis quadringentis, egressuri sint ex terra illa servitutis cum magnis multisque facultatibus. Factum verò utrumque est præfinito tempore. Isaac enim fuit primus posterorum Abrahæ (puta in quo Abrahę vocatum est semen) idemque primus peregrinatus est in terra aliena, & passus est persequutionem, tum cum puellus esset, ab Ismaele fratre, tum cum ad ætatem virilem pervenisset, à Philistæis & aliis. *Genes. 21. 12. & 9. Gal. 4. 29. Genes. 26. 14.* Itaque ab Isaaci nativitate quadringenti anni peregrinationis & servitutis posterorum Abrahæ incipiunt, quemadmodum rectè docet Augustinus quæstione 47 in Exodum. Liberati autem sunt posteri Abrahæ ex dura illa servitute, quando per Mosem educti sunt ex Ægypto, multis spoliis & facultatibus ditati. Sunt igitur juxta hoc Dei oraculum à nativitate Isaac ad Israëlitarum Exodum anni quadringenti absoluti: adeoque si ad hos addantur anni 25, quos supra ostendimus effluxisse ab emigratione Abraham ex Charan ad nativitatem Isaac, exsurgent anni pleni 425, qui præterierunt ab exitu Abraham ex Charan ad egressionem Israëlitarum ex Ægypto. Quod erat nobis probandum.

Hæc certa est demonstratio tertiæ annorum mundi periodi, sine qua non licet particularia tempora quæ sub illa comprehenduntur exactè definire. Intervallum enim annorum, quod fuit inter mortem Joseph & nativitatem Mosis, non exprimitur in sacra scriptura. Verùm quia summa tertiæ annorum mundi periodi nota est, puta annorum 425, licet ex illa, & intervallis annorum datis, quod reliquum est intervallum supplere hoc modò.

Ab egressu Abrahæ ex Charan ad nativitatem Isaac sunt anni	25.	*Genes. 12. 4. & 21. 5.*
Ab Isaac ad Jacob sunt anni	60.	*Genes. 25. 26.*
A Jacob ad Joseph anni	91.	

Nam Ioseph erat annorum 30 cum somnium exponeret Pharaoni, *Genes. 41. 46.* & annorum 39 cum Iacob descendisset in Ægyptum. Præterierant enim tunc anni septem saturitatis, & duo anni famis, *Genes. 47. 9.* Subductis igitur annis 39 ætatis Ioseph ex annis 130, quos Iacob expleverat cum venisset in Ægyptum, *Genes. 47. 9.* reliqui sunt anni 91, qui numerantur à Iacob ad Ioseph.

Ioseph autem vixit annos	110.	*Genes. 50. 26.*
Anni à morte Ioseph ad Mosem non exprimuntur in sacra historia.		
A Mose ad egressionem Israëlitarum ex Ægypto sunt anni	80.	*Exod. 7. 7.*
Summa annorum datorum est	366,	

quæ deficit ab annis 425, qui debentur tertiæ annorum mundi periodo, annis 59. Hi igitur fluxerunt à morte Ioseph ad Mosem.

Sed mirum videtur quod ab exitu Abrahæ ex Charan ad egressum Israëlitarum ex Ægypto non plures anni numerantur quam 425, cum Moses scribat *Exod. 12. 40.* incolatum Israëlitarum, quo commorati sunt in Ægypto, fuisse quadringentorum & triginta annorum. Respondeo, in verbis Mosis duplicem esse Synechdochen. Primùm in voce Israëlitarum, quia Moses non tantùm posteros Iacobi intelligit, qui propriè erant Israëlitæ, sed & Isaaci & Abrahæ filios, imo & Abraham ipsum. Cœpit enim hic incolatus

latus cum Abraham ex Ure Chaldæorum discederet & peregrinatum iret in terram alienam, *Genes.* 11. 31. duravitq; annos quadringentos & triginta. Incolatus autem posterorum Jacobi initium sumpsit à descensu Iacob in Ægyptum, & annorum tantum fuit 210. Nam Ioseph erat annorum 39 cum Iacob veniret in Ægyptum, & vixit inde annos 71, mortuus enim est cum annorum esset 110. Numerantur autem à morte Ioseph ad Mosem anni 59, & à Mose ad Exodum anni 80. Quamobrem à descensu Iacob in Ægyptum ad Exodum sunt anni pleni 210.

Secundò Synecdoche est in voce Ægypti. Intelligit enim Moses loca omnia in quibus Abraham ejusque posteri peregrinati sunt usque ad exitum ex Ægypto. Quod etiam viderunt septuaginta interpretes, qui adjecerunt hæc verba in Græco textu καὶ ἐν γῇ χαναάν. Augustinus quoque quæstione 47 in Exodum, sic reddit verba Mosis, Incolatus, inquit, filiorum Israël, quem incoluerunt in terra Ægypti, & in terra Canaan, ipsi & Patres eorum sunt anni 430.

Sed optimè omnium interpretatur hunc locum Apostolus Paulus in Epistola ad Galatas capite tertio, ubi dicit legem cœpisse annis 430 post datas Abrahæ promissiones. Intelligit enim eas promissiones quæ leguntur *Genes.* 12. 1, 2, 3. quæ datæ ipsi fuerunt à Deo, cum juberetur exire à natali solo. Ab hoc verò tempore ad promulgatam legem Paulus supputat annos 430. Et rectè. Nam cum Therah assumpsisset filium suum Abraham, & Lot filium Haranis, nepotem suum, & Saram nurum suam, uxorem filii sui Abrahæ, omnesque simul pervenissent Charan usque, non statim inde profecti sunt in terram Canaan, sed consederunt illic aliquamdiu, *Genes.* 11. 21. Quamdiu verò ibi morati sint, non expressè indicat Moses, sed ex iis quæ scribit, facile est colligere. Numerat enim Moses, interprete Paulo, à promissionibus Abrahæ datis, ad egressum Israëlitarum ex Ægypto annos 430. *Exod.* 12. 40. Et ab egressu Abrahæ ex Charan ad Israëlitarum Exodum annos 425, uti supra ostensum est. Consentaneum igitur est Abraham commoratum esse in Charan totum quinquennium.

Quamobrem ut verum est quod Moses & Paulus apertè scribunt, inter discessum Abrahæ ex Ure Chaldæorum, & Israëlitarum Exodum fluxisse annos 430: ita etiam certissimum est quod nos supra ex Mose ostendimus, inter emigrationem Abrahæ ex Charan, & Exodum Israëlitarum intercessisse annos 425. Quæ nobis hoc loco fuerunt demonstranda.

Quod ab Exodo Israëlitarum ad fundatum à Solomone templum, fluxerint anni Hebræi solidi quadringenti & septuaginta novem.

CAPUT V.

SEquitur nunc quarta annorum mundi periodus quæ initium ducit ab Israëlitarum exodo, & definit in quartum annum regni Solomonis, quando jacta fuerunt templi Hierosolymitani fundamenta. Continet hæc annos Hebræos plenos quadringentos & septuaginta novem. Nam Spiritus sanctus hunc numerum annorum determinat 1. *Reg.* 6. 1. ubi scribit templi Hierosolymitani fundamenta jacta esse quadringentesimo octuagesimo anno ab egressu Israëlitarum ex Ægypto, quarto anno regni Solomonis, mense Ziu, qui est mensis secundus. Intelligit verò annum currentem, non completum. Nam characteres annorum Sabbaticorum, qui in sequente annorum mundi periodo designantur, minimè quadrant ad annum quadringentesimum octuagesimum plenum, sed currentem, quemadmodum, Deo favente, in sequente libro apertè demonstrabimus. Debet igitur nobis esse certissimum quod Spiritus Sanctus testatur, vcz ab Exodo Israëlitarum ad quartum annum regni Solomonis fluxisse annos solidos 479. Quod erat nobis probandum.

Hæc unica est hujus quartæ annorum mundi periodi demonstratio. Nam quæ ex particularibus temporum intervallis contexitur, imperfecta est, eo quod sacra scriptura non definit quot annis imperium Josue duraverit. Itaque ex præmissa demonstratione perficienda est, hoc modo.

Ab Exodo Iſraëlitarum ad obitum Moſis ſunt anni 40.

Nam Moſes erat annorum 80 ipſo anno Exodi, *Exod. 7. 10*; & annorum 120 cum moretur. *Deut. 34. 7.*

Mortuo Moſe deſignatus eſt Reipubl. Iſraëliticæ Imperator Joſue. *Ioſ. 1. 1.* Sed quot annis imperarit, ſacra hiſtoria ſilentio præterit.

Poſt Joſue autem judicavit Iſraëlem Othoniel annis	40.	*Iud. 3. 11.*
Aod annis	80.	*Iud. 3. 30.*
Barac & Debora annis	40.	*Iud. 5. 31.*
Gedeon annis	40.	*Iud. 8. 28.*
Abimelech annis	3.	*Iud. 9. 22.*
Thola annis	23.	*Iud. 10. 2.*
Iair annis	22.	*Iud. 10. 3.*
Jephte annis	6.	*Iud. 12. 7.*
Abeſan annis	7.	*Iud. 12. 8.*
Elon annis	10.	*Iud. 12. 12.*
Abdon annis	8.	*Iud. 12. 13.*
Simpſon annis	20.	*Iud. 16. 31.*
Heli poſtremus Judicum annis	40.	*1. Sam. 4. 18.*
Hinc ad obitum Saul numerantur anni	40.	*Actor. 13. 21.*
Et à caſu Saul ad mortem David, anni	40.	*1. Reg. 2. 11.*
Tandemq; ab obitu David ad fundatum templum anni	3.	*1. Reg. 6. 1.*
Summa annorum omnium eſt	462,	

quæ annis 17 minor eſt ea quam Spiritus ſanctus proponit *1. Reg. 6. 1.* Itaque ſi anni 17 tribuantur Imperio Joſue, erunt ab egreſſu Iſraëlitarum ex Ægypto ad fundatum templum anni pleni 479, omnibus modis ut ſacra ſcriptura determinat.

Licet autem ex hoc annorum computo certò etiam definire, quot anni præterierint à diviſa terra Canaan ad Samuelem. Joſue enim diſtribuit Iſraëlitis terram Canaan 45 annis poſt emiſſos Exploratores ex Cades Barneha, *Ioſ. 14. 10*, hoc eſt annis 46 poſt exitum Iſraëlitarum ex Ægypto, quia Exploratores à Moſe emiſſi ſunt ſequente anno ab Exodo *Num. 13. 1.* Joſue igitur agebat ſeptimum Imperii annum, cum terram Canaan Iſraëlitis diſtribueret; Idemque à diviſa terra ſuperſtes fuit annis 11, quia in univerſum imperavit annis 17 ut modò probavimus. Quamobrem ſi in unam ſummam aggregentur anni Joſue 11, Othoniel 40, Aod 80, Barac & Deboræ 40, Gedeon 40, Abimelech 3, Thola 23, Iair 22, Jephte 6, Abeſan 7, Elon 10, Abdon 8, Simſon 20, & Heli 40, fient anni 350, qui tranſacti ſunt à diviſa terra ad Samuelem. Eſt igitur graphicum σφάλμα in loco *Actor. 13. 20*, ubi facili lapſu pro ἔτεσι τριακοσίοις, ſcriptum eſt τετρακοσίοις. Certum enim eſt à diviſa terra ad Samuelem non poſſe plures annos eſſe, quam trecentos & quinquaginta, propter definitam à Spiritu ſancto quadringentorum & ſeptuaginta novem annorum ſummam, qui fluxerunt ab Exodo Iſraëlitarum ad quartum annum regni Solomonis. Nam ſi anni Judicum à diviſa terra ad Samuelem ponantur 450 (quod quidem ii. volunt qui annos Vindicum & Oppreſſorum diſtinctè numerant in libro Judicum) erunt tunc ab anno Exodi ad quartum annum regni Solomonis anni 579. Nam ab Exodo ad diviſam terram ſunt anni 46, & à Samuele ad quartum annum regni Solomonis putantur anni 83, qui ſimul additi ad annos 450, conſtituunt annos 579. Atqui hæc annorum ſumma excedit eam quam Spiritus ſanctus nobis præfixit, totos annos 100. Non poteſt igitur ea eſſe juſta. Et proinde ut ſummæ conſentiant oportet legere *Actor. 13. 20*, annos 350 pro 450; & in libro Judicum anni Oppreſſorum, annis Vindicum annumerandi ſunt, ita enim calculus Chronologicus ſacer ubique ſibi conſtabit. Sed hæc quidem ſunt quæ de quarta annorum mundi periodo, deque annis 350 à diviſa terra ad Samuelem, hoc loco nobis demonſtranda fuerunt.

Quod à fundato templo ad idem conflagratum & vaſtata à Chaldæis Hieroſolyma ſint anni Hebræi ſolidi 428. CAPUT VI.

TRanſeo nunc ad quintam annorum mundi periodum, quæ eſt à jactis templi fundamentis ad templum à Chaldæis conflagratum, & annos habet 428 Hebræos præciſe.

Cujus

Cujus demonstratio ex sacris literis valde manifesta est. Fundatum enim est templum à Solomone cum regnasset triennium, *1. Reg. 6. 1.* Regnavit autem in universum annos 40, *1. Reg. 11. 42*, & cum vita pariter & regno defunctus esset, successit ei in regno filius Rechabeam. Itaque à fundato templo ad Rechabeam sunt anni pleni 37; quot etiam numerantur à templo fundato ad Jeroboam primum Regem Israëlis à regni divisione. Nam quo tempore Rechabeam à tribu Juda adscitus est in Regem Juda, electus quoque est Jeroboam à decem tribubus in regem Israël. Metuebat autem Jeroboam cum Rex creatus esset, ne decem tribus à se deficerent, redirentque ad Rechabeam legitimum regni hæredem. Muniit igitur se Jeroboam adversus Rechabeam, & specie Religionis avertit Israëlitas ab Hierosolymis adeundis. Fecit enim duos vitulos aureos, unumque collocavit in Dan, alterum in Bethel, urbibus quæ sitæ erant in finibus regni sui, mandavitque Israëlitis ut sub eorum imaginibus Deum colerent. Introduxit autem hanc idololatriam in regnum Israëliticum, primo anno regni sui, mense octavo, die 15. Et proinde anni iniquitatis Israël incipiunt à fine anni primi regni Jeroboam, vel ab initio secundi. Testatur autem Deus, apud Ezechielem, eos annos fuisse 390, & exivisse eodem anno quo Hierosolyma à Chaldæis eversa fuerunt. *Ezech. 4. 5. 6.* Sunt igitur à secundo anno regni Jeroboam ad eversa Hierosolyma, vel ad templum à Chaldæis exustum, anni 390. Quibus si addantur anni 38, qui fluxerunt à fundato templo ad secundum annum regni Jeroboam, exsurgunt anni 428, qui transacti sunt à fundato templo ad templum conflagratum. Quod erat nobis probandum.

Hæc est demonstratio Quintæ annorum mundi periodi, quæ etiam confirmatur denumeratione annorum per quos à singulis Regibus Juda regnatum est, à quarto anno Solomonis ad undecimum annum Sedechiæ.

Solomon enim regnavit à fundato templo annis	37.	
Hinc verò regnavit Rehabeam annis	17.	*1. Reg. 14. 21.*
Abia annis	3.	*1. Reg. 15. 2.*
Asa annis	41.	*1. Reg. 15. 10.*
Josaphat annis	25.	*1. Reg. 22. 42.*
Iehoram annis	8.	*2. Reg. 8. 17.*
Achasias anno	1.	*2. Reg. 8. 26.*
Athalia annis	6.	*2. Reg. 11. 3.*
Ioas annis	40.	*2. Reg. 12. 2.*
Amasias annis	29.	*2. Reg. 14. 2.*
Usias annis	52.	*2. Reg. 15. 2.*
Iotham annis	16.	*2. Reg. 15. 33.*
Achas annis	16.	*2. Reg. 16. 2.*
Ezechias annis	29.	*2. Reg. 18. 2.*
Manasses annis 55 imperfectis, perfectis	54.	*2. Reg. 21. 1.*
Amon annis	2.	*2. Reg. 21. 19.*
Iosias annis	31.	*2. Reg. 22. 1.*
Ioachas mensibus tribus		*2. Reg. 23. 31.*
Iojachim annis	11.	*2. Reg. 24. 1.*
Iechonias mensibus tribus		*2. Reg. 24. 10.*
Sedechias annis 11 imperfectis, perfectis	10.	*2. Reg. 24. 18. & 25. 2.*
Quorum omnium summa est	428.	ut supra.

Verùm ne cui suspectus sit noster calculus, qui tamen à Scriptura nusquam discedit, addo Catalogum Regum Israël, etiam ex sacris literis desumptum, qui continet annos per quos à Regibus Israël regnatum est cum Regibus Iuda, ut ex illo appareat, nihil prorsus mutandum esse in annis Regum Iuda quos recensuimus, sed relinquendos esse omnes ut à nobis adducti, & à Spiritu sancto consignati sunt.

Primum enim Scriptura putat ab ineunte regno Rehabeam, ad principium regni Athaliæ annos 95. Nam Rehabeam regnavit annis 17, Abia 3, Asa 41, Iosaphat 25, Iehoram 8, & Achasias 1, qui simul juncti efficiunt annos 95. Cum verò ea summa sit justa, oportet esse annos totidem ab initio regni Ieroboam ad principium regni Iehu; Cœperunt enim

enim eodem tempore regnare Rehabeam & Jeroboam: Et post interfectum Achasiam, simul imperare cœperunt Athalia & Jehu, sicuti scribitur *1. Reg. 12. 16.* & *2. Reg. 9. 10.* & *2. Reg. 11. 1.* Quamobrem anni Regum Juda & regum Israël in unam summam collecti, differre inter se non possunt. Docet autem sacra Scriptura Jeroboam inchoasse regnum suum anno primo Rehabeam, & vita defunctum esse secundo anno Assæ regis Juda, *1. Reg. 15. 25.* Itaque

Jeroboam regnavit annis	21.	
Nadab anno	1.	*1. Reg. 15. 25. 28.*
Baasa annis	24.	*1. Reg. 15. 33.*
Ella anno	1.	*1, Reg. 16. 8.*
Simri diebus 7.		*1. Reg. 16. 15.*
Homri annis	12.	*1. Reg. 16. 23.*
Achab annis	22.	*1. Reg. 16. 29.*
Ahasias annis	2.	*1. Reg. 22. 52.*
Joram filius Achab annis	12.	*2. Reg. 3. 1.*

Qui omnes anni aggregati fiunt 95. Conveniunt igitur anni Regum Israëlis cum annis regum Juda in primo temporis articulo ad unguem.

Secundò numerat sacra scriptura, ab initio regni Athaliæ ad sextum annum Ezechiæ, annos 164. Athalia enim per vim regnum tenuit annis 6, Joas annis 40, Amasias 29, Usias 52, Jotham 16, Achas 16, Ezechias ad captam usque Samariam annis quinque, ut scribitur *2. Reg. 18. 10.* Quorum annorum summa est 164.

Atqui totidem annos Scriptura tribuit Regibus Israël à principio regni Jehu ad finem regni Hoseæ. Nam

Jehu regnavit annis	28.	*2. Reg. 10. 3.*
Joahas annis	17.	*2. Reg. 13. 1.*
Joas annis	16.	*2. Reg. 13. 10.*
Jeroboam annis	52.	Cœpit enim regnare

anno 15 Amasiæ, *2. Reg. 14. 23.* & defunctus est anno 38 Usiæ, *2. Reg. 15. 8.* quorum intervallum est annorum 52. Inde regnavit Zacharia mensibus sex, *2. Reg. 15. 8.* Et Sallum mense uno, *2. Reg. 15. 23.* Itaque

A Jeroboam ad Sallum est annus	1.	*2. Reg. 15. 8. 17.*
Inde Menahem regnavit annis	11.	Adeptus enim est

regnum anno 39 Usię, *2. Reg. 15. 17.* & regnare desiit anno 50 Usię, *2. Reg. 15. 23.* Deinceps

Pecahia regnavit annis	2.	*2. Reg. 15. 23.*
Pecah annis	20.	*2. Reg. 15. 27.*
Hosea annis	17.	Regnavit enim ut

Rex annis 9, *2. Reg. 17. 1.* & ut tributarius Regis Assyriæ annis 8, *2. Reg. 17. 6.* Summa annorum quibus Reges Israël regnarunt ab initio regni Jehu ad exitum regni Hosea postremi Regis Israël est 164. Quæ etiam cum summa annorum regum Juda exactè consentit.

Apparet igitur ex hac annorum *συγχίσει* Catalogos annorum Regum Israël & Regum Iuda, quos Scriptura nobis proponit, rectè se habere; & proinde verissimum esse quod nos supra ex annis Regum Iuda demonstravimus, à fundato templo ad conflagratum templum, & vastata Hierosolyma, effluxisse annos solydos 428.

Videntur tamen nonnulli sacræ scripturæ loci pugnare cum superiore recensione annorum Regum Iuda, & Regum Israël. Constat enim ex iis quæ supra demonstrata sunt, Achab regnasse super Israëlem annis 22 plenis, *1. Reg. 16. 29.* Et Iosaphat adeptum esse regnum Iuda anno quarto Regis Achab, *1. Reg. 22. 41.* Et proinde Iosaphat regnasse annos 18 completos, cum Achab cæsus esset in prælio à Syris. Deinde & hæc ex sacris literis certa sunt, quod Achasias à morte patris regnaverit biennium, *1. Reg. 22. 52.* Et quod Ioram successerit fratri Achasiæ in regno, transacto illo biennio, *2. Reg. 1. 17.* Adeoque Ioram inivisse regnum Israëlis cum Iosaphat regnasset annos 20. Quæ certè omnia vera esse oportet, quia nituntur sacræ scripturæ testimoniis.

Atqui Spiritus sanctus alibi testatur Achasiam cœpisse regnare anno decimo septimo Regis Iosaphat completo, *1. Reg. 22. 52.* & Ioram inivisse regnum Israëlis anno decimo

octavo

octavo Regis Iosaphat completo. Quæ à superiori supputatione multum discrepaot. Respondeo, hæc quidem esse ἐναντιοφανῆ, sed non contraria. Facilè enim conciliantur si statuatur, quod procul dubio verum est, Achasiam regnasse ut Proregem, cum Achab extra regnum ivisset bellum illaturn Syris; eundem verò post obitum Achab, regnasse biennium ut Regem legitimum. Item Ioram Proregis munere functum esse toto illo bieonio quo regoavit Achasias, tum propter bella quæ tunc Achasiæ erant cum Moabitis, tum propter ipsius Achasiæ invaletudinem *2. Reg.* 1. 1. &c. sed transacto illo biennio, cum Achasias jam mortuus esset, regnum Israëlis devolutum esse ad Ioram; adeòque Ioram cœpisse tunc regnare ut Regem legitimum, & sic deinceps regnasse annos 12, *2. Reg. 3.* 1. His enim positis, sequitur Achasiam cœpisse regnare ut Proregem, decimoseptimo anno Regis Iosaphat completo, sed ut Regem anno decimooctavo coopleto; ac tum etiam Ioram suscepisse Proregis munus ob causas quas dixi. Quæ omnia cum sacra scriptura, & cum superiori nostro calculo egregiè conveniunt.

Et sic etiam intelligendum est quod legitur *2. Reg.* 1. 17. Achasiam mortuum esse anno secundo Iehoram filii Iosaphat Regis Iuda. Loquitur enim Spiritus sanctus de secundo anno ex quo Iehoram regnaverat ut Prorex. Nam cum Iosaphat expleto anno regni sui decimooctavo, occupatus esset in bellis extra regnum suum cum Syris & Moabitis, coactus est Proregis munus demandare Iehoram filio primogenito, oe se absente regnum Iuda turbaretur. Anno itaque secundo ex quo Iehoram designatus fuerat Prorex, obiit Achasias Rex Israëlis, ipso anno vicesimo Regis Iosaphat completo. Neque verò obstat quod scribitur *2. Reg. 8.* 16. Iehoram filium Iosaphat cœpisse regnare anno quinto Ioram filii Achab, & Iosaphat Regis Iuda, quia Iehoram tunc cœpit regnare ut Rex, cum ante regnasset ut Prorex. Nam cum Ioram filius Achab (qui etiam nominatur filius Iosaphat, eo quod Iosaphat esset socer Athaliæ sororis Regis Ioram, *2. Reg. 8.* 18.) regnasset iotegrum quinquennium, expleverat etiam tum Iosaphat annos vigintiquinque regni sui. Itaque Jehoram successit ei tunc in regno ut filius primogenitus, *2. Chron.* 21. 3. Optimè igitur hæc omnia inter se consentiunt, etsi primo intuitu pugnare videantur; ideoque certissimus est computus anoorum Regum Iuda & Regum Israël, quem supra ex sacris literis proposuimus.

Est autem apprimè notandum quod templi conflagratio, quæ cadit in finem quintæ annorum mundi periodi, duorum Regum annis signetur in sacra Historia, nimirum undecimi anni Sedechiæ Regis Juda, & decimiooni anni Nebucadnezaris Regis Babyloniæ. Voluit enim Spiritus sanctus horum regum annos pariare, propter sequentes annorum mundi periodos, quæ definitæ noo sunt in sacris lireris ut præcedentes, per ætates regum, aut Illustrium virorum, qui rexerunt Dei Ecclesiam, sed per Ethnicorum regum annos, qui post casum Sedechiæ, Ecclesiam Dei subditam sibi habuerunt, puta Nebucadnezaris, Cyri, Datii Hystaspis, Darii μακρόχειρος, Tiberii Cæsaris, & aliorum. Enimverò oisi Spiritus sanctus annum ipse definiisset in quo regnum Nebucadnezaris coincidit cum regno Sedechiæ, non posset series annorum mundi continuari à capto Sedechia ad Christum, propter desinentem successionem Regum Iuda in Sedechia. Hoc auteui anno à Spiritu sancto definito, facile est annos mundi, qui Sedechiæ casum sequuti sunt, deducere à decimonono anno Nebucadnezaris, per annos Cyri, Darii Hystaspis, & Darii Longimaoi, qui notantur in sacra scriptura, ad decimumquintum annum Tiberii, hoc est ad Christum usque.

Fallootur igitur qui putant sequentium periodorum annos posse supputari ex sacra scriptura, inconsulta externa Historia. Nam etsi omnes periodorum sequentium Epochæ à capto Sedechia ad Christum perfectè sint annotatæ, quia tamen una atque altera periodus non habet determinatum annorum numerum in sacra scriptura, necesse est eum colligi ex historia exotica, & cœlorum motibus. Cujus rei veritatem perspicuè demonstrabit sequentium annorum mundi supputatio.

Neque tamen hinc sequitur, quod aliqui existimant, seriem annorum mundi quæ extat in sacra scriptura incertam esse, propter humanæ historiæ incertitudinem. Quia enim non alia documenta assumuntur ex profana historia, quàm quę cum sacra scriptura, & cœlorum motu exactè consentiunt, necesse est ea esse vera, tum propter sacram scripturam cui sunt consentanea, tum propter cœli motum cui respondent, cujus tanta est stabilitas, ut Deus ipse

ipse verbi sui stabilitatem eo adstruat, *Ierem. 33. 20.* Sed fient hæc apertiora, adspirante Deo, in sequentium annorum mundi periodorum ἀποδείξει. Pergo igitur ad sextam annorum mundi periodum.

Quod à templi & urbis devastatione ad reditum Judæorum in patriam, fluxerint anni solidi Hebræi septuaginta.

CAPUT VII.

Vaticinium Jeremiæ de septuaginta annis desolationis Hierosolymorum, quod capite 25 legitur, magna pars Chronologorum interpretatur de annis captivitatis Babylonicæ, quam volunt durasse annos 70. Hinc etiam est, quod à capto Jojachim Rege Juda, ad solutam captivitatem Babylonicam, annos numerent præcisè 70. Sed valdè falluntur opinione sua. Nam à captivitate Jojachim ad solutam captivitatem Babylonicam sunt anni 80, ut sequens nostra supputatio docebit. Anni igitur septuaginta de quibus Jeremias vaticinatus est, non sunt anni captivitatis Babylonicæ, sed vastationis & desolationis totius terræ Juda, atq; urbis Hierosolymorum. Sic enim Jeremias se ipse exponit, capite 25 Prophetiæ suæ, ubi inter cætera populo Juda denunciat, totam terram vastationi ac desolationi futuram esse, & populum serviturum Regi Babyloniæ annis septuaginta. Neq; aliter Propheta Daniel hoc vaticinium explicat capite 9 prophetiæ suæ, ubi scribit, se considerasse ex libris numerum annorum quibus fuerat verbum Jehovæ ad Jeremiam Prophetam, nimirum completas fore vastitates Hierosolymorum septuagesimo anno. *Dan. 9. 2.* Et Angelus apud Zachariam eodem sensu Deum compellat, dicens, usquequò Jehova non es misertus Hierosolymorum, & urbium Juda, in quas indignatus fuisti jam annos septuaginta? *Zach. 1. 12.* Docent enim hi loci, prophetiam Jeremiæ de septuaginta annis, pertinere ad vastitates Hierosolymorum & civitatum Juda, non autem ad captivitatem Babylonicam. Quamobrem cum vastitas Hierosolymorum cœperit anno decimonono Nebucadnezaris Regis Babyloniæ, quando Hierosolyma à Chaldæis capta fuerunt, & solo æquata, populusq; qui à gladio erat reliquus deportatus est in Babyloniam; *2. Chron. 36. 19. 20.* eademque vastitas Hierosolymorum completa sit anno primo Cyri Regis Persarum, *Esd. 1. 1.* quando Judæi reduces Hierosolyma reversi sunt, cœperuntque habitare Hierosolymis & in cæteris urbibus suis; *Esd. 3. 1.* consequitur ex vaticinio Jeremiæ, à decimonono anno Nebucadnezaris ad primum annum Cyri esse annos plenos 70. Quod nobis erat probandum.

Hæc est demonstratio sextæ annorum mundi periodi, quæ manifestè docet à capto Jojachim ad annum primum Cyri esse annos octuaginta. Nam à capto Jojachim ad devastata Hierosolyma sunt anni 10, ut supra in computo annorum Regum Juda ostendimus. Inde autem ad primum annum Cyri sunt anni 70, ut modò demonstratum est. Ergo à capto Jojachim ad primum annum Cyri sunt anni 80. Peccant igitur μισχρονισμῷ annorum decem, qui à capto Jojachim ad primum annum Cyri non plures annos putant quam 70.

Cæterum etsi hæc nostra demonstratio sufficiat comprobandæ sextæ annorum mundi periodo, tamen ut vaticinii Jeremiæ veritas magis conspicua sit, ostendam deinceps ex Solis & Lunæ motibus, inter decimumnonum annum Nebucadnezaris, & primum annum Cyri, annos transiisse solidos 70. Demonstratio hæc est. Nebucadnezar magnus Assyriæ & Babyloniæ Monarcha, is est quem Ptolemæus Nabopollassarem appellat, & Nabonnassar Ptolemæi magnus Assyriæ Monarcha, est Salamannassar in sacra scriptura. Numerat autem Ptolemæus à Nabonnassare ad Nabopollassarem annos Ægyptios plenos 122. Eclipsin enim Lunę quam Babylonii observarunt anno v. Nabopollassaris, Ptolemæus probat ex Solis & Lunæ motibus factum esse anno centesimo vigesimo septimo à Nabonnassare, libro v. magni Operis, capite x i v.

Et tot etiam annos Spiritus sanctus putat à Salmannassare ad Nebucadnezarem. Dubium enim non est quin Salmannassar Imperium Assyriæ tenuerit, quo tempore subditum sibi fecit Hoseam Regem Israël. Id autem factum est anno decimo Regis Hoseæ. Nono enim anno qui fuit duodecimus annus Regis Achas, regnavit Hosea ut Rex. *2. Reg. 17. 1.* Sequente verò anno, qui erat decimus tertius Regis Achas, regnavit ut tributarius Regis Assy-

Assyriæ. Porro inter decimum tertium annum Regis Achas, & quartum annum Regis Jojachim (qui primus fuit annus Nebucadnezaris, *Ier. 25. 1.*) intercedunt anni pleni 122. Nam à decimo tertio anno Regis Achas ad Ezechiam sunt anni tres. Inde verò regnavit Ezechias annis 29, Manasses 54, Amon 2, Josias 31, Jojachim 3. Quorum summa est annorum 122, omninò ut supputavit Ptolemæus. Certum igitur est à Salmannassare ad Nebucadnezarem, esse annos 122, & proinde annum Nebucadnezaris decimum nonum esse annum centesimum quadragesimum primum à Nabonnassare.

Quod ad Cyrum attinet, vetustissimi quiq; & doctissimi scriptores, qui temporum rationes disputarunt, conferunt ad unum omnes primum Cyri annum, in Olympiadis quinquagesimæ quintæ annum primum, hoc est in annum Iphiti 217, qui fuit annus à Nabonnassare 188. Nabonnassar enim sequutus est initium Olympiadum annis 29, ut supra libro primo, capite ultimo de Epochis ostendimus. Regnavit autem Cyrus annos 30 solidos, ut Cicero docet in libris de Divinatione. Magi enim exponentes ei somnium de triplici appetitione Solis, responderunt ipsum 30 annis esse regnaturum. Quod quidem contigit, inquit Cicero. Exivit igitur imperium Cyri anno à Nabonnassare 218. Et sic etiam Ptolemæus ultimum Cyri annum definit libro magnæ Constructionis v, cap. x i v. Probat enim ex Solis & Lunæ motibus, Eclipsin Lunę quæ animadversa fuit à Babyloniis anno v i i Cambysis, hoc est septimo anno à morte Cyri (quia Cambyses successit patri Cyro defuncto) contigisse anno 225 à Nabonnassare. Oportet igitur imperium Cyri exivisse, & Cambysis inivisse, anno à Nabonnassare 218, ut supra etiam demonstratum est. Tenuit verò Cyrus Monarchicum imperium, teste Xenophonte in Cyropædia, annis 7. Itaque primus annus Monarchiæ Cyri fuit annus à Nabonnassare 211, qui distat ab anno à Nabonnassare 141, hoc est ab anno decimo nono Nebucadnezaris annis solidis 70. Quare ex cœli etiam conversionibus manifestum est, ab Hierosolymorum excidio, ad reditum Judæorum in patriam, præteriisse annos 70 plenos. Quod amplius erat demonstrandum.

Verùm quia nonnulli inter Chronologos, etiam qui Astronomiæ egregiè periti sunt, contendunt Eclipsin Lunæ quam Ptolemæus scribit à Babyloniis observatam esse v. anno Nabopollassaris, factam esse octodecim annis ante (puta anno à Nabonnassare 109, non 127 ut habet Ptolemæi traditio) eo quod illam quæ v. anno Nabopollassaris observata scribitur, contigisse existiment Luna existente sub terra; demonstrabo ex Solis & Lunæ motibus à nobis restitutis, eam factam esse ante Solis ortum, omnibus modis ut à Ptolemæo annotatum est. Addam etiam Calculum Eclipsis Lunę, quæ observata fuit anno septimo Cambysis, ne quis causam habeat de nostro calculo Chronologico dubitandi.

Prima igitur Eclipsis, ut scribit Ptolemæus, animadversa est à Babyloniis v. anno Nabopollassaris, 27 die mensis Athyr, sub finem horæ undecimæ noctis, cœpitque tunc Luna deficere. In medio autem Eclipsis defecit quadrans ferè diametri ab austro.

Altera Eclipsis observata est Babyloni anno v i i Cambysis, die 17 Phamenoth, hora una ante mediam noctem. Fuitque tunc medium Eclipsis, & defecit semissis diametri Lunæ à Septentrione. Vide v. librum magni Operis Ptolemæi cap. x i v. Sequitur nunc harum Eclisium calculus.

Calculus Eclipsis Lunæ, quæ facta est v. *anno Nabopollassaris, 27 die mensis Athyr.*

Ab initio annorum Nabonnassaris ad hoc Lunæ deliquium, sunt anni Ægyptii 126, dies 86, horæ sub Goesano Meridiano apparenter 14 11, examinatum 13 53. Hoc est, Sexagenæ dierum 12 47, dies 56, 34 37½. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	"
ÆQUINOCTIORUM.				
Anomaliæ	4	4	27	32
Prosthaphæresis addenda		1	6	59
SOLIS.	Sex.	gr.	'	"
Medius	0	23	9	32
Medius æquatus	0	24	16	31

Ano-

	Sex.	gr.	'	"
Anomaliæ centri	4	45	27	55
Prosthaphæresis centri addenda		5	4	4
Scrupula proportionalia			39	17
Apogæi medius	0	53	30	38
Apogæi medius æquatus	0	54	37	37
Apogæi verus	0	59	41	41
Anomaliæ verus	5	24	34	50
Prosthaphæresis orbis addenda		1	16	31
Ergo Sol erat in grad.		25	33	2 ♈
Ascensio recta temporum 23 38.				

Lunæ.	Sex.	gr.	'	"
Longitudinis à Sole simplex	2	59	34	45
Duplus.	5	59	9	30
Prosthaphæresis centri subtrahenda			6	34
Scrupula proportionalia			0	0
Anomaliæ medius	5	38	22	24
Anomaliæ medius æquatus	5	38	15	40
Prosthaphæresis orbis addenda		1	41	21
Medius Lunæ æquatus	3	23	51	16
Ergo Luna erat in grad.		25	32	37 ♎
Latitudinis medius	1	18	58	27
Latitudinis verus	1	20	39	48
Ergo latitudo Lunæ borea decrescens			48	36
Semidiameter Lunæ			15	5
Semidiameter umbræ			39	22
Summa semidiametrorum			54	27
Ablata latitudine Lunæ residuum est			5	51
Ergo digiti Ecliptici 2. 19 ab austro.				
Scrupula incidentiæ			23	47
Motus horarius Lunæ à Sole			26	35

Ergo tempus incidentiæ horæ 0 54, & initium Eclipsis Goesæ horis à meridie 13 17.

Propter Meridianorum discrimen addendæ sunt Babyloni horæ 3 10. Itaque Luna cœpit Babylone deficere horis à meridie 16 27, circa finem horæ undecimæ noctis. Exivit enim hora undecima noctis, cum transactæ essent à meridie horæ æquales 16 37. Medium Eclipsis Babyloni fuit horis à meridie 17 21, quinta fere parte horæ ante Solis ortum. Nam Sol oriebatur Babyloni horis à meridie 17 32. Quæ omnia cum Babyloniorum observatione exactè conveniunt.

Verum igitur non est quod à nonnullis adstruitur, hanc Eclipsin factam esse post Solis ortum, cum Luna jam occubuisset. Nam etsi Ptolemæi calculus & Prutenicus hoc inferant, noster tamen qui ex omnium temporum observationibus incredibili à nobis labore exstructus est, ostendit eam factam esse omnibus modis ut à Babyloniis observatum & consignatum est.

Quintus ergo annus Nebucadnezaris est centesimus vicesimus septimus à Nabonnassare, & proinde decimus nonus Nebucadnezaris, vel Nabopollassaris, est centesimus quadragesimus primus annus à Nabonnassare, ut supra demonstravimus. Sequitur nunc alterius Eclipsis calculus.

Calculus Eclipsis Lunæ quæ fuit anno VII *Cambysis filii Cyri, 17 die mensis Phamenoth.*

A principio annorum Nabonnassaris ad hoc plenilunium Eclipticum sunt anni Ægyptii 224, dies 196, horæ sub Goesano Meridiano 7 46 apparenter, examinatim horæ 7 34. Hoc est, Sexagenæ dierum 22 45, dies 56, 18 55. Quibus deserviunt hi motus.

Æquinoctiorum.	Sex.	gr.	′	″
Anomaliæ	4	25	4	10
Prosthaphæresis addenda		1	14	0

Solis.	Sex.	gr.	′	″
Medius	1	47	54	49
Medius æquatus	1	49	8	49
Anomaliæ centri	4	57	15	41
Prosthaphæresis centri addenda		4	35	13
Scrupula proportionalia			44	47
Apogæi medius	0	55	21	14
Apogæi medius æquatus	0	56	35	14
Apogæi verus	1	1	10	27
Anomaliæ verus	0	47	58	22
Prosthaphæresis orbis subtrahenda		1	40	15
Ergo Sol erat in grad.		17	28	34 ♋
Ascensio recta temporum 108 59				

Lunæ.	Sex.	gr.	′	″
Longitudinis à Sole simplex	3	0	23	26
Duplus	0	0	46	52
Prosthaphæresis centri addenda			6	15
Scrupula proportionalia			0	0
Anomaliæ medius	0	26	40	36
Anomaliæ medius æquatus	0	26	46	51
Prosthaphæresis orbis subtrahenda		2	3	40
Medius Lunæ æquatus	4	49	32	15
Ergo Luna erat in grad.		17	28	35 ♑
Latitudinis medius	4	24	33	21
Latitudinis verus	4	22	29	41
Ergo latitudo Lunæ austr. decrescens			39	6
Semidiameter Lunæ			15	7
Semidiameter umbræ			39	30
Summa semidiametrorum			54	37
Ablata latitudine Lunæ reliquum est			15	31
Ergo digiti Ecliptici 6 10 à Septentrione.				

Propter differentiam Meridianorum Babyloni addendæ sunt horæ 3 10. Quare medium Eclipsis Babylone fuit horis à meridie 10 56, hoc est hora 1 4 ante mediam noctem, haud aliter quàm à Babyloniis observatum est.

Manifestum igitur est septimum annum Cambysis fuisse ducentesimum vicesimum quintum annum à Nabonnassare. Itaq; initium imperii Cambysis, vel finis Monarchię Cyri, cadit in annum à Nabonnassare ducentesimum & decimum octavum, uti supra ostensum est.

Quod à reditu Judæorum in patriam ad edictum Darii Hystaspidæ de templo redintegrando transierint anni Hebræi solidi septendecim.

Caput VII.

Septima annorum mundi periodus initium sumit à primo anno Cyri, & terminatur anno secundo Darii Hystaspis, quando edictum Cyri de templo Hierosolymis ædificando, à Dario Hystaspe renovatum, & à Judæis exequutioni mandatum est. *Esd. 6. 1.* Intercedunt autem inter primum annum Monarchiæ Cyri, & secundum annum Darii Hystaspidæ, anni solidi Hebræi septendecim. Quod certò demonstratur ex duabus Eclipsibus Lunaribus, quæ à Babyloniis observatæ fuerunt, una vicesimo anno Darii Hystaspis, 28 die

mensis Phamenoth; altera anno tricesimo primo Darii Hystaspis, die tertio mensis Tybi. Probat enim Ptolemæus libro v i magni Operis capite i x, primam contigisse anno ducentesimo quadragesimo sexto à Nabonnassare; & secundam anno à Nabonnassare ducentesimo-quinquagesimo septimo. Annus igitur secundus Darii Hystaspis est ducentesimus vigesimus octavus à Nabonnassare.

Atqui primus annus imperii Monarchici Cyri est ducentesimus undecimus annus à Nabonnassare, ut in superiori annorum mundi periodo demonstratum est, idemque distat ab anno ducentesimo vigesimo octavo à Nabonnassare annis integris 17. Itaque à primo anno Imperii Monarchici Cyri ad secundum annum Darii Hystaspidæ, sunt anni solidi septendecim. Quod erat nobis probandum.

Hæc est ἀπόδειξις septimæ annorum mundi periodi, quæ cum maximè pendeat ab Eclipsibus duabus quæ observatæ fuerunt sub Dario Hystaspe, subjicio utriusque descriptionem ex Ptolemæo, & supputationem ex Solis & Lunæ motibus à nobis restitutis. Veritas enim demonstrationis nostræ ex illis clarior evadet.

Prima itaque illarum Eclipsium facta est anno vicesimo Darii qui successit Cambysi, & filius erat Hystaspis, 28 die mensis Epephi, sex horis æqualibus & horæ triente post Solis occasum, hoc est, ut Ptolemæus colligit, horis undecim & tribus quintis à præcedente meridie. Defecitque tunc quadrans Diametri Lunæ ab austro.

Altera contigit anno tricesimo primo ejusdem Darii, tertio die Tybi, hora una ante mediam noctem, quo tempore defecit sexta pars diametri Lunæ ab austro.

Vide Ptolemæum libro magni operis i v cap. i x. Et Regiomontani Epitomen libro i v Proposit. x v i. Vulgati enim codices habent horam dimidiam ante mediam noctem, sed Regiomontanus legit horam unam ante mediam noctem. Et rectè. Nam Ptolemæi calculus præbet horam unam proximè ante mediam noctem, non autem horam dimidiam. Idque etiam evincit noster calculus quem subjungo.

Calculus Eclipsis Lunæ quæ Babyloni animadversa est anno x x Darii τοῦ μετὰ Καμβύσην, 28 die Epephi.

Ab initio annorum Nabonnassaris ad hoc deliquum sunt anni Ægyptii 245, dies 327, horæ sub Goesano Meridiano 8 38 apparenter, exactè horæ 8. 12. Hoc est, Sexagenæ dierum 24 55, dies 52, 20 30. Quibus debentur sequentes motus.

Æquinoctiorum.	Sex.	gr.	′	″
Anomaliæ	4	29	32	52
Prosthaphæresis addenda		1	14	15
Solis.	**Sex.**	**gr.**	**′**	**″**
Medius	3	52	2	36
Medius æquatus	3	53	16	51
Anomaliæ centri	4	59	49	29
Prosthaphæresis centri addenda		4	27	32
Scrupula proportionalia			45	54
Apogæi medius	0	55	45	17
Apogæi medius æquatus	0	56	59	32
Apogæi verus	1	1	27	4
Anomaliæ verus	2	51	49	47
Prosthaphæresis orbis subtrahenda			20	41
Ergo Sol erat in grad.		22	56	10 ♏
Ascensio recta Solis temporum 230 37				
Lunæ.	**Sex.**	**gr.**	**′**	**″**
Longitudinis à Sole simplex	2	59	46	47
Duplus	5	59	33	34
Prosthaphæresis centri subtrahenda			3	32
Scrupula proportionalia			0	0
Anomaliæ medius	0	1	39	43

Ano-

	Sex.	gr.	′	″
Anomaliæ medius æquatus	0	1	36	11
Prosthaphæresis orbis subtrahenda			7	37
Lunæ medius æquatus	0	53	3	38
Ergo Luna erat in grad.		22	56	1 ♉
Latitudinis medius	1	20	54	52
Latitudinis verus	1	20	47	15
Ergo latitudo Lunæ borea decrescens			48	1
Semidiameter Lunæ			15	0
Semidiameter umbræ			39	0
Summa semidiametrorum			54	0
Ablata latitudine Lunæ residuum est			5	59
Ergo digiti Ecliptici 2 23 ab austro.				

Propter differentiam Meridianorum Babyloni addendæ sunt horæ 3 10. Itaque medium Eclipsis Babylone fuit horis à meridie æqualibus undecim, cum quatuor quintis unius horæ. Vix aliter quàm Babylonii animadverterunt.

Et hic quidem est prioris Eclipsis Lunæ Epilogismus, sequitur nunc

Calculus Eclipsis Lunæ, quæ Babyloni observata est, anno XXXI *Darii Hystaspis, die tertio Tybi.*

A principio annorum Nabonnassaris ad hoc Lunæ deliquium numerantur anni Ægyptii 256, dies 122, horæ sub Goesano Meridiano apparenter 7. 48, exactè horæ 7 30. Quibus debentur sequentes motus.

ÆQUINOCTIORUM.	Sex.	gr.	′	″
Anomaliæ	4	31	44	11
Prosthaphæresis addenda		1	14	14
SOLIS.	Sex.	gr.	′	″
Medius	0	27	19	47
Medius æquatus	0	28	34	1
Anomaliæ centri	5	1	4	38
Prosthaphæresis centri addenda		4	22	46
Scrupula proportionalia			46	26
Apogæi medius	0	55	57	1
Apogæi medius æquatus	0	57	11	15
Apogæi verus	1	1	34	1
Anomaliæ verus	5	27	0	0
Prosthaphæresis orbis addenda		1	13	23
Ergo Sol erat in grad.		29	47	24 ♈
Ascensio recta Solis temporum 27 39				
LUNÆ.	Sex.	gr.	′	″
Longitudinis à Sole simplex	3	6	10	20
Duplus	0	12	20	40
Prosthaphæresis centri addenda		1	39	45
Scrupula proportionalia			0	53
Anomaliæ medius æquatus	1	38	52	56
Prosthaphæresis orbis subtrahenda		4	56	51
Lunæ medius æquatus	3	24	44	30
Ergo Luna erat in grad.		29	47	39 ♎
Latitudinis medius	1	24	21	2
Latitudinis verus	1	19	24	11
Ergo latitudo Lunæ borea decrescens			55	7
Semidiameter Lunæ			16	29

	Sex.	gr.	'	"
Semidiameter umbræ			44	32
Summa utriusque Semidiametri			61	1
Ablata latitudine Lunę residuum est			5	54

Ergo digiti Ecliptici 2 9 ab austro.

Propter discrimen Meridianorum Babyloni addendæ sunt horę 3. 10. Quare Eclipsis medium Babylone contigit horis à meridie 10. 58, hoc est hora 1. 2 ante mediam noctem, omnibus modis ut à Babyloniis observatum est,

Apparet igitur ex harum Eclipsium calculo, Darium Hystaspin inivisse imperium, anno ducentesimo vicesimo septimo à Nabonnassare, adeoq; secundum annum Darii Hystaspis fuisse annum à Nabonnassare ducentesimum vicesimum octavum, qui distat à primo anno Imperii Monarchici Cyri, annis solidis septendecim. Hi igitur debentur, septimæ annorum mundi periodo; Quod nobis erat hoc loco demonstrandum.

Quod ab edicto Darii Hystaspis de templo Hierosolymis redintegrando, ad edictum Darii Longimani de restituendis & de ædificandis Hierosolymis, intercedant anni Hebræi pleni 63. CAPUT IX.

A Dario Hystaspe, qui potestatem Judæis reducibus fecit redintegrandi templum Hierosolymis, anno secundo Imperii sui, sacra scriptura progreditur ad Artaxerxem, qui regni sui anno septimo edictum promulgavit, de restituendo Hierosolymis statu Ecclesiastico & politico per Esdram. Fuit autem hic Artaxerxes filius Xerxis natu major, quem exotici Scriptores appellant Darium Longimanum, eo quod dexteram manum longiorem haberet sinistra. Debebatur huic regnum Persiæ, defuncto patre, successionis jure. Sed Artabanus vel procuratoris, vel Tutoris nomine, administrationem Regni sibi vendicavit, regnumque etiam deinceps occupare conatus est. Effecit enim ut Artaxerxis Longimanus fratrem Darium occideret, eo quod Xerxem patrem à Dario interfectum esse asseveraret. Quo facinore perpetrato, Artaxerxem quoque è medio tollere cogitabat. Sed Artaxerxes Longimanus insidiarum Artabani conscius, maturè eum prævenit, armatumque, insigni stratagemate, armis denudavit, & gladio trajecit, & sic Imperium recuperavit, vindicata patris & fratris nece, Vide Justinum lib. III.

Hæc gesta sunt octavo mense à cæde Xerxis, cum Artabanus jam per vim regnasset menses septem, ut testatur Eusebius in Chronico. Xerxes verò interfectus est ab Artabano, teste Diodoro, Olympiadis septuagesimę octavæ anno quarto, hoc est, anno Iphiti trecentesimo & duodecimo. Itaque Artaxerxes Longimanus solus regnare cœpit anno Iphiti trecentesimo & decimo tertio, hoc est, anno à Nabonnassare Juliano ducentesimo octuagesimo quarto cum semisse. Xerxes enim occisus est circa Solstitium brumale. Artaxerxes autem imperium inivit circa Solstitium æstivum sequens, hoc est, anno à Nabonnassare Juliano ducentesimo octuagesimo quarto cum dimidio.

Id verò etiam ex Artaxerxis Longimani excessu colligitur. Mortuus enim est Artaxerxes Longimanus anno septimo belli Peloponnesiaci, in principio hyemis, teste Thucydide lib. IV. Cœpitque bellum Peloponnesiacum anno à Nabonnassare Juliano trecentesimo & decimo septimo, uti mox demonstrabimus. Septimus igitur annus belli Peloponnesiaci exivit anno à Nabonnassare Juliano trecentesimo & vigesimo quarto. Constat verò ex Diodoro & aliis probatis scriptoribus, Artaxerxem à morte patris imperasse annos solidos 40. Quamobrem si anni 40 deducantur de anno trecentesimo vigesimo quarto à Nabonnassare Juliano ineunte, cadet mors Xerxis in annum ducentesimum octuagesimum quartum à Nabonnassare Julianum ineuntem, Et proinde Artaxerxes Longimanus solus imperare cœpit in fine septimestris sequentis.

Licet autem hinc certò definire annum in quo Artaxerxes Longimanus Esdræ mandatum dedit, de restituendo Hierosolymis Ecclesiastico, & politico statu. Scribit enim Esdras id factum esse anno Artaxerxis Longimani septimo, primo die Nisan, *Esd. 7. 7. 8. 9.* hoc est, anni quadrante ante initium anni octavi. Nam Artaxerxes Longimanus cœpit imperare anno à Nabonnassare ducentesimo octuagesimo quarto Juliano circa Solstitium æstivum,

vum, ut ante probavimus. Idemq; Esdram Hierosolyma ablegavit anno septimo Imperii sui, primo die mensis Nisan, hoc est, circa Æquinoctium vernale. Itaque inter initium Imperii Artaxerxis Longimani, & legationem Esdræ, intercedunt anni solidi sex cum mensibus novem; qui si addantur ad annum octuagesimum quartum cum dimidio à Nabonnassare, quando Artaxerxes cœpit regnare, cadet ipsius edictum in annum à Nabonnassare ducentesimum nonagesimum primum Julianum, cum mensibus tribus. Ostensum verò à nobis est in præcedente annorum mundi periodo, edictum Darii Hystaspis de templo redintegrando, exivisse anno à Nabonnassare ducentesimo vigesimo octavo. Intercedunt igitur inter edictum Darii Hystaspis, & edictum Darii Longimani anni, solidi Hebræi sexaginta tres. Quod erat nobis probandum.

Hæc est demonstratio octavæ annorum mundi periodi, quæ etsi nitatur Diodori & Thucydidis Ethnicorum Scriptorum testimoniis, est tamen longè certissima & verissima, quia confirmatur duabus Eclipsibus Solaribus, quas Thucydides annotavit.

Prima facta est anno primo belli Peloponnesiaci, in Novilunio Metageitnionis post meridiem. Eaque tanta fuit, ut cum Sol repleretur, nascenti Lunæ similis appareret, & stellæ nonnullæ effulgerent. Thucyd. libro I I.

Altera contigit circa initium anni octavi belli Peloponnesiaci, trimestri ferè post obitum Artaxerxis Longimani, in neomenia Munychionis. Thucyd. lib. I V. Subjicio autem utriusque calculum.

Calculus Eclipsis Solaris quæ conspecta est in Græcia, anno primo belli Peloponnesiaci, in Novilunio [illegible] post meridiem.

Ab initio annorum Nabonnassaris ad hunc Solis defectum numerantur anni Ægyptii 316, dies 237, horæ sub Goesano Meridiano 2, 20 apparenter, examinatim horæ 2, 6. Hoc est, Sexagenæ dierum 32, 5, dies 17, 5 15. Quibus debentur sequentes motus.

ÆQUINOCTIORUM.	Sex.	gr.	′	″
Anomaliæ	4	44	22	56
Prosthaphæresis addenda		1	11	55
SOLIS.	Sex.	gr.	′	″
Medius	2	6	7	35
Medius æquatus	2	7	19	30
Anomaliæ centri	5	8	18	53
Prosthaphæresis centri addenda		4	0	3
Scrupula proportionalia			49	17
Apogæi medius	0	57	4	53
Apogæi medius æquatus	0	58	16	48
Apogæi verus	1	2	16	51
Anomaliæ verus	1	5	2	39
Prosthaphæresis orbis subtrahenda		2	5	10
Ergo Sol erat in grad.		5	14	20 ♌
Ascensio recta temporum 127 40.				
LUNÆ.	Sex.	gr.	′	″
Medius à Sole	0	2	44	7
Duplus	0	5	28	14
Prosthaphæresis centri addenda			44	14
Scrupula proportionalia			0	11
Anomaliæ medius	1	21	38	11
Anomaliæ medius æquatus	1	22	22	25
Prosthaphæresis orbis subtrahenda		4	49	25
Lunæ medius æquatus	2	10	3	37
Ergo Luna erat in grad.		5	14	12 ♌
Latitudinis medius	1	25	30	20
Latitudinis verus	1	20	40	55

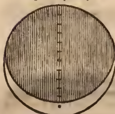
Propter

Propter discrimen Meridianorum Athenis in Græcia addenda est hora 1. 50. Itaq; vera Luminarium copula Athenis facta est horis à meridie 4. 10.

In quinto climate ubi Polus boreus attollitur grad. 41, & Græciæ medium à Geographis statuitur, erat horis à meridie 4. 10, parallaxis longitudinis Lunæ à Sole, scrup. 29 17. Motus horarius Lunæ à Sole verus, scrup. 29 26, apparens scrup. 26 35. Sol versabatur in quadrante occidentali, ergo apparens Synodus sequebatur veram hora 1. 6, Fuitque ea Athenis horis à meridie 5 16. Quo tempore invenitur

Parallaxis longitudinis Lunæ à Sole scrup.	31	53
Parallaxis latitudinis	40	36
Latitudo Lunę vera borea decrescens	42	48
Ergo latitudo Lunę visa borea	5	22
Semidiameter Solis	17	7
Semidiameter Lunæ	17	17
Summa Semidiametrorum	34	24
Ablata latitudine Lunę visa residuum est	29	2

Typus Eclipsis hujus.

Ergo digiti Ecliptici 10. 10. Cæterum quia diameter Lunæ excessit diametrum Solis scrup. 20 secundis, apparuit diameter Solis aliquanto minor, ipsaque Solis obscuratio aliquantulum major. Accessit igitur defectus ad digitos 10½ proximè. Eratque tunc Sol nascenti Lunæ similis, ut apparet ex adjuncto schemate. Quare calculus Astronomicus cum annotatione Thucydidis coincidit.

Calculus Solaris defectus qui visus fuit in Græcia, anno septimo belli Peloponnesiaci exeunte, in neomenia Munychionis.

Ab initio annorum Nabonnassaris ad hunc Solis defectum sunt anni Ægyptii 323, dies 104, horæ sub Goesano Meridiano apparenter 19 27, examinatim horę 19 21. Hoc est, Sexagenæ dierum 32 46, dies 38, 48 22½. Quibus debentur hi motus.

Æquinoctiorum.	*Sex.*	*gr.*	′	″
Anomaliæ	4	45	46	24
Prosthaphæresis addenda		1	11	27
Solis.	*Sex.*	*gr.*	′	″
Medius	5	53	15	10
Medius æquatus	5	54	26	37
Anomaliæ centri	5	9	6	39
Prosthaphæresis centri addenda		5	57	32
Scrupula proportionalia			49	34
Apogæi medius	0	57	12	21
Apogæi medius æquatus	0	58	23	48
Apogæi verus	1	2	21	20
Anomaliæ verus	4	52	5	17
Prosthaphæresis orbis addenda		2	8	15
Ergo Sol erat in grad.		26	34	25 ♓
Ascensio recta temporum 356 52				
Lunæ.	*Sex.*	*gr.*	′	″
Medius à Sole	0	5	17	49
Duplus	0	10	35	38
Prosthaphæresis centri addenda		1	25	45
Scrupula proportionalia			0	39

Ano-

	Sex.	gr.	′	″
Anomaliæ medius	o	41	21	40
Anomaliæ medius æquatus	o	42	47	25
Prosthaphæresis orbis subtrahenda		3	9	44
Lunæ medius æquatus	5	59	44	26
Ergo Luna erat in grad.		26	34	42 ♓
Latitudinis medius	1	23	16	10
Latitudinis verus	1	20	6	26

Propter differentiam Meridianorum addenda est Athenis hora 1. 50. Itaque vera Luminarium conjunctio facta est Athenis horis à præcedente meridie 21 17. Datur autem ad hoc tempus in quinto Climate parallaxis longitudinis Lunę à Sole scrup. 9 49. Motus horarius Lunæ à Sole verus scrup. 27 13. Visus scrup. 19 38. Ergo apparens conjunctio fuit horis 20 47 à meridie antecedente, semisse horæ ante veram. Datúrque tunc temporis

Parallaxis longitudinis Lunæ à Sole scrup.	13	44
Parallaxis latitudinis Lunæ à Sole	43	59
Latitudo Lunę vera borea decrescens	52	38
Ergo latitudo Lunę visa borea	8	39
Semidiameter Solis	17	8
Semidiameter Lunæ	15	18
Summa Semidiametrorum	32	26
Ablata latitudine Lunę visa residuum est	23	47

Ergo digiti Ecliptici 8 18 à borea. Oportet tamen defectum paulò minorem apparuisse, eo quod diameter Solis major esset diametro Lunæ scrup. 3. 40.

Convenit verò hic etiam calculus Astronomicus cum Thucydidis annotatione, & proinde verum est quod nos supra ex Thucydide collegimus, septimum annum Artaxerxis Longimani fuisse ducentesimum nonagesimum primum annum à Nabonassare. Quod nobis erat demonstrandum.

Quod ab edicto Artaxerxis Longimani, de restituendis & de ædificandis Hierosolymis, ad Christi *baptismum, sint anni Hebræi solidi 483 & menses decem.* CAPUT X.

PErvenimus, Dei Opt. Maximi beneficio, ad postremam annorum mundi periodum, quæ est ab edicto Artaxerxis Longimani, de restituendis & de ædificandis Hierosolymis, ad Domini nostri Jesu Christi baptismum. Continet hæc annos Hebræos solidos 483 cum mensibus decem. Edictum enim Artaxerxis Longimani prodiit anno septimo ipsius imperii circa Æquinoctium vernale, *Esd. 7. 6. 8. 9.* hoc est, anno à Nabonassare Juliano 291, cum mensibus tribus, ut supra demonstratum est. Christus autem baptisatus est, teste D. Luca, decimo quinto anno Tiberii, *Luc. 3. 1.* & quidem uno mense post Solstitium brumale, hoc est, circa 25 diem Januarii, uti mox demonstrabimus. Quarum Epocharum intervallum est annorum Hebræorum 483, & mensium decem. Collectionis hujus veritas non obscura erit, si duo demonstrata fuerint. Primùm decimum quintum annum Tiberii fuisse annum à Nabonassare Julianum 775. Secundò Christum esse baptisatum, decimo quinto anno Tiberii, circa vicesimum quintum diem Januarii.

Quod ad primum attinet, testatur Cornelius Tacitus libro primo suæ historiæ, defectionem Lunę totalem factam, visamq; esse in Pannonia tempore Autumni, sexta septimana post Augusti obitum, duobus Sextis Pompejo & Apulejo consulibus, itaq; Tiberio Cæsare tunc imperiū adepto. Annus ergo in quo hæc Eclipsis contigit erat primus annus Tiberii Cæsaris.

Evincit autem Astronomicus calculus, Eclipsin hanc contigisse anno à Nabonassare Iuliano 761, & à vulgari Christi Epocha decimo quarto. Annus igitur Tiberii primus, est annus à Nabonassare Iulianus 761, & à vulgari Christi Epocha decimus quartus, quemadmodum docet ipsius Eclipsis calculus, quem subjicio.

Calculus Eclipsis Lunæ quæ facta est anno primo Tiberii Cæsaris, duobus Sextis consulibus, 27 Septembris, tempore matutino.

A principio annorum Nabonnassaris ad hunc defectum Lunarem, numerantur anni Ægyptii pleni 761, dies 37, horæ sub Goesano Meridiano 16. o apparenter, examinatim horæ 15 30, hoc est, Sexagenæ dierum 1 17 10, dies 2 38 45.

Sed à vulgari initio annorum Christi ad hanc Eclipsin, sunt anni Juliani pleni 13, menses communes 8, dies 25, horę 16. o sub Goesano Meridiano apparenter, sed exactè horæ 15 43, hoc est, Sexagenæ dierum 1 23, dies 36, 38 15. Quibus debentur sequentes motus.

Æquinoctiorum.	Sex.	gr.	′	″
Anomaliæ	0	17	34	11
Prosthaphæresis subtrahenda			22	24
Solis.	Sex.	gr.	′	″
Medius	3	3	15	34
Medius æquatus	3	2	53	10
Anomaliæ centri	[illegible]	1	38	57
Prosthaphæresis centri subtrahenda			8	15
Scrupula proportionalia			60	0
Apogæi medius	1	5	24	10
Apogæi medius æquatus	1	5	1	46
Apogæi verus	1	4	53	31
Anomaliæ verus	1	57	59	39
Prosthaphæresis orbis subtrahenda		2	10	31
Ergo Sol erat in grad.		0	42	39 ♎
Ascensio recta temporum 180 38.				
Lunæ.	Sex.	gr.	′	″
Medius à Sole	2	53	33	13
Duplus	5	47	6	26
Prosthaphæresis centri subtrahenda		1	44	9
Scrupula proportionalia			0	58
Anomaliæ medius	3	56	29	6
Anomaliæ medius æquatus	3	54	44	57
Prosthaphæresis orbis addenda		4	15	55
Medius Lunæ æquatus	5	56	26	23
Ergo Luna erat in grad.		0	42	18 ♈
Latitudinis medius	4	24	7	48
Latitudinis verus	4	28	23	43
Ergo latitudo Lunæ austr. decrescens			8	24
Semidiameter Lunæ			17	6
Semidiameter umbræ			46	37
Summa semidiametrorum			63	43
Ablata latitudine Lunæ residuum est			55	19
Ergo digiti Ecliptici 19 25.				
Scrupula incidentiæ & moræ dimidiæ			54	41
Motus horarius Lunæ à Sole			32	56
Ergo dimidia Eclipsis duravit horam 1. 41.				

Propter differentiam meridianorum addenda sunt in Pannonia scrupula horæ 54. Itaque medium Eclipsis in Pannonia visum est horis à media nocte 4. 54, & initium horis à media nocte 3 13. Desiit autem Eclipsis horis à media nocte 6 35, postquam Luna semisse horæ horisontem subiisset. Laboravat igitur adhuc Luna cum occideret. Idque militum animos

mos inprimis percellebat. Sperabant enim prosperè cessura quæ pergerent, si fulgor & claritudo Deæ redderetur, ut rectè à Tacito annotatum est, & contra dira sibi portendi credebant, si Luna habetata lumine maneret.

Hæc igitur est illa Eclipsis cujus Tacitus mentionem facit; quæ cum facta sit anno à Nabonnassare Juliano 761, & à vulgari Christi Epocha decimo quarto, in principio imperii Tiberii, consequens est decimum quintum Tiberii annum esse annum à Nabonnassare Julianum 775, & à vulgari Christi Epocha 28. Addantur enim ad annum à Nabonnassare 761, anni pleni 14, fietque annus Tiberii decimus quintus, annus à Nabonnassare 775. Vel adjice 14 annos plenos ad annum Christi vulgarem decimum quartum, eritque decimus quintus annus Tiberii, vulgaris Christi annus vigesimus octavus. Quod erat demonstrandum.

Porro quod Christus baptisatus sit decimo quinto anno Tiberii circa 25 Januarii, ex Euangelica historia hoc modo ostenditur. Simulatque Christus baptisatus esset à Joanne, expulsus est à Spiritu in desertum, & tentatus ibi est à diabolo dies quadraginta. *Marc. 1. 12. 13.* Finita verò omni tentatione profectus est ex deserto in Galilæam, *Luc. 4. 13. 14.* Sed antequam iret in Galilæam, reversus est ad Joannem Baptistam in Bethabara, ubi publicum testimonium ab eo accepit, quod esset filius ille Dei, *Ioann. 1. 29, &c.* Effluxerunt ergo à baptismo Christi, ad ipsius reditum in Bethabara, septimanæ quasi sex. Jejunium enim Christi habet dies quadraginta, ejusque profectio à Joanne in desertum, & reditus ex deserto ad Joannem, saltem biduum. Hinc autem ad celebratas nuptias in Cana Galilææ transivit septimana una. Nam postridiè illius diei quo Christus redierat in Bethabara, accepit testimonium à Joanne, quod esset agnus ille Dei qui tollit peccatum mundi; & sequente die agnitus fuit Messias ab Andrea, & fratre ipsius Simone Petro. *Ioann. 1. 41. 42. 43.* Proximo post die cum vellet abire in Galilæam, vocavit Philippum, & Philippus adduxit Nathanaelem ad Christum, *Ioann. 1. 44, &c.* Tertio inde die, qui fuit sextus dies à testimonio Joannis, interfuit Christus nuptiis in Cana Galileæ, ubi aquam mutavit in vinum, *Ioann. 2. 1, &c.* Celebratis verò nuptiis descendit Christus Capernaum, ipse, & mater, & fratres, & discipuli ejus, manseruntq; illic non multos dies, quia propè erat Pascha Judæorum. *Ioann. 2. 12.* Id tempus si statuatur fuisse septimanarum duarum, erunt à Christi baptismo ad primum diem Paschatis, septimanę novem, hoc est, dies 63. Incidebat verò primus dies Paschatis eo anno in 28 diem Martii Bisextilis, ut sequente libro probabitur. Itaque si à 28 die Martii retrorsum numerentur dies 63, cadet Baptismus Christi in diem Ianuarii vigesimum quintum. Quod erat demonstrandum.

Hæc vera est Epoche Baptismi Christi, quæ novendecim diebus posterior est illa quam Epiphanius prodidit libro 2. contra Hæreses Tomo secundo. Vult enim Christum esse Baptisatum 6 die Januarii, eo ipso die quo ante annos 30 fuerat natus. Sed valdè hallucinatur.

Primùm enim nec verum, nec verisimile est, quod ipse supponit, Joannem Baptistam inivisse munus suum circa Calendas Januarias, & Christum sexto post die esse baptisatum. Enimverò qui potuit Hierosolyma, & omnis Judæa intra sex dies exire ad Joannem, & simul ab eo institui & baptisari? *Matth. 3. 5.* Nam si expendantur quę à Joanne acta sunt, ante Christi baptismum cum turba, cum Pharisæis & Sadducæis, cum publicanis & militibus, *Matth. 3. 7. Luc. 3. 12. 14. Ioann. 1. 19.* apparebit ea fuisse non sex dierum acta, sed aliquot septimanarum, ut etiam docet noster calculus.

Secundò non est Euangelicę veritati consentaneum, quod Epiphanius nativitatem Christi, atque ipsius baptismum confert in eundem diem. Nam si verum est quod D. Lucas scribit, Christum fuisse *quasi* annorum triginta cum baptisaretur à Ioanne, *Luc. 3. 23.* non potest esse verum quod Epiphanius vult, Christum fuisse tunc annorum 30 *precise*.

Postremò cum à baptismo Christi ad nuptias in Cana Galileæ dies tantùm fluxerint 49, quemadmodum paulò ante ex Euangelica historia probavimus, necesse est Christum interfuisse nuptiis, ex Epiphanii Hypothesi, circa 24 diem Februarii. Notat autem Ioannes in Euangelica historia, Christum cum à nuptiis venisset Capernaum, non mansisse ibi multos dies, quia propè erat Pascha Iudæorum. *Ioann. 2. 12. 13.* Consentaneum ergo est, Christum supra 9 dies non esse Capernai moratum, ut etiam habet nostra supputatio. At verò ex Epiphanii Hypothesi sequitur, Christum à nuptiis mansisse in urbe Capernaum, saltem dies 28; qui certè non fuerunt pauci dies, ut Ioannes scribit, sed multi.

Acquiescendum ergò est in nostra præmissa ἀποδείξει, & firmiter statuendum, Christum baptisatum esse à Joanne decimo quinto anno Tiberii, circa 25 diem Januarii; & proin ab edicto Artaxerxis Longimani ad baptismum Christi, esse annos Julianos 483, & menses decem. Subducatur enim annus à Nabonassare Julianus 291 cum mensibus ferè tribus, ex anno à Nabonassare Juliano 775 & mense ferè uno, & remanebunt anni Juliani pleni 483, cum mensibus decem, qui transacti sunt ab edicto Artaxerxis Longimani ad Christi baptismum. Quod erat nobis probandum.

De vaticinio septuaginta hebdomadum Danielis, quo nona annorum mundi periodus confirmatur, & sequentes aliquot Epochæ demonstrantur.

CAPUT XI.

Vaticinium Danielis de septuaginta hebdomadibus, unum est ex præcipuis quę leguntur in sacra scriptura. Nam præterquam quod in eo plenè & perspicuè tractatur, de redemptione nostra per Christi mortem, definiuntur etiam in illo temporum articuli, in quibus & Christus ingressus est Messiæ munus, & mortem quoq; pro nobis in cruce gustavit. Concurrunt igitur in hoc Danielis vaticinio, quæcunque in cæterorum prophetarum scriptis sparsim reperiuntur. Nam quod D. Petrus de Prophetis veteris Testamenti testatur, inquisivisse illos de salute nostra, & gratiam illam in nos venturam prædixisse; deniq; ipsos scrutatos esse, in quem aut cujusmodi temporis articulum, prænuncius ille Christi Spiritus, qui in ipsis erat, declararet eventuras Christi perpessiones, & gloriam illas sequuturam, *1. Petr. 1. 10. 11.* hæc certè omnia & multa alia, in hoc uno Danielis vaticinio inveniuntur, & quidem magis perspicuè, quàm in reliquorum Prophetarum vaticiniis. Dignissimum igitur est hoc vaticinium, quod à nobis sedulò discutiatur, idque vel eam ob causam, quod & confirmandę nonæ annorum mundi periodo serviat, & ad demonstrandum aliquot Epochas, quę Christi baptismum sequutę sunt, valdè idoneum sit. Verba itaq; ipsius vaticinii, quæ leguntur apud *Danielem capite 9, versu 24.* & sequentibus, sunt hæc.

24. *Septuaginta hebdomades decisæ sunt super populum tuum, & super urbem tuam sanctam, ad claudendum scelus, & cohibendum peccatum, & expiandum iniquitatem, & adducendum justitiam æternam, & obsignandum visionem & prophetam, & ungendum sanctum sanctorum.*

25. *Cognosce igitur & intellige, ab exitu verbi de restituendis, & de ædificandis Hierosolymis, usque ad* Christum *ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duas, & restituetur, & reædificabitur platea & murus, idque in angustia temporum.*

26. *Et post hebdomades sexaginta duas excidetur* Christus, *& omninò non erit; & urbem & sanctuarium perdet populus ducis venturi, & finis ejus in inundatione, & ad finem belli definita desolatio.*

27. *Et confirmabit fœdus multis hebdomade una, & dimidia hebdomade cessare faciet sacrificium & oblationem; & per alam abominationum desolantem, etiam usque ad consummationem, eamque præcisam, in desolatum stillabit.*

Hæc sunt quæ Angelus Gabriel Prophetæ Danieli revelavit, quo tempore instabat insignis illa populi Israelitici, & urbis sanctæ per Cyrum liberatio. Quæ ut commodiùs à nobis intelligantur observanda sunt in hoc Angeli vaticinio duo capita primaria. Primùm enim proponit Angelus Danieli summatim, quæcunque jussus fuerat illi manifestare. Deinde ea ipsa per partes explicat.

Pri-

Primum caput continetur his verbis, *Septuaginta hebdomades decisæ sunt super populum tuum, & super urbem tuam sanctam, &c.* Quæ verba sunt quasi titulus, & summa totius vaticinii, & membris duobus constant. Primùm enim significat Angelus Danieli, septuaginta hebdomades dicisas esse super ipsius populum & super urbem ejus sanctam. Intelligit autem Angelus annorum, non dierum, hebdomades, puta quæ constant ex annis septem, cujusmodi sunt quæ in lege mandantur, *Levit. 25. 8.* Sensus itaque est, septies septuaginta annos, hoc est, annos 490, vel Jubilæos decem, à Deo definitos esse super Israëliticum populum, & super Hierosolyma. Alludit verò Angelus ad septuaginta annos captivitatis populi, & desolationis Hierosolymorum, quos Deus per prophetam Hieremiam prædixerat; docetque pro 70 illis annis, Deum definiisse septuaginta annorum hebdomades, hoc est, annos 490, quibus completis vera populi Israëlitici, & urbis sanctæ liberatio affutura sit. Concedit itaque Angelus Prophetæ, liberationem illam quam tantoperè exoptabat, fuisse tum temporis præ foribus, sed negat eam esse veram illam liberationem, quam Deus populo suo pollicitus fuerat per manum Messiæ. Retrahit igitur Angelus Prophetam à meditatione momentaneæ illius liberationis, & jubet eum animum intendere in consequentes septies septuaginta annos, sive decem consequuturos Jubilæos, quibus concludenda erant omnia Prophetarum vaticinia de Messia, & vera Ecclesiæ redemptio perficienda, & æternus Jubilæus in Ecclesiam inducendus, in quo vigeret peccatorum remissio & æterna justitia.

Hic sensus est verborum Angeli genuinus. Nam ita seipse exponit Angelus in altero versiculi membro, ubi docet, septimanas illas septuaginta decisas esse, *ad claudendum scelus, & cohibendum peccatum, & expiandum iniquitatem, & adducendum justitiam æternam, & obsignandum visionem & prophetam, & ungendum sanctum sanctorum.* Intelligit enim Angelus hoc esse à Deo decretum, ut transactis septuaginta septimanis, populus Israëliticus & urbs sancta, veram atque æternam liberationem per Christum consequantur. Nam quæ hic ab Angelo recensentur beneficia, pertinent omnia ad redemptionem illam quam Jesus Christus hebdomade septuagesima pro nobis præstitit. In principio enim septimanæ septuagesimæ, unctus est sanctus ille sanctorum Jesus Christus Spiritu sancto, in populi sui Redemptorem. In medio verò illius septimanæ, satisfecit pro nobis in cruce, & per mortem quidem suam clausit nostrum scelus, cohibuit peccatum, expiavit iniquitatem; per resurrectionem verò suam, æternam nobis justitiam restituit. *Rom. 4. 25.* In fine tandem septimanæ septuagesimæ, cum consummasset omnia quæ de se scripta & præfigurata erant in lege & Prophetis, obsignavit visionem & prophetam, hoc est, legi & propheticis visionibus finem imposuit, & ut Autor ad Hebræos scribit, *Heb. 8. 13.* antiquavit vetus fœdus, & induxit novum. Manifestum igitur est septuaginta illas septimanas, quas Deus decidit super Israëliticum populum, & super urbem sanctam, terminatas esse redemptione quæ facta est per mortem Christi. Apertus enim tunc est fons domui Davidis, & habitatoribus Hierosolymorum, pro peccato, & pro separatione ex immunditia. *Zach. 13. 1.*

Errant itaque toto cœlo, qui septuaginta has septimanas finiunt populi Israëlitici, & urbis sanctæ excidio. Nam cum Angelus disertè testetur, septimanas illas definitas esse *ad claudendum scelus, & cohibendum peccatum, & expiandum iniquitatem, & adducendum æternam justitiam, & obsignandum visionem & prophetam, & ungendum sanctum sanctorum,* luce clarius est eas septimanas non esse à Deo definitas, ad perdendum populum Israëliticum, & sanctam urbem delendum. Quia longè aliud est peccata remittere, & æternam justitiam adducere, quàm populum Israëliticum perdere, & urbem sanctam delere. Debet ergo nobis esse certissimum quod Angelus hic docet, septuaginta illas septimanas terminari redemptione populi Israëlitici & urbis sanctæ per mortem Christi.

Et hoc quidem primum est hujus vaticinii caput. Sequitur alterum, in quo Angelus per partes explicat quæ generatim proposuerat. Et primò quidem 25 versiculo ita orditur. *Cognosce igitur & intellige,* Quibus verbis Angelus Prophetam hortatur, ut ad ea quæ jam dicturus est animum advertat. Nam cum ipsi propositum esset varios rerum eventus, quæ septuaginta illis septimanis contingerent, Prophetę manifestare, operæprecium fuit ipsum moneri, ut attentè Angelum audiret, quò dictata ipsius excipere, intelligere, animo recondere, & scriptis mandare posset.

Præmissa ergo hac exhortatione rem ipsam aggreditur Angelus, & pronunciat *ab exitu*

verbi de restituendis, & de ædificandis Hierosolymis, usque ad CHRISTUM *ducem, septimanas esse septem, & septimanas, sexaginta duas.* Partitur Angelus tempus illud quod Deus præfixerat usque ad perfectionem Ecclesiæ, in septimanas septem, sexaginta duas, & unam, quæ simul aggregatæ constituunt septimanas septuaginta. Agit autem Angelus hoc versiculo de septimanis septem, & de septimanis sexaginta duabus, primò conjunctim, deinde divisim. Conjunctim agit Angelus cum dicit, ab exitu verbi de restituendis & ædificandis Hierosolymis, usque ad Christum ducem, septimanas esse septem, & septimanas sexaginta duas. Intelligit enim septimanas sexaginta novem, quæ componuntur ex septimanis septem & sexaginta duabus. Ut sensus sit, ab exitu verbi de restituendis & de ædificandis Hierosolymis, usque ad Christum ducem, septimanas esse 69, hoc est annos 483.

Definit ergò hic Angelus duas insignes Epochas, quæ scitu necessariæ sunt, ad vaticinium de septuaginta hebdomadibus probè intelligendum. Prima Epoche est initii 70 hebdomadum. Quæ rectè præmittitur, quia omnia eventuum tempora, quæ in hoc vaticinio recensentur, ab illa dependent. Alligat autem Angelus hanc Epochen *ad exitum verbi de restituendis & de ædificandis Hierosolymis*, hoc est ad edicti promulgationem, in quo Israëlitis data est potestas, tum restituendi tum ædificandi Hierosolyma. Extant autem in sacris literis tria Regum Persiæ & Mediæ edicta valdè insignia. Primum Cyri, de reducendo populo Israëlitico in patriam, & de templo Hierosolymis exstruendo. *Esd.* 1. 1, *&c.* Alterum Darii Hystaspidæ, de resumenda templi structura, quæ per annos aliquot à vicinis hostibus impedita fuerat, *Esd.* 6. 1. Tertium Artaxerxis Longimani, de restituendo Hierosolymis Ecclesiastico & politico statu per Esdram legisperitum, *Esd.* 7. 1, *&c.* Et de ædificandis Hierosolymorum muris per Nehemiam Regis Pincernam, *Nehem.* 2. 1, *&c.* Porro inter hæc nullum est quod cum Angeli descriptione convenit, quam edictum Artaxerxis Longimani. Cyrus enim & Darius Hystaspis edicta promulgarunt de ædificando templo, non autem de restituendis & de ædificandis Hierosolymis. At Artaxerxes Longimanus utrumque publicavit, atq; etiam effecit: primum quidem per Esdram, alterum per Nehemiam. Quamobrem res ipsa clamat septuaginta Danielis hebdomades initium sumere à primo Darii Longimani edicto, quod extat in libro Esdræ capite septimo. Demonstratum verò à nobis est capite nono hujus libri, Artaxerxem Longimanum emisisse hoc edictum anno septimo sui imperii, hoc est, anno à Nabonnassare Iuliano ducentesimo nonagesimo primo, circa Æquinoctium vernale. Itaque ab eo anno, & ab eo anni tempore, septuaginta hebdomades Danielis inchoandæ sunt.

Hæc prima est Epocha quam Angelus hoc loco definit. Altera est Christi ducis vel principis, quæ inivit cum Christus inaugurearetur Ecclesiæ suæ dux vel princeps. Id factum est anno Tiberii Cæsaris XV, cum Christus baptisaretur à Ioanne. *Luc.* 3. 1, *&c.* Tunc enim Spiritus sanctus descendit corporea specie tanquam columba supra Christum, & vox de cœlo exstitit dicens, *Tu es filius meus ille dilectus, in te acquiesco.* Christus itaque tunc unctus est à Spiritu sancto, & à Patre inauguratus est Ecclesiæ suæ Princeps & Rex, juxta vaticinium Davidis *Psal.* 2. 6. 7. Numerat verò Angelus ab edicto Artaxerxis Longimani de restituendis & de ædificandis Hierosolymis, usque ad Christum ducem, septimanas sexaginta novem, hoc est, annos solidos 483, & menses ferè decem, quemadmodum capite decimo ostendimus. Quamobrem si ad annum à Nabonnassare 291, quando edictum Artaxerxis Longimani prodiit, addantur anni pleni 483 cum mensibus ferè decem, cadet initium Principatus Christi in annum à Nabonnassare Iulianum 775, sicuti etiam superiori capite, ex sacris literis, & cœli conversionibus demonstravimus.

Sed hæc quidem sunt quæ Angelus de septimanis septem, & de septimanis sexaginta duabus conjunctim agit, hoc est, de septimanis sexaginta novem. De septimanis verò septem, ita inquit Angelus; *& restituetur & reædificabitur platea & murus, idq; in angustia temporum.* Significat autem, mandatum Artaxerxis Longimani de restituendis & de ædificandis Hierosolymis non fore vanum, quia septem primarum septimanarum spacio, id est, annis quadraginta novem; Hierosolyma restituenda sint, plateaque & murus reædificandus, quanquam non sine multis molestiis, quæ populo Israëlitico tunc eventuræ sunt. Veritatem porro prædictionis hujus libri Esdræ & Nehemiæ luculenter probant. Septimo enim anno Artaxerxis Longimani, cum septuaginta septimanę inirent, Esdras legisperitus jussu Regis cum ingenti comitatu profectus est Hierosolyma, ad restituendum

Ecclesiasticum & politicum statum; incubuitque ei operi per annos tredecim, nimirum à septimo anno Artaxerxis Longimani usque ad vigesimum. *Esd. 7. 7, &c. Nehem. 8. 1, &c.* Vigesimo autem anno Nehemias Legatus Regis venit Hierosolyma, ad instaurandum muros & plateas Hierosolymorum. *Nehem. 2. 1, &c.* Et muros quidem urbis instauravit quinquaginta dierum spacio, sed in urbe exstruenda & civium numero augendo, aliisque rebus præstandis quæ ad populi & urbis incolumitatem spectabant, occupatus fuit totos annos duodecim, puta à vigesimo anno Artaxerxis Longimani, usque ad annum tricesimum secundum, *Nehem. 13. 6.* Eo autem anno ad Regem reversus est, mansitque apud ipsum usque ad finem annorum, hoc est, quadragesimum, vel ultimum annum imperii Artaxerxis Longimani; qui fuit annus sextus quintæ septimanæ: ac tum impetrata iterum à Rege venia, rediit Hierosolyma, ubi invenit maximam Reipubl. à se constitutæ confusionem, quam reliquis annis quindecim usque ad finem septimæ septimanæ emendavit. Restituta igitur & reædificata sunt Hierosolyma septem hebdomadum spacio iisque labentibus non pauca populo Israëlitico mala à vicinis gentibus illata sunt, & sancti sæpe conatus Esdræ, & Nehemiæ frustrati fuerunt, haud aliter quàm hic ab Angelo fuit prædictum.

Agit verò Angelus sequente versiculo de septimanis sexaginta duabus, quæ iniverunt à fine septimanæ septimæ. *Et post sexaginta duas septimanas* (inquit) *excidetur* CHRISTUS, *& omninò non erit.* In quo dicto Angelus duo docet; primùm Christum excidendum esse post septimanas sexaginta duas, hoc est, Christum per mortem è medio esse tollendum cum transactæ fuerint à fine septimanæ septimæ, septimanæ sexaginta duæ. Non putat enim Angelus sexaginta duas septimanas à principio septimanæ primæ (ut ante monui) sed à fine septimæ: ut sensus sit, Christum moriturum esse septimana septuagesima. Non definit igitur Angelus hic annum in quo Christus moriturus sit, sed septimanam tantùm: sequente verò versiculo ipsum annum mortis Christi præcisè determinat, quemadmodum eo loco videbimus.

Sed & alterum hic docet Angelus, nimirum quod Christus post sexaginta duas septimanas *omninò non erit*, hoc est quod per mortem ita tolletur ex hominum medio, ut inter viventes locum habiturus non sit. Sic enim Iesaias ipse huic dicto interpres est, cap. 53. 8, ubi dicit, *Christum succidendum esse è terra viventium.* Quod certè impletum est, cum Christus gustata morte, non modò sepultus, sed ab hostibus quoque sepulchro inclusus est, ne amplius in terra viventium conspiceretur.

Annectit tandem Angelus ad mortem Christi, vaticinium de destructione Hierosolymorum & templi, per exercitum Imperatoris Romani. Idque valde appositè. Nam cum sacerdotes & totus populus Judaicus Christum excidissent, triumphum agebant de ipsius morte tanquam de re benè gesta. *Matth. 27. 66.* Operæpretium igitur fuit hoc adjungi, ut Judæi scirent hanc impietatem non cessuram esse ipsis impunè, quia vindicta mox instaret. Prædicit ergo Angelus, quod, *& urbem & sanctuarium perditurus sit populus ducis venturi.* Hoc est, quod Exercitus Romani Imperatoris venturi, deleturus sit Hierosolyma cum templo funditus. Est enim Angelo *Dux populi venturus*, Imperator Romanorum Titus Vespasianus, qui urbem & templum cœpit armata manu, eaque funditus evertit. *Populus* verò *Ducis venturi*; est ipse populus Romanus, cujus manu Judæi fuerunt debellati, & Hierosolyma cum templo capta & solo æquata. Itaq; sensus vaticinii est, Titum Vespasianum Romani exercitus Imperatorem venturum esse, postquam Christus Hierosolymis à Judæis excisus fuerit, & omninò perditurũ esse tum Hierosolyma, tum templũ Hierosolimitanum.

Qualis autem & quanta ea destructio futura sit, Angelus duplici ratione declarat. Primùm enim dicit quod *finis ejus*, puta Imperatoris Romani, *erit in inundatione*, vel *in diluvio*; hoc est, Imperatorem Romanum cum toto suo exercitu, irruiturum esse in urbem & templum, instar diluvii, quod vi sua inundat & sternit omnia. Secundò docet Angelus, *quod ad finem belli definita erit desolatio*; id est, hoc esse à Deo definitum, ut Judæi, confecto à Romanis bello, penitus vastentur, & perdantur. Eripit igitur Angelus hoc verbo Judæis omnem spem, ut sciant sibi certò esse pereundum, quia ita à Deo sit definitum.

Atque hæc quidem sunt quę Angelus 26 versiculo vaticinatur, tum de morte Christi, tum de Hierosolymorum & templi destructione per Romanos, quę fusiùs explicantur sequente versiculo; in quo Angelus agit, de septimana septuagesima. Et primùm quidem docet, quid Christus septimana septuagesima facturus sit; deinde quid Iudæis post septua-

ginta septimanas eventurum sit. Primum membrum proponit his verbis, *Et confirmabit fœdus multis hebdomade una, & dimidia hebdomade cessare faciet sacrificium, & oblationem.* In quibus verbis Angelus duo notat quæ Christus septimana septuagesima facturus sit.

Primum est, quod *confirmabit fœdus multis hebdomade una*, hoc est, quod ratum facturus sit Dei fœdus tota septimana septuagesima multis ex Israëlitico populo, sed non ex gentibus. Nam ut septimanæ septuaginta decisæ sunt super Israëliticum populum & super urbem sanctam, non autem super Gentes, ita etiam confirmatio fœderis per Christum septimana septuagesima, decisa est super Israëliticum populum & super urbem sanctam, non autem super Gentes. Nec sine causa. Nam etsi Christus septimana septuagesima redemerit per mortem suam, tam Gentes, quàm Iudæos, *Ioann. 11. 52.* tamen quia Iudaicæ genti primo loco fuit promissus, & quodammodo peculiariter destinatus Servator, consentaneum fuit ut fœdus Dei confirmaret primo loco Israëlitico populo, secundo Gentibus. Dubium verò non est quin Christus id plenè præstiterit tota septimana septuagesima. Enimverò in principio septuagesimæ septimanæ, promulgavit populo Israëlitico annum acceptum Domino, in quo & peccata ipsis remitterentur, & ipsi manumitterentur ex servitute Satanæ in veram libertatem filiorum Dei, *Ies. 61. 1. Luc. 4. 18.* In medio septimanæ, cum Christus perficeret redemptionis opus in cruce, non modò oravit pro Iudæis, *Luc. 23. 34.* sed & mortuus est pro illis, *Ioann. 11. 51. 52.* Peracto tandem redemptionis opere, cum resurrexisset à mortuis, obtulit per Apostolos Hierosolymorum urbi & populo Iudaico, redemptionis beneficia, quæ ipsis acquisiverat per mortem suam; Idq; constanter fecit ad exitum usque septimanæ septuagesimæ. Currente verò septimana septuagesima, neque Christus gratiam suam Gentibus obtulit, neque permisit Apostolis, ut eam vel Samaritanis vel Gentibus offerrent, *Matth. 10. 5. 6.* & *15. 24.* Quare palam est Christum tota septimana septuagesima multis ex populo Israëlitico confirmasse Dei fœdus, minimè verò ex Gentibus.

Addit verò Angelus alterum quod Christus septimana septuagesima facturus sit, nempe quod *dimidia septimana cessare faciet sacrificium & oblationem.* Quo verbo docet, Christum per mortem suam aboliturum esse omnia veteris Testamenti sacrificia, & totum cultum legalem. Nam sola mors Christi fuit efficax ad sacrificia & figuras legales abolendum, sicuti Apostolus docet in epistola ad Hebræos capite nono, & decimo. Abrogavit autem Christus revera per mortem suam omnia sacrificia & oblationes legales. Simulatque enim in cruce exspirasset, aulæum templi scissum est in duas partes à summo usque ad imum, *Matth. 27. 51.* Quo symbolo Christus restatus, est se morte sua abolevisse omnia sacrificia, & omnes cultus legales. Nam quamdiu durabat umbratilis Judæorum cultus, velum oppositum erat terreno sanctuario: scisso autem velo, abrogaræ sunt ceremoniæ legales, omnisq; veteris testamenti usus sublatus, & via nobis ad cœleste sanctuarium patefacta est.

Porro & tempus definit Angelus in quo Christus sacrificia & oblationes legales, per mortem suam abrogaturus sit, nimirum *dimidia septimana* septuagesima, hoc est anno quarto ejusdem septimanæ. Erat is annus ab edicto Artaxerxis Longimani 487, sed à Nabonnassare 777. Edictum enim Artaxerxis Longimani promulgatum est anno à Nabonnassare 291, uti supra demonstratum est capite nono. Itaque si ad hunc annum addantur septimanæ sexaginta novem, cum unius septimanæ semisse, hoc est anni 486, cadet medium septimanæ septuagesimæ in annum à Nabonnassare 777, in quo Angelus Christum moriturum esse dicit, & per mortem suam, finem impositurum sacrificiis & oblationibus legalibus. Id verò etiam eo anno factum est. Nam anno 775 à Nabonnassare Juliano, qui fuit decimus quintus annus Tiberii Cæsaris, & vicesimus octavus Christi vulgaris, Jesus Christus baptisatus est à Joanne Baptista circa 25 diem Januarii, quemadmodum ostensum est capite præcedente. Atqui à baptismo Christi ad ipsius passionem, D. Joannes tria tantum paschata numerat; primum capite secundo versiculo 13: alterum capite sexto versiculo 4; tertium decimo tertio *capite vers. 1.* Consequitur igitur inter Christi baptismum & ipsius passionem intercedere solidum biennium cum mensibus quasi tribus, & proinde Christum esse mortuum anno à Nabonnassare 777, Tiberii Cæsaris decimo septimo, & Christi vulgari tricesimo. Quod prorsus convenit cum Angeli vaticinio.

Adducit postremò Angelus, in altero versiculi membro, vaticinium de urbis & templi destructione per Romanos, quod superiori etiam versu proposuerat. Ita enim totum hunc

tractatum de septuaginta septimanis concludit, *& per alam abominationum desolantem, etiam usq; ad consummationem, eamq; præcisam in desolatum stillabit.* Alam hoc loco sumit Angelus pro exercitu, ut *Iesai. 8. 8.* *Alam* autem *abominationum desolantem* appellat exercitum populi Romani, qui quòd idolis serviret rectè dicitur ala abominationum, & quia populum Israëliticum desolavit, rectè dicitur ala desolans. Significat igitur Angelus cladem illam quam superiori versiculo urbi & sanctuario comminatus est à duce populi venturo, hoc est, ab exercitu Titi Vespasiani abominando & desolante, stillaturam esse in populum Israëliticum desolatum, instar pluviæ continuæ, donec tota ferè gens Israëlitica, cum urbe & templo, prorsus excisa fuerit, sic enim esse à Deo definitum. Atque ita etiam interpretatur hoc vaticinium D. Lucas 21 capite sui Euangelii. Nam quod apud Matthæum & Marcum dicit Christus, fore ut Judæi videant abominationem desolationis, quę dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco sancto ubi non oportet, *Matth. 24. 15. Marc. 13. 14.* sic interpretatur Lucas, cum videritis Hierosolyma ab exercitibus cingi. *Luc 21. 20.* prędicit itaq; Angelus hoc loco horrendum illud Dei judicium, quod in Israëliticum populum, & Hierosolymorum urbem à Deo immissum est, quo tempore Titus Vespasianus totam ferè Israëliticam gentem perdidit. Quod factum est anno Christi vulgari septuagesimo, hoc est 40 annis post Christum à Judæis interfectum, sicuti mox demonstrabimus.

Atque hæc quidem sunt quæ Angelus vaticinatur hoc versiculo, tum de redemptione populi Israëlitici per Christum septimana septuagesima, tum de urbis & populi excidio 40 annis post. In quibus tres temporum articuli diligenter observandi sunt, quos Angelus hoc versiculo definit, qui maximi momenti sunt in calculo Chronologico sacro.

Primùm enim determinat Angelus initium Principatus Christi, idque unum facit cum principio fœderis confirmandi. Nam versu 25 numerat Angelus ab edicto Artaxerxis Longimani ad Christum Principem, septimanas sexaginta novem, hoc est annos 483; hoc autem versiculo confert Angelus initium confirmandi fœderis in principium septimanæ septuagesimæ, hoc est, in annum ab edicto Artaxerxis Longimani 484. Orditur igitur Angelus & Principatum Christi, & fœderis confirmationem, ab uno eodemq; anno. Nec sine causa. Nam eo ipso tempore quo Christus inauguratus est Ecclesiæ suæ Princeps, cœpit etiam obire Messiæ munus, *Matth. 3. 16 17.* & *Matth. 4. 1.* Inivit igitur Christus & Principatum suum, & fœderis Dei confirmationem, anno ab edicto Artaxerxis Longimani 484, qui fuit annus à Nabonnassare 775 Julianus, & Tiberii Cæsaris decimus quintus, & Christi vulgaris vicesimus octavus, quemadmodum paulò ante ostendimus.

Secundò definit Angelus tempus mortis Christi, idq; tribuit in medium septimanæ septuagesimæ, hoc est, in annum ab edicto Artaxerxis Longimani 487. Christus igitur mortuus est secundùm Angeli vaticinium, anno ab edicto Artaxerxis Longimani 487, qui fuit annus à Nabonnassare 777, & Tiberii Cæsaris decimus septimus, & Christi vulgaris tricesimus.

Tertiò designat Angelus finem fœderis confirmandi, eumq; confert in septimanam septuagesimam exeuntem. Christus enim confirmavit fœdus multis ex Israëlitico populo septimana una, & incepit illud confirmare in principio septimanæ septuagesimę: oportet igitur idem plenè confirmaverit in fine septimanæ septuagesimæ. Ergo Christus obsignavit fœdus anno ab edicto Artaxerxis Longimani 491, qui fuit annus à Nabonnassare 781, & Tiberii Cæsaris vicesimus primus, & Christi vulgaris tricesimus quartus. Quod certè cum Historia sacra exactè convenit. Constat enim ex Apostolorum actis, Stephanum Protomartyrem subjisse martyrium, sub principium prædicationis Euangelii, cum Discipuli multiplicarentur, *Actor 6. 1.* Paulus verò aliquamdiu post vocatus est à Christo Apostolus & doctor gentium, *Actor. 8 1.* & *9. 1.* &c. Itaq; veritati consentaneum est, Paulum à Christo vocatum esse, anno quasi uno post mortem Christi, hoc est anno à Nabonnassare 778, & Christi vulgari tricesimo primo. Testatur verò ipse Paulus in Epistola ad Galatas, se tribus post annis rediisse Hierosolyma ut viseret Petrum, & mansisse apud eum dies quindecim, atq; inde profectum esse in regiones Syriæ & Ciliciæ, atq; ibi gentibus prędicasse Euangelium. Addit etiam Ecclesias Judææ super eo Deum glorificasse. *Gal. 1. 18. &c.* Solido igitur quadriennio post mortem Christi, obsignatum est fœdus antiquum, quod pertinuerat ad Judæos, & inchoatum est novum, in quo Gentibus data est à Deo resipiscentia in vitam æternam. *Actor. 11. 18.* Quinimò & Petrus sub idem tempus per visionem à Christo edoctus fuit, quod Gentes pertinerent ad Ecclesiæ societatem. Unde etiam expresso Spiritus mandato ad Cornelium hominem

minem Ethnicum profectus est, ut illi & omnibus qui cum eo coacti erant ex Gentibus, Euangelium prædicaret. *Act. 10. 1. &c.* Cœpit igitur vocatio Gentium quinto anno à morte Christi, cum jam completæ essent septimanę septuaginta, hoc est anno à Nabonnassare 781, & Tiberii Cæsaris vicesimo primo, & Christi vulgari tricesimo quarto, omnibus modis ut ab Angelo definitum est. Est autem observatu dignum quod Tacitus scribit lib. v. Phænicem avem, post longum seculorum ambitum, eo anno in Ægyptum venisse, Consulibus Paulo Fabio, & L. Virellio. Nam cum Phænix sit pictura renascentium ex mortuis, significatum eo est, Christum ex mortuis resurrexisse, & doctrinam Euangelii, quæ affirmat mortuos revictutos dissenninandam fuisse inter Gentes.

Et hos quidem temporum articulos Angelus præcisè determinat. Quartum verò, qui est de urbis & templi excidio per Romanos, Angelus non definit, sed sola prædictione eventus contentus est. Tradunt autem Clemens Alexandrinus, Egesippus, Eusebius, Chrysosthomus, Hieronymus, & alii multi, Hierosolyma cecidisse annis quadraginta post Christi mortem. Idq; longè verissimum est. Testatur enim Josephus libro de bello Judaico VII cap. x. Hierosolyma à Romanis capta, & eversa esse, secundo anno Cæsaris Vespasiani, qui fuit annus Christi septuagesimus. Christus verò excisus est anno vulgaris Epoches tricesimo, ut supra probavimus. Intercedunt igitur inter mortem Christi & excidium Hierosolymitanum, anni solidi 40. Quod nobis erat probandum.

Atque ita demonstrata sunt tempora omnia, quæ in hoc Danielis vaticinio proponuntur. Ex quibus liquidò constat, quàm verum sit quod Josephus scribit libro Antiquitatum Judaicarum x. cap. ultimo. Libri, inquit, quos Daniel Propheta conscriptos reliquit, etiam nunc apud nos leguntur; qui nobis certam fidem faciunt, quod Deus cum eo colloquia miscuerit. Non solùm enim, inquit, futura prædixit, quemadmodum alii Prophetæ, verùm etiam tempus quo eventura essent præfiniit. Et cum alii Prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud Reges, & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, ut propter faustam quidem ominationem, benevolentiam omnium sibi conciliaret; propter eventuum verò certitudinem, fidem sibi apud universum mortalium genus compararet. Et certè hæc ita esse ut Josephus scribit, præsens hoc Danielis vaticinium evidenter probat. Nam & eventus omnes qui in eo prædicuntur, & tempora eventuum ita adimpleta sunt, ut nemini dubium esse possit, quin Deus ipse vaticinii hujus Autor fuerit.

Est igitur hoc Danielis vaticinium, inter omnia Prophetarum vaticinia quodammodo primarium, & valdè idoneum ad revincendum Judæos, qui negant Messiam dum venisse. Nam cum ex pręsenti vaticinio constet, ab edicto Artaxerxis Longimani ad Christum Principem, esse septimanas sexaginta novem, hoc est annos 483, iique jam ante annos 1598 completi sint, frustra ęst quod Judæi Messiæ adventum hodiè exspectent, cum ante sexdecim ferè secula ad illos venerit, & seipsum Genti eorum palam exhibuerit, & fœdus Dei septennium integrum multis ex illis confirmaverit. Admonendi potius sunt ut huic vaticinio fidem habeant, & Christi primum adventum in mundum nobiscum agnoscant, Christo manus dent, & Christianismo acquiescant, & blasphemare desinant, ne peccata peccatis accumulando, thesaurisent sibi iram in diem iræ, & patefactionis justi judicii Dei. *Rom. 2. 5.*

Hucusque, qua potui brevitate & perspicuitate, totum Danielis vaticinium de septuaginta hebdomadis exposui, ejusque veritatem ex eventibus apertè demonstravi. Subjicio nunc Epilogi loco Epochen veram nativitatis Christi, quæ commodè ostenditur, tum ex superiori vaticinio, tum ex nona annorum mundi periodo, aliisque circumstantiis, quæ in Euangelica historia notantur.

De vera Epocha nativitatis CHRISTI.

CAPUT XII.

HIstoriam novissimorum temporum Euangelistę ordiuntur à nativitate Jesu Christi filii Dei. Nam quia Deus tunc est manifestatus in carne, & verus Emmanuel prodiit in mundum, ad liberandum humanum genus ex Diaboli servitute, cœperunt etiam tunc fælicia illa tempora, quæ à Patriarchis & Prophetis fuerunt optata, & quæ Angeli summo cum gaudio & jubilo exceperunt. Simulatq; enim Christus natus esset in urbe David, totus cœlestium exercituum chorus hunc cantum verè cœlestem modulatus est, dicens, *Gloria in excelsis Deo*,

Deo, & in terra pax, & erga homines beneplacitum. Porro cum Deus, pro summa sua bonitate, etiam nos ad fælicia ista tempora perduxerit, gaudiumq; quod Angelus Pastoribus euangelisavit Christo nato, ad nos quoq; pertineat, quia & nobis natus est Servator, Dominus noster Jesus Christus in civitate David, æquum profectò est nos probè tenere eum temporis articulum, à quo omnis nostra fælicitas originem duxit, ne qui nos profitemur Christianos esse in Historia Christi Domini nostri peregrinari videamur. Hac de causa subjicio veram nativitatis Christi æram, quæ etsi à vulgari multum distet, atque etiam ab illis, quas nostri seculi Chronologi hucusque prodiderunt, est tamen longe verissima, quia & sacræ scripturæ, & vetustissimorum Patrum traditionibus prorsus consentanea est, uti mox videbimus.

Nam quod ad sacram scripturam attinet, testatur D. Lucas in Euangelio, Christum, fuisse quasi triginta annorum *cum inciperet*, puta obire Messiæ munus. Nam vox ἀρχόμενος non refertur ad ætatis Christi annos triginta, sed ad munus quod Christus tunc ingressus est. Cœpit enim Christus primùm facere & docere, cum baptisatus esset à Joanne, *Actor.* 1. 1. Et ut Petrus testatur *Actor.* 1. 21. 22. Christus cœpit intrare & exire inter Apostolos, hoc est munere suo inter illos fungi, à baptismo Ioannis, ἀρξάμενος, inquit, ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου. Quamobrem cum Divus Lucas scribit, καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος, nihil aliud vult quàm Christum fuisse quasi annorum triginta cum inciperet obire Messiæ munus.

Porro cum ex hoc scripturæ loco definitum habeamus ætatis Christi annum cum baptisaretur à Ioanne, licet etiam ex illo certò colligere nativitatis Christi annum. Demonstratū enim est in nona annorum mundi periodo Christum baptisatū esse à Ioanne anno à Nabonnassare Iuliano 775, vel à vulgari Christi æra vigesimo octavo, qui fuit annus ab urbe condita 780, & ab Imperio Iulii 73. Idq; etiam ex vaticinio Danielis probavimus capite præcedente. Subducantur igitur anni triginta de anno baptismi dato, & remanebit annus nativitatis Christi, à Nabonnassare 745, ab urbe condita 750, & à Iulio Cæsare 43. Quod erat nobis probandum.

Hæc prima est demonstratio, quæ tota pendet à sacra scriptura. Sequitur altera, quæ partim ex sacra scriptura desumpta est, partim ex traditionibus Patrum. Scribit enim D. Lucas in Euangelio, Christum natum esse Bethleemi, cum Cæsar Augustus edictum promulgasset de describendo toto terrarum orbe: additq; per exegesin, *hanc primam descriptionem esse factam, Præside Syriæ Cyrenio. Luc.* 2. 12. Quæ verba nonnulli ita interpretantur, acsi Cyrenius fuisset Syriæ Pręses cum Christus Bethleemi nasceretur. Sed valdè hallucinantur. Constat enim ex Iosepho, Cyrenium, vel Quirinium proconsulem, missum esse à Cæsare Augusto in Syriam, ut censum ibi ageret, postquam Archelaus relegatus esset in exilium, quod fuit anno à morte Herodis decimo, & à pugna Actiaca tricesimo septimo; ita enim scribitur libro Antiquitatum Iudaicarum XVIII, cap. 1 & III. Atqui D. Matthæus testatur Christum natum esse Herode superstite. *Matth.* 2. 1. Itaq; fieri non potest ut Cyrenius tunc fuerit Præses Syriæ, eo quod solido novennio ab Herodis morte eam provinciam suscepit. Quamobrem cum D. Lucas scribit *hanc primam descriptionem esse factam Præside Syriæ Cyrenio*, non intelligit Christum esse natum, cum Quirinius Præses esset Syriæ, sed descriptionem illam quæ mandato Cæsaris Augusti sub Christi nativitatem fuerat inchoata, decimo post anno peractam esse, cum Quirinius unà cum Coponio ab Augusto Cæsare in Syriam mitteretur, ut Iudæos armata manu cogeret censum Cæsari pendere. Incidit igitur Christi nativitas in Cæsaris Augusti descriptionem, quę facta est pręside Syrię Quintilio Varo. Erat enim Quintilius Varus Syrię pręses, tum anno Herodis ultimo, tum Archelai primo, teste Iosepho lib. Ant. XVII cap. VII & XII.

Porro quoto Augusti anno hęc descriptio per totū terrarum orbem facta sit, exotici Scriptores non meminerunt, sed Ecclesiastici testantur id contigisse anno Imperii Augusti quadragesimo secundo, ita enim scribunt Eusebius, Epiphanius, Paulus Orosius, & Eutropius.

Clemens autem Alexandrinus vetustissimus Christianismi Scriptor, scribit omniū vetustiorum hanc fuisse sententiam, quod Christus natus sit vicesimo octavo anno Actiacę victoriæ.

Maximus Monachus & Cedrenus testantur Christum natum esse quadragesimo tertio anno Iulii, cum litera dominicalis esset F.

Deniq; Cassiodorus scribit Christum natū esse sub Consulibus *Cornelio Lentulo, & M. Valerio Messala.* Quæ omnia cadunt in annum ab Urbe condita 750, quo Christum natū esse supra demonstravimus.

Primùm enim annus quadragesimus secundus Augusti est, annus ab Urbe condita 750. Nam Iulius Cæsar confossus est in Curia Pompeii à sexaginta conjuratis, anno ab Urbe condita 709, idibus Martiis, & statim illi successit C. Octavius Augustus Cæsar. Addantur igitur ad annum ab Urbe condita 709 anni solidi 41, & cadet quadragesimus secundus Au-

Augusti annus in annum ab Urbe condita 750.

Secundò annus vicesimus octavus Actiacæ victoriæ, est annus ab Urbe condita 750. Pugna enim Actiaca commissa est, teste Dione & Varrone, anno ab Urbe condita 723. Adjiciantur igitur ad annum ab Urbe condita 723 anni pleni 27, fietque annus vigesimus octavus Actiacæ victoriæ, annus ab Urbe condita 750.

Tertiò annus Julii Cæsaris quadragesimus tertius, est annus 750 ab Urbe condita. Primus enim annus Julii fuit annus ab Urbe condita 708, quo Consules fuerunt *C. Iulius Cæsar Dictator quartò, & Q. Fabius Maximus.* Ad quem si addantur anni solidi 42, incidet quadragesimus tertius annus Julii in annum ab Urbe condita 750.

Quarto annus ab Urbe condita 750, habebat Cyclum Solis 7; Nam annus ab Urbe condita 753 quo Christus natus creditur, habuit Cyclum Solis 10. Ergo dominicalis litera anno ab Urbe condita 750 erat F.

Postremò ex fastis Consularibus liquet, Consules ejusdem anni fuisse *C. Cornelium Lentulum, & M. Valerium Messalam.* Quamobrem cum hæc omnia Patrum testimonia cadant in annum ab Urbe condita 750, luce clarius est Christum natum esse Bethleemi anno ab Urbe condita 750, omnibus modis ut supra etiam est demonstratum.

Atque ita duplici *ἀποδείξει* à nobis ostensum est, Christum natum esse anno à Nabonnassare 745, ab Urbe condita 750, à Julio Cæsare 43, ab Augusto Cæsare 42, ab Actiaca victoria 28, solido triennio ante vulgarem Christi Epochen, cum Cyclus Solis esset 7, & litera dominicalis F.

De mense verò & natali die Domini nostri Jesu Christi, Ecclesiastici Scriptores variant. Augustinus enim, Paulus Orosius, Chrysosthomus & Maximus Monachus, volunt Christum natum esse 8 Calend. Januar. *quando primùm incrementa omnia anni vertentis incipiunt,* ut inquit Orosius.

At Ægyptiacæ Ecclesiæ, quibus olim prima laus fuit in temporum & motuum Cœlestium diligenti observatione, statuerunt Christum natum esse sexto die Ianuarii, in quo festum Epiphaniæ celebratur.

Idque etiam sensit Epiphanius. Ita enim scribit Tomo primo, libro 2. Attamen (inquit) undequaque undecima Tybi mensis, hoc est, ante octavum Iduum Ianuarii, quę est quinta Ianuarii mensis secundùm Romanos, Domini facta est in carne nativitas. Ubi tamen pro undecimo mensis Tybi, legendus est dies 17 Tybi, quia Astronomicus calculus docet, sextum diem Ianuarii eo anno quadrasse ad 17 Tybi, minimè verò ad undecimum.

Epiphanio adstipulatur Orosius libro III, tomo II, ubi scribit non licere jejunare in die Epiphaniorum, quando natus est in carne Dominus. Quanquam tamen is alibi aliter scripserit, ut supra indicavimus.

Chrysosthomus quoq; etsi senserit Christum natum esse in Solstitio hyberno, non damnavit tamen aliam sententiam. Nam in Sermone de nativitate Domini ita inquit. Alii putant quod in Epiphaniis nascitur Dominus; non damnamus aliorum opinionem, nostram sequimur doctrinam. Nos ergo dicimus quod hodiè Christus natus est, in Epiphaniis renatus.

Deniq; hoc ipsum censuerunt veteres Latini Theologi. Nam Glossa ordinaria in caput secundum libri Esther, ubi legitur, *Ducta est igitur Esther ad cubiculum Regis Assueri, mense decimo, qui vocatur Tebeth,* ita habet. Tebeth apud Hebræos, Audinæus apud Græcos, apud Latinos est Ianuarius, in quo Dominus est incarnatus, à Magis adoratus, & mysticis muneribus est honoratus, in quo etiam à Ioanne baptisatus esse creditur.

Ex quibus testimoniis apparet, hanc esse vetustissimam & probatissimam sententiam de natali die Domini nostri Iesu Christi, quod Christus natus sit sexto die Ianuarii, in quo hodie Epiphanię festum celebratur. Convenit enim hęc sententia cum sacra historia. Quod adeò perspicuè (favente Deo) ex Ephemeriarum calculo sequente libro demonstrabimus, ut nemo in posterum causam habiturus sit, de Christi natali anno, vel die dubitandi.

Ostendi igitur nunc per Dei gratiam, omnes temporum articulos, qui ad Systema Chronologicum sacrum constituendum sunt necessarii. Hoc unum superest, ut iidem temporum Articuli, jam debitè inter se connectantur, quò certam habeamus annorum mundi seriem, à primà rerum origine ad excidium Hierosolymitanum ultimum. Ita enim licebit historiam sacram annis suis distinguere, eamque ad calculi Chronologici examen revocare, quotiescunque necessum erit.

Series annorum mundi, à mundi primordio, ad devastata per Romanos Hierosolyma, ex duodecim temporum articulis concinnata.

1. A prima rerum origine ad diluvium incipiens, sunt anni Hebræi solidi 1655½.

			Anni mundi pleni à Thisri.
Nam ab Adam ad Seth sunt anni	130	*Genes. 5. 3.*	130
A Seth ad Enos	105	*Genes. 5. 6.*	235
Ab Enos ad Cainan	90	*Genes. 5. 9.*	325
A Cainan ad Mahalaleel	70	*Genes. 5. 12.*	395
A Mahalaleel ad Jered	65	*Genes. 5. 15.*	460
A Jered ad Henoch	162	*Genes. 5. 18.*	622.
Ab Henoch ad Mathusalah	65	*Genes. 5. 21.*	687
A Mathusalah ad Lamech	187	*Genes. 5. 25.*	874
A Lamech ad Noah	182	*Genes. 5. 28.*	1056
A Noah ad diluvium incipiens	599½	*Genes. 7. 11.*	1655½
Summa annorum	1655½		

2. Ab incipiente diluvio ad egressum Abrahæ ex Charan, sunt anni Hebræi pleni 368.

			Anni mundi pleni à Nisan.
Nam ab incipiente diluvio, ad finitum, est annus	1	*Genes. 8. 14.*	1656
A fine diluvii ad Arphaxad	2	*Genes. 11. 10.*	1658
Ab Arphaxad ad Selah	35	*Genes. 11. 12.*	1693
A Selah ad Heber	30	*Genes. 11. 14.*	1723
Ab Heber ad Peleg	34	*Genes. 11. 16.*	1757
A Peleg ad Regu	30	*Genes. 11. 18.*	1787
A Regu ad Serug	32	*Genes. 11. 20.*	1819
A Serug ad Nahor	30	*Genes. 11. 22.*	1849
A Nahor ad Therah	29	*Genes. 11. 24.*	1878
A Therah ad Abraham	70	*Genes. 11. 26.*	1948
Hinc ad egressum ejus ex Charan	75	*Genes. 12. 4.*	2023
Summa annorum	368		

3. Ab exitu Abrahæ ex Charan, ad Israëlitarum exodum, sunt anni Hebræi pleni 425.

			Anni mundi pleni à Nisan.
Nam ab egressu Abrahæ ex Charan ad nativitatem Isaac sunt anni	25	*Genes. 21. 5.*	2048
Hinc ad nativitatem Jacob	60	*Genes. 25. 25.*	2108
Atq; hinc rursus ad descensũ ejus in Ægyptum	130	*Genes. 47. 9.*	2238
Inde ad mortem Joseph	71	*Genes. 41. 46.*	2309
A morte Joseph ad Mosem	59	*& 50. 26.*	2368
A Mose ad Exodum Israëlitarum	80	*Exod. 7. 10.*	2448
Summa annorum	425		

4. Ab exodo Israëlitarum, ad fundatum templum Solomonicum, sunt anni Hebræi pleni 479. 1. *Reg.* 6. 1.

			Anni mundi pleni à Nisan.
Nam ab Exodo Israëlitarum ad obitum Mosis sunt anni	40	*Deut.* 34. 7.	2488
Inde ad mortem Josua	17		2505
Hinc judicavit Israëlem Othoniel, annis	40	*Iud.* 3. 11.	2545
Aod	80	*Iud.* 3. 30.	2625
Debora	40	*Iud.* 5. 31.	2665
Gedeon	40	*Iud.* 8. 28.	2705
Abimelech	3	*Iud.* 9. 22.	2708
Thola	23	*Iud.* 10. 2.	2731
Jair	22	*Iud.* 10. 3.	2753
Jephte	6	*Iud.* 12. 7.	2759
Abesan	7	*Iud.* 12. 8.	2766
Elon	10	*Iud.* 12. 12.	2776
Abdon	8	*Iud.* 12. 13.	2784
Simpson	20	*Iud.* 16. 31.	2804
Heli	40	1. *Sam.* 4. 18.	2844
Samuel & Saul	40	*Actor.* 13. 21.	2884
Hinc David regnavit annis	40	1. *Reg.* 2. 11.	2924
Dein Solomon ad fundatum templum	3	1. *Reg.* 6. 1.	2927
Summa annorum	479		

5. A fundato templo Solomonis ad casum Sedechiæ, sunt anni Hebræi integri 428.

			Anni mundi pleni à Nisan.
Nam à fundato templo Solomonis, ad ipsius obitum sunt anni	37	1. *Reg.* 11. 42.	2964
Inde regnavit Rehabeam annis	17	1. *Reg.* 14. 21.	2981
Abia	3	1. *Reg.* 15. 2.	2984
Asa	41	1. *Reg.* 15. 10.	3025
Josaphat	25	1. *Reg.* 22. 42.	3050
Jehoram	8	2. *Reg.* 8. 16. 17.	3058
Ahasias	1	2. *Reg.* 8. 26.	3059
Athalia	6	2. *Reg.* 11. 3.	3065
Joas	40	2. *Reg.* 12. 2.	3105
Amasias	29	2. *Reg.* 14. 2.	3134
Usias, qui & Asarias	52	2. *Reg.* 15. 2.	3186
Jotham	16	2. *Reg.* 15. 33.	3202
Achas	16	2. *Reg.* 16. 2.	3218
Ezechias	29	2. *Reg.* 18. 2.	3247
Manasse imperfectis 55, perfectis	54	2. *Reg.* 21. 1.	3301
Amon	2	2. *Reg* 21. 19.	3303
Iosias	31	2. *Reg.* 22. 1.	3334
Ioachas mensibus tribus		2. *Reg.* 23. 31.	3334
Iojachim annis	11	2. *Reg.* 24. 1.	3345
Iechonias mensibus tribus		2. *Reg.* 24. 10.	3345
Sedechias x 1 annis imperfectis perfectis	10	2. *Reg.* 25. 2.	3355
Summa annorum	428		

6. A casu

6. A casu Sedechiæ, ad reditum Judæorum in patriam, sunt anni Hebræi solidi 70.

Nam Sedechias venit in potestatem Chaldæorum anno 19 Nebucadnezaris, *Ierem. 52. 12.* Judæi verò reversi sunt ex captivitate Babilonica in patriam, primo anno Cyri Regis Persidis, *Esd.* 1. 1. Erat autem 19 annus Nebucadnezaris annus à Nabonnassare 141, & primus annus Cyri erat annus à Nabonnassare 211, qui inter se distant annis solidis 70. Itaque vastitas Hierosolymorum duravit annos plenos 70. Vide plenam demonstrationem supra Cap. VII.

Anni mundi pleni à Nisan. *3425*

7. A reditu Judæorum in patriam, ad mandatum Darii Hystaspis de templo redintegrando, sunt anni Hebræi pleni 17.

Nam edictum Darii Hystaspis promulgatum est anno secundo sui Imperii. Secundus verò annus Darii Hystaspis fuit annus 228 à Nabonnassare; & primus annus Cyri fuit annus à Nabonnassare 211. Qui inter se distant annis solidis 17. Vide VIII caput hujus libri.

Anni mundi pleni à Nisan. *3442*

8. A mandato Darii Hystaspis de templo redintegrando, ad edictum Artaxerxis Longimani de restituendis & ædificandis Hierosolymis, sunt anni Hebræi pleni 63.

Edictum enim Artaxerxis Longimani exivit septimo anno sui Imperii, fuitque annus à Nabonnassare 291. Secundus verò annus Darii Hystaspis, fuit annus à Nabonnassare 228. Quorum intervallum est annorum plenorum 63. Vide cap. IX hujus libri.

Anni mundi pleni à Nisan. *3505*

9. Ab edicto Artaxerxis Longimani, de restituendis & ædificandis Hierosolymis ad CHRISTI baptismum, sunt septimanæ annorum sexaginta novem, hoc est anni Hebræi pleni 483¼. *Dan. 9. 25.*

Edictum enim Artaxerxis Longimani exivit, anno à Nabonnassare 291, circa Æquinoctium vernale. Christus verò baptisatus est 15 anno Tiberii Cæsaris, 25 die Januarii, hoc est, anno à Nabonnassare 775, duobus mensibus ante Æquinoctium vernale. Distant igitur hi temporum articuli inter se annis plenis 483¼. Vide caput X, & XI hujus libri.

Anni mundi pleni à Nisan. *3988¼*

C O R O L L A R I U M.

Ergo CHRISTUS natus est, anno Iphiti 774, ab urbe condita 750, à Nabonnassare 745, à Julio Cæsare 43, ab Augusto Cæsare 42, ab Actiaca victoria 28, solido triennio ante vulgarem CHRISTI æram.

Vide caput XII hujus libri

Anni mundi pleni à Nisan. *3958¾*

10. Ab

10. Ab edicto Artaxerxis Longimani de restituendis & de ædificandis Hierosolymis, ad abrogatas per CHRISTI mortem ceremonias legis, sunt septimanæ annorum sexaginta novem, cum septimanæ semisse, hoc est, anni pleni Hebræi 486, cum anni parte. *Daniel. 9. 27.*

Nam sermo Artaxerxis Longimani prodiit anno à Nabonnassare 291, circa Æquinoctium vernale. Et Christus excisus est anno à Nabonnassare 777, 15 die Nisan post Æquinoctium vernale. Differentia igitur temporum, est annorum Hebræorum plenorum 486, cum diebus 15, id est, cum anni parte. *Anni mundi pleni à Nisan. 3991*

11. Ab edicto Artaxerxis Longimani, de restituendis & de ædificandis Hierosolymis, ad confirmatum fœdus antiquum de adoptione Judæorum, & inchoatum novum de adoptione Gentium, sunt integræ annorum septimanæ 70, hoc est anni Hebræi solidi 490. *Daniel. 9. 27.*

Edictum enim Artaxerxis Longimani exivit anno à Nabonnassare 291. Petrus verò & Paulus divinitus moniti, cœperunt Gentibus publicè annunciare Euangelium anno à Nabonnassare 881. Itaque ab edicto Artaxerxis Longimani ad vocationem Gentium, intercedunt anni Hebræi pleni 490. Vide caput XI hujus libri. *Anni mundi pleni à Nisan. 3995*

12. A CHRISTI morte ad excidium Hierosolymitanum ultimum, sunt anni Hebræi solidi 40½.

Nam Christus excisus est anno æræ vulgaris XXX, 15 die Nisan. Hierosolyma verò excisa sunt anno LXX, circa mensem Thisri. Quorum temporum intervallum est annorum Hebræorum plenorum 40½. Vide Josephum de bello Iudaico libro VII capite XVIII. *Anni mundi pleni à Thisri. 4032*

Et his quidem duodecim temporum articulis universa *Chronologia sacra continetur*. Nihil enim in tota historia sacra legitur, quod non ad unum aliquem ex his duodecim articulis referri possit. Quanta autem horum articulorum certitudo sit, demonstrationes docent quibus unumquemque articulum munivimus. Construximus illas vel ex sacris literis, vel ex Cœli conversionibus, quibus nihil potest esse certius. Itaque de articulorum nostrorum certitudine, non est quod quis dubitet. Nobis equidem licebat his esse contentos, & *Chronologia nostra sacra* hic finem imponere: Verum quia Spiritus sanctus non paucis mundi annis, vel unum, vel plures Characteres in sacra historia impressit, ex quibus commodè agnosci possunt, volui quoque hos omnes in medium afferre, eosque cum superiore nostra Chronologica supputatione conferre, ut etiam per illos confirmetur calculi nostri veritas. Sed hæc quidem sequente libro nobis erunt præstanda. Itaque hîc finem facio.

Pars superest cœpti, pars est exhausta laboris, Hîc teneat nostras anchora jacta rates.

PHI-

PHILIPPI LANSBERGII

CHRONOLOGIÆ SACRÆ

LIBER III.

De annis mundi qui charactere notantur in sacra scriptura, vel alia Historia.

EMPUS quod à mundi conditu fluxit, ad excidium Hierosolymitanum ultimum, complectitur annos Hebræos plenos 4032. Nam ut superiore libro demonstravimus.

1	A mundi conditu ad diluvium incipiens sunt anni Hebræi pleni	1655½
2	Ab incipiente diluvio ad emigrationem Abrahæ ex Charan	368
3	Ab emigratione Abrahæ ex Charan ad Israëlitarum Exodum	425
4	Ab Exodo Israëlitarum ad jacta fundamenta templi	479
5	A fundato templo ad casum Sedechiæ	428
6	A casu Sedechiæ ad reditum Iudæorum in patriam	70
7	A reditu Iudæorum in patriam ad edictum Darii Hystaspis	17
8	Ab edicto Darii Hystaspis, ad edictum Artaxerxis Longimani	63
9	Ab edicto Artaxerxis Longimani ad Christum excisum	486
10	A Christo exciso ad excisa Hierosolyma per Romanos	40½
	Summa annorum est	4032

Quanquam verò hæc summa annorum sit longè certissima, tamen quia Chronologi omnes, qui scripserunt ante nos, saltem quorum scripta videre nobis contigit, hos articulos aliter definiunt, putavi me facturum esse operæpretium, si annos mundi omnes, qui aliquo charactere notantur in sacris literis, vel alia historia, ad calculi Chronologici examen revocarem, ostenderemque eosdem characteres in esse illis. Hinc enim perspicuum evadet, calculum Chronologicum, quem superiore libro proposui, adeo certum esse, ut non modò in annis, verùm etiam in mensibus & diebus, cum veritate historica consentiat.

Hoc porro opus, valdè arduum, impræsentiarum aggredior, duce veritate, & Auspice Deo Opt. Max. quem supplex oro, ut Spiritu me suo in omnem veritatem ducat, propter Jesum Christum filium suum dilectum, ad Nominis sui gloriam, & Ecclesiæ suæ ædificationem.

De primo anno mundi, ejusque triplici charactere.

CAPUT I.

MUndum, quem Spiritus sanctus appellat cœlum & terram, creatum esse à Deo in temporis primordio, testatur Moses capite primo Genesios, ubi scribit, *Deum in principio creavisse cœlum & terram*, *Genes. 1. 1.* Significat enim Deum condidisse cœli & terræ informem molem in temporis principio, vel ut Basilius interpretatur ἐν ἀρχῇ τοῦ χρόνου. Docet

verò Moses paulò post, hoc temporis principium fuisse vesperam diei primi, à qua tenebræ & nox prima mundi cœperunt, duraveruntque usque ad mane sequens. Tunc enim Deus potente suo verbo ex tenebris eduxit lucem, quam continuavit ad secundi diei vesperam, adeò ut ex vespera, & ex mane, factus sit dies mundi primus, *Genes. 1. 2, 3, 4, 5.*

Porro quotus septimanæ dies fuerit, hic dies mundi primus, docet Moses capite secundo Geneseos, ubi scribit, Deum sex primis mundi diebus, perfecisse cœlum & terram, & omnem exercitum eorum, & quievisse die septimo ab omni opere quod fecerat, *Genes. 2. 1, 2.* Indicat enim septimum illum diem fuisse diem Sabbati, hoc est, septimanæ diem ultimum. Oportet igitur primum diem mundi fuisse primæ septimanæ diem primum, qui hodie appellatur dies Solis, & in sacris literis dicitur *dies Dominicus*, eo quod Dominus noster Jesus Christus eo die resurrexit ex mortuis. *Apoc. 1. 10. Marc. 16. 9.*

Sed & idem dies, fuit primus dies anni primi. Moses enim supputat annos vitæ Adami à sexto die mundi, in quo Deus creavit hominem ad similitudinem suam, *Genes. 5. 1.* Consentaneum igitur est annos mundi supputari à primo die mundi, in quo Deus cœpit mundū condere. Quare & hoc indubitatum est, quod primus dies mundi fuerit primus dies anni primi.

Postremò hic ipse dies, fuit primus dies mensis primi. Nam quia annus componitur ex mensibus, necesse est unum idemque fuisse anni & mensium principium. Atqui menses in mundi primordio duxerunt initium à primo die Thisri, qui tunc erat & anni & mensium principium, quemadmodum demonstravimus libro primo, capite VI, & capite II, libri secundi. Oportet itaque primum diem mundi initium duxisse à primo die mensis Thisri.

Ita verò demonstratum est primum diem mundi fuisse primum diem septimanæ primæ, & primum diem mensis primi, & primum diem anni primi. Videndum nunc est an calculus Chronologicus, quem superiore libro proposuimus, hos tres characteres exhibeat in primo anno mundi. Hinc enim de calculi nostri veritate, & certitudine, judicare licebit.

Ostensum igitur à nobis est, quod à creatione mundi, ad excidium Hierosolymitanum ultimum, transierint anni solidi Hebræi 4032. Fuerunt autem Hierosolyma excisa anno Christi vulgari LXX, quemadmodum probavimus antecedente libro, capite XI. Itaq; ab Æquinoctio Autumnali in primo anno mundi, ad Æquinoctium Autumnale in primo anno Christi vulgari, sunt anni pleni Hebræi 3963. Detrahantur enim anni pleni 69 ex annis plenis 4032, & reliqui erunt anni pleni 3963, qui intercedunt inter Æquinoctium Autumnale in primo anno mundi, & Æquinoctium Autumnale in primo anno Christi vulgari.

Sunt autem totidem anni Juliani pleni inter primum diem Januarii, qui mundi conditum antecessit, & primum diem Januarii in primo anno Christi vulgari, iisque debetur motus Solis medius Sexag. 0 30 13 8, & Lunæ à Sole, Sexag. 2 56 19 30, sicuti ostendimus libro primo Chronologiæ nostræ capite VIII. At verò in meridie Calendarum Januarii, in primo anno Christi vulgari, motus Solis medius erat Sexagen. 4 38 27 57, & Lunæ à Sole, Sexag. 3 35 0 28. Subductis igitur ex his Epochis, motu Solis & Lunæ medio annorum 3963, relinquitur medius motus Solis in meridie Calendarum Januarii, quæ mundi conditum antecesserunt, Sexag. 4 8 14 49, & Lunæ à Sole, Sexag. 0 38 40 58. Hinc autem datur medius motus Solis 24 die Octobris ejusdem anni, Sexag. 2 59 59 56; & Lunæ à Sole die Octobris 20, Sexag. 5 58 22 52. Erat igitur 24 die Octobris Æquinoctium Autumnale medium, & 20 Octobris Novilunium medium, & proinde 21 dies Octobris erat primus dies Thisri.

Quoniam autem Cyclus Solis eodem anno erat 23, & litera dominicalis G, palam est 21 diem Octobris fuisse feriam primam, vel diem dominicum, habet enim 21 dies Octobris in Calendario Juliano communi adscriptam sibi literam dominicalem G.

Concurrunt igitur in anno mundi Juliano 3964 ante vulgare Christi initium tres characteres, quos Spiritus sanctus impressit anno primo mundi. Nam 21 dies Octobris erat primus dies primæ hebdomadis, & primus dies mensis primi, & primus dies anni primi. Itaque dubium non est, quin annus mundi 3964 ante Christi vulgare initium, ipsissimus sit annus, in quo mundus à Deo creatus est.

Apparet ex hac demonstratione, quàm certus sit annorum mundi computus, quem superiore libro ex sacris literis, & cœli conversionibus ostendimus; & contra quàm malè Chronologi omnes, qui ante nos rationem annorum mundi inierunt, creationis mundi annum definierint. Nullus enim Chronologorum est, qui non diversum annum à nostro

statue-

statuerit. Atqui & sacræ scripturæ calculus, & cœli motus, & triplex ille character quo Spiritus sanctus primum annum mundi à cæteris distinxit, validissimè evincunt, mundum non alio anno à Deo esse conditum, quàm 3964 ante vulgarem Christi Epochen. Itaque in hoc anno nobis deinceps erit acquiescendum.

Accedit huc quod calculus Astronomicus apertè doceat, Solem quarto die mundi (in quo Moses Solem & Lunam conditos esse testatur, *Genes. 1. 16.*) fuisse ipso meridie in sectione Autumnali præcisè. Datur enim tunc motus Solis medius ex nostris tabulis, Sexag. 2 59 59 56. Notum verò est ex Astronomiæ elementis, initium Solaris motus esse ab Æquinoctiali sectione, Solemque illuminare ex illa totum terrarum orbem: Itaque & rationi & veritati consentaneum est, Solem, cum quarto die mundi à Deo crearetur, constitutum esse in sectione Æquinoctiali, ut & cursus suos ab illa inchoaret, & totam terram ex illa illustraret. Quæ etiam ratio calculum nostrum Chronologicum egregiè confirmat.

Satis itaque superque à nobis jam comprobatum est, annum 3964 ante vulgare initium Christi, ipsissimum esse annum, in quo mundus à Deo conditus est. Subjicio itaque nunc Epochas mediorum motuum Solis & Lunæ, ad annum 3964 Julianum ante vulgare Christi initium, ut sequentium annorum motus inde deriventur. Nam etsi Solis & Lunæ loca retrorsum numerari possint à vulgari Christi Epocha, quemadmodum docuimus libro primo capite 8, majore tamen compendio à mundi Epocha deducuntur.

Est autem mundi Epocha duplex, Hebræa, & Juliana. Hebræa initium sumit à primo die mundi, in cujus meridie (assumpta longitudine temporum 78, vel Meridiano Syriæ) motus Solis medius erat, Sexag. 2 57 2 30: & Lunæ à Sole Sexag. 0 10 34 19.

Juliana verò Epoche incipit à Calendis Januarii, quæ primum diem mundi sequutæ sunt diebus 73, fuitque tunc medius motus Solis in meridie, Sexag. 4 8 0 30: & Lunæ à Sole, Sexag. 2 48 18 20. Itaque ab his Epochis loca Solis & Lunæ deinceps numerabimus, saltem cum anni mundi dabuntur, qui Christi Epochen antecedunt.

Quoniam verò & Cyclus Solis in iisdem annis à primo anno mundi Juliano commodissimè supputatur, ideo & Cyclum Solarem in sequentibus annis ab eodem anno deducemus. Erat autem Solis Cyclus anno primo mundi Juliano 24, & litera dominicalis F. Addantur igitur ad annum mundi Julianum plenum datū 24, & summa dividatur per 28; quo facto, quod à divisione restabit, monstrabit illius anni Cyclum, & in tabella Cycli, literam dominicalem.

Postremò ut historia creationis meliùs intelligatur, addo Ephemeridem primæ mundi septimanæ, tum in forma anni Hebræi, tum in forma anni Juliani, & singulorum dierum opera, paucis & perspicuè ex Mose perstringo.

Ephemeris primæ mundi septimanæ, ad annum ante vulgare CHRISTI *initium* 3964, *qui secundus fuit ab intercalari, & Cyclum Solis habuit* 24, *& literam Dominicalem* G.

Dies mundi.	*Dies Thisri.*	*Dies Octob.*		*Feriæ hebdomadæ.*
Primus	1	21	G	Dies Solis.
Secundus	2	22	a	Dies Lunæ.
Tertius	3	23	b	Dies Martis.
Quartus	4	24	c	Dies Mercurii.
Quintus	5	25	d	Dies Jovis.
Sextus	6	26	e	Dies Veneris.
Septimus	7	27	f	Dies Saturni.

Ita inter se cohærebant dies anni Hebræi, & dies anni Juliani, in prima mundi hebdomada, anno ante vulgare initium Christi 3964.

Primo autem die mundi, cum vespera iniret, creavit Deus cœli & terræ rudem & informem massam, in qua erant duo elementa palpabilia confusa, terra informis, quæ in medio massæ tanquam in abysso delitescebat, & aqua, quæ totam massam ambiebat. Superficiei verò aquarum incubabat Dei Spiritus, qui molem illam confusam fovebat & conservabat, & tenebræ erant in superficie abyssi usque ad mane primum. Dixit enim tunc Deus, *Esto lux*, & fuit lux, duravitque ea usque ad vesperam diei secundi, *Genes. 1. versf. 1, 2, 3, 4, 5.* Se-

Secundo die creavit Deus expansum, quo congeriem aquarum in partes duas distinxit, unamque supernè statuit, alteram infernè terræ circumfusam reliquit. Inter quas medium diffudit aërem *Genes.* 1. 6, 7. Vocavit autem Deus illud expansum cœlum, *Genes.* 1. 8.

Tertio die collegit Deus inferiores aquas in adsignatum sibi alveum, easque littoribus tanquam claustris obstruxit. Terram verò multis locis detexit, & aridam reddidit. *Genes.* 1. 9, 10. Mox tamen potente suo verbo illam ita fœcundavit, ut produceret herbulas, herbas sementantes semen in species suas, & arbores ædentes fructus, in quibus est semen in species suas, *Genes.* 1. 11, 12.

Quarto die creavit Deus Solem & Lunam, reliquaque sydera, & collocavit ea in expanso cœli, & singulis certum ejus lucis modum impertivit, quam primo die mundi creaverat: ut ex eorum ratis cursibus, annorum, mensium, dierum, & noctium ratio constaret. *Genes.* 1. 14, 15, 16, 17, 18.

Quinto die effecit Deus, ut aquæ quæ adhuc erant mortuæ vivos fœtus citò ebullirent, & ut aër alitibus vacuus, mox illis repleretur. Creavit enim Deus cetos maximos, & omne genus piscium natantium in aquis. Creavit etiam omne volucrium genus in species suas, & fœcunditatem illis verbo suo infudit, ut quotidiè fructificarent, *Genes.* 1. 20, 21, 22.

Sexto die creavit Deus primò animantia, & bestias tum gradientes, tum etiam serpentes in terra: ac tum denique consultationem suscepit de condendo homine, cæteris naturis præstantissimo, creavitque illum ad imaginem suam; marem, inquam, & fœminam creavit illos, benedixitque illis ut fœtificarent, augescerent, implerent terram, atque eam sibi subjicerent, & dominarentur in pisces maris, & in volucres cœli, & in omnes bestias reptantes super terram. *Genes.* 1. 24, 25, *&c.*

Septimo die quievit Deus ab omni opere quod sex diebus fecerat, & benedixit diei septimo, & sanctificavit ipsum, quod in illo quievisset ab omni opere suo quod creaverat Deus ut faceret. *Genes.* 2. 2, 3.

Hæc sunt quæ de primo anno mundi, & prima ipsius hebdomada, deque singulis illius diebus hoc loco nobis dicenda fuerunt. Pergo nunc ad annum diluvii, qui proximus est annorum mundi, qui charactere resignatur in sacra historia.

De anno Diluvii, ejusque charactere.

CAPUT II.

A Primo die mundi ad primum diem diluvii, Spiritus sanctus numerat annos Hebræos solidos 1655, cum mensibus septem & diebus septendecim, quemadmodum superiore libro à nobis demonstratum est. Comprobanda nunc est supputationis nostræ veritas, ex charactere, quo Spiritus sanctus diluvii annum notare voluit. Scribit enim Moses septimo capite Geneseos, Deum septiduo ante diluvium edixisse Noe, ut ipse cum tota sua familia ingrederetur in arcam, & ut ex omni animantium genere, quędam capita acciperet, ad conservandum in vita semen eorum in superficie totius terræ. *Genes.* 7. 1. *&c.* Exponit deinde Moses 4 versiculo, hujus mandati causam; nimirum quod Deus ad dies septem, hoc est septiduo exacto, demissurus esset pluviam super terram, quadraginta dies & quadraginta noctes, ad delendum omne corpus vivum ex superficiè terræ. Post versu 10 testatur Moses, hæc ita evenisse ut Deus prædixerat, adeò ut dierum illorum septimo aquæ diluvii existerent super terram.

Significat igitur Moses diluvium cœpisse septimo die illius septimanæ, hoc est, die Sabbati. Nam Moses non putat septimum illum diem, à die quo Noe jussus erat ire in arcam, (qui erat dies Sabbati) sed à primo die septimanę. Nam à dato illi mandato de ingrediendo in arcam, ad primum diem diluvii fuerunt dies pleni septem, *Genes.* 7. 4. Et proinde primus dies diluvii fuit dies octavus ab accepto mandato. At Moses scribit *Genes.* 7. 10, primum diem diluvii fuisse septimum diem illorum dierum, intelligit igitur fuisse septimum diem septimanæ, hoc est diem Sabbati.

Et certè si primus dies diluvii non fuit dies Sabbati, necesse est unum ex antecedentibus diebus sex, in quibus Noe jussus est ex omni genere animantium bina in arcam recipere, fuisse diem Sabbati. Verùm divina institutio non permittebat ut Noe die Sabbati ullum

opus

opus servile faceret, *Genes. 2. 2, 3.* Oportet igitur sex illos dies antecedentes, in quibus Noe fecit opera servilia fuisse dies *ἐργασίμους*, & septimum diem in quo cœpit diluvium fuisse diem Sabbati.

Adde ex historia Mosis manifestum esse, quod primus ille dies diluvii non minus esset Sabbatum, id est divinæ quietis dies, quàm septimus ille dies in quo Deus quievit à creationis opere. Nam ut Deus sex diebus creavit cœlum & terram, & septimo die quievit ab omni opere quod fecerat; *Genes. 2. 2, 3.* ita etiam Deus sex ultimis diebus qui antecesserunt diluvium, conservavit quæ in mundi primordio creaverat, & septimo die à conservationis opere quievit. Primùm enim effecit Deus ut toto illo sexiduo non tantùm ex omni genere animantium quædam ad Noe venirent; verùm etiam ut leones, & lupi, & tigres, & quævis immanes & indomitæ belluæ, cum bobus & agnis placidè ad arcam contenderent, atque ibi tanquam in caveam aut cortem concludi se paterentur. *Genes. 7. 7, 8, 9.* Deinde cum jam animantia omnia in arcam ingressa essent, & septimus dies instaret, occlusit Deus arcam pro Noe, ne vis aquarum rimas ostii penetraret, *Genes. 7. 16.* At cum septimus dies jam adesset, quievit Deus à conservationis opere. Permisit enim ut omnes fontes voraginis magnæ erumperent, & omnes fenestræ cœli aperirentur, & terra undequaque aquis obrueretur. *Genes. 7. 11.* Quod certè fieri non potuisset, nisi Deus à conservatione operis sui manum subduxisset. Erat igitur primus dies diluvii revera Sabbatum, id est divinæ quietis dies, ideoq; dubium non est, quin diluvium cœperit ipso die Sabbati.

Præterea gravis causa est, cur Deus Sabbati die diluvium terris immittere voluerit. Docet enim Moses sexto capite Genesios, religionis profanationem, quæ à consuetudine filiorum Dei cum impiis ortum taxerat, diluvii causam fuisse. *Genes. 6. 13.* At verò fieri non potest ut religio subvertatur, nisi prius abrogetur Sabbati usus. Vigente enim Sabbato, manet illibatus Dei cultus; contra eodem sublato, corruit statim Prophetia, & deficiente Prophetia dissipatur populus, *Prov. 29. 18.* Oportet igitur hanc esse causam præcipuam subversæ tunc omnis religionis & pietatis, quod Sabbati usus primò à Dei filiis neglectus sit; deinde quod paulatim crescente eorum impietate, sanctificatio Sabbati prorsus sit abrogata. Justam itaque Deus de eorum sceleribus exegit pœnam, cum Sabbati die deletum illos venit; digni enim fuerunt qui Sabbati die aquas vindices experirentur, qui per centum & viginti annos Sabbatum sanctificare renuerant.

Porro quia ex his manifestum est, diluvium priori mundo à Deo immissum esse die Sabbati; inquirendum jam nobis est, an calculus noster Chronologicus, hunc quoque characterem exhibeat in anno diluvii, ut de eo non minus certi simus, quàm de anno creationis mundi. Demonstratio facilis est & perspicua. Nam à primo die mundi ad primum diem diluvii sunt anni Hebræi pleni 1655, cum mensibus septem & diebus sexdecim. Sed ab Epocha mundi Juliana, ad annum diluvii Julianum, sunt anni pleni Juliani 1655 præcisè. Itaque diluvium factum est anno mundi Juliano 1656. Cohæret autem eo anno primus dies Nisan cum 19 die Aprilis. Nam ab Epocha mundi Juliana ad 18 Aprilis, numerantur anni Juliani pleni 1655, cum tribus mensibus anni communis, & diebus 17. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	′	″
Solis medii	o	6	14	9
Lunæ à Sole	o	5	28	36

Erat igitur 18 die Aprilis novilunium medium Æquinoctio vernali proximum, & sequenti die primus dies Nisan.

Cœpit autem diluvium 17 die mensis secundi, *Genes. 7. 11.* qui distat à primo die Nisan diebus plenis 46. Adde igitur dies 46 plenos ad 19 diem Aprilis, & cadet 17 dies mensis secundi in 4 diem Junii, qui erat dies Sabbati. Nam Cyclus Solis erat 27 & litera dominicalis B.

Manifestum igitur est primum diem diluvii, fuisse diem Sabbati, & proinde annum mundi Julianum 1656 esse ipsum annum diluvii quem Moses nobis proponit in sua historia. Quod erat nobis probandum.

Hæc sunt quæ de anno diluvii, ejusq; charactere, nobis hoc loco demonstranda fuerunt. Subjicio nunc ipsius anni integrum calendarium, ut historia diluvii cum eo conferatur.

Calendarium Hiſtoricum ad annum mundi 1656, in quo factum eſt diluvium. Cyclus Solis erat 27, & litera Dominicalis B.

Abib vel Niſan, menſis I.			
1	19 April	*d*	
2	20	*e*	
3	21	*f*	
4	22	*g*	
5	23	*a*	Sabbatum
6	24	B	*Mathuſala mortuus eſt hoc*
7	25	*c*	*menſe, cum vixiſſet annos*
8	26	*d*	969.
9	27	*e*	
10	28	*f*	
11	29	*g*	
12	30	*a*	Sabbatum
13	Majus	B	
14	2	*c*	
15	3	*d*	
16	4	*e*	
17	5	*f*	
18	6	*g*	
19	7	*a*	Sabbatum
20	8	B	
21	9	*c*	
22	10	*d*	
23	11	*e*	
24	12	*f*	
25	13	*g*	
26	14	*a*	Sabbatum
27	15	B	
28	16	*c*	
29	17	*d*	
30	18	*e*	

Ijar vel Ziu, menſis II.			
1	19	*f*	
2	20	*g*	
3	21	*a*	Sabbatum
4	22	B	
5	23	*c*	
6	24	*d*	
7	25	*e*	
8	26	*f*	
9	27	*g*	
10	28	*a*	Sabbatum. *Hoc die edixit*
11	29	B	*Deus Noe, ut cum tota*
12	30	*c*	*ſua familia ingrederetur*
13	31	*d*	*in arcam. Geneſ. 7. 1.*
14	Junius	*e*	
15	2	*f*	
16	3	*g*	
17	4	*a*	Sabbatum. *Hic primus fuit*
18	5	B	*dies diluvii.*
19	6	*c*	
20	7	*d*	
21	8	*e*	
22	9	*f*	
23	10	*g*	
24	11	*a*	Sabbatum
25	12	B	
26	13	*c*	
27	14	*d*	
28	15	*e*	
29	16	*f*	

Sivan menſis III.			
1	17	*g*	
2	18	*a*	Sabbatum
3	19	B	
4	20	*c*	
5	21	*d*	
6	22	*e*	
7	23	*f*	
8	24	*g*	
9	25	*a*	Sabbatum
10	26	B	
11	27	*c*	
12	28	*d*	
13	29	*e*	
14	30	*f*	
15	Julius	*g*	
16	2	*a*	Sabbatum
17	3	B	
18	4	*c*	
19	5	*d*	
20	6	*e*	
21	7	*f*	
22	8	*g*	
23	9	*a*	Sabbatum
24	10	B	
25	11	*c*	
26	12	*d*	
27	13	*e*	*Quadrageſimus dies imbriū.*
28	14	*f*	*Aquæ prævaluerunt ſuper*
29	15	*g*	*terram 150 dies.*
30	16	*a*	Sabbatum

Thamus menſis IV.			
1	17	B	
2	18	*c*	
3	19	*d*	
4	20	*e*	
5	21	*f*	
6	22	*g*	
7	23	*a*	Sabbatum
8	24	B	
9	25	*c*	
10	26	*d*	
11	27	*e*	
12	28	*f*	
13	29	*g*	
14	30	*a*	Sabbatum
15	31	B	
16	Auguſt.	*c*	
17	2	*d*	
18	3	*e*	
19	4	*f*	
20	5	*g*	
21	6	*a*	Sabbatum
22	7	B	
23	8	*c*	
24	9	*d*	
25	10	*e*	
26	11	*f*	
27	12	*g*	
28	13	*a*	Sabbatum
29	14	B	

Ab mensis V.		
1	15	*c*
2	16	*d*
3	17	*e*
4	18	*f*
5	19	*g*
6	20	*a* Sabbatum
7	21	B
8	22	*c*
9	23	*d*
10	24	*e*
11	25	*f*
12	26	*g*
13	27	*a* Sabbatum
14	28	B
15	29	*c*
16	30	*d*
17	31	*e*
18	Septem.	*f*
19	2	*g*
20	3	*a* Sabbatum
21	4	B
22	5	*c*
23	6	*d*
24	7	*e*
25	8	*f*
26	9	*g*
27	10	*a* Sabbatum
28	11	B
29	12	*c*
30	13	*d*

Elul mensis VI.		
1	14	*e*
2	15	*f*
3	16	*g*
4	17	*a* Sabbatum
5	18	B
6	19	*c*
7	20	*d*
8	21	*e*
9	22	*f*
10	23	*g*
11	24	*a* Sabbatum
12	25	B
13	26	*c*
14	27	*d*
15	28	*e*
16	29	*f*
17	30	*g*
18	Octob.	*a* Sabbatum
19	2	B
20	3	*c*
21	4	*d*
22	5	*e*
23	6	*f*
24	7	*g*
25	8	*a* Sabbatum
26	9	B
27	10	*c*
28	11	*d*
29	12	*e*

Thisri mensis VII.		
1	13	*f*
2	14	*g*
3	15	*a* Sabbatum
4	16	B
5	17	*c*
6	18	*d*
7	19	*e*
8	20	*f*
9	21	*g*
10	22	*a* Sabbatum
11	23	B
12	24	*c*
13	25	*d*
14	26	*e*
15	27	*f*
16	28	*g*
17	29	*a* Sabbatum. *Hoc die requievit*
18	30	B *arca super monte Ararat.*
19	31	*c*
20	Nov.	*d*
21	2	*e*
22	3	*f*
23	4	*g*
24	5	*a* Sabbatum
25	6	B
26	7	*c*
27	8	*d*
28	9	*e*
29	10	*f*
30	11	*g*

Marhesuan mensis VIII.		
1	12	*a* Sabbatum
2	13	B
3	14	*c*
4	15	*d*
5	16	*e*
6	17	*f*
7	18	*g*
8	19	*a* Sabbatum
9	20	B
10	21	*c*
11	22	*d*
12	23	*e*
13	24	*f*
14	25	*g*
15	26	*a* Sabbatum
16	27	B
17	28	*c*
18	29	*d*
19	30	*e*
20	Decem.	*f*
21	2	*g*
22	3	*a* Sabbatum
23	4	B
24	5	*c*
25	6	*d*
26	7	*e*
27	8	*f*
28	9	*g*
29	10	*a* Sabbatum

Kisleu mensis IX.			
1	11	B	*Finis 150 dierum à quadra-*
2	12	*c*	*gesimo die imbrium. Cœ-*
3	13	*d*	*perunt tunc aquæ diluvii*
4	14	*e*	*minui.*
5	15	*f*	
6	16	*g*	
7	17	*a*	Sabbatum
8	18	B	
9	19	*c*	
10	20	*d*	
11	21	*e*	
12	22	*f*	
13	23	*g*	
14	24	*a*	Sabbatum
15	25	B	
16	26	*c*	
17	27	*d*	
18	28	*e*	
19	29	*f*	
20	30	*g*	
21	31	*a*	Sabbatum
22	Januar.	A	*Initium anni Iuliani 1657.*
23	2	*b*	*Cyclus Solis 28 Litera do-*
24	3	*c*	*minicalis A.*
25	4	*d*	
26	5	*e*	
27	6	*f*	
28	7	g	Sabbatum
29	8	A	
30	9	*b*	

Thebeth mensis X.			
1	10	*c*	*Hoc die conspecti sunt ver-*
2	11	*d*	*tices montium.*
3	12	*e*	
4	13	*f*	
5	14	g	Sabbatum
6	15	A	
7	16	*b*	
8	17	*c*	
9	18	*d*	
10	19	*e*	
11	20	*f*	
12	21	g	Sabbatum
13	22	A	
14	23	*b*	
15	24	*c*	
16	25	*d*	
17	26	*e*	
18	27	*f*	
19	28	g	Sabbatum
20	29	A	
21	30	*b*	
22	31	*c*	
23	Februa.	*d*	
24	2	*e*	
25	3	*f*	
26	4	g	Sabbatum
27	5	A	
28	6	*b*	
29	7	*c*	

Sebath mensis XI.			
1	8	*d*	
2	9	*e*	
3	10	*f*	
4	11	g	Sabbatum
5	12	A	
6	13	*b*	
7	14	*c*	
8	15	*d*	
9	16	*e*	
10	17	*f*	
11	18	g	Sabbatum
12	19	A	*Hoc die Noe emisit primò*
13	20	*b*	*corvum, qui non rediit in*
14	21	*c*	*arcam, deinde emisit co-*
15	22	*d*	*lumbam, quæ reversa est.*
16	23	*e*	
17	24	*f*	
18	25	g	Sabbatum
19	26	A	*Hoc die Noe secundo emisit*
20	27	*b*	*columbam, quæ reversa*
21	28	*c*	*circa vesperam, afferrebat*
22	Mart.	*d*	*in rostro decerptum folium*
23	2	*e*	*olivæ.*
24	3	*f*	
25	4	g	Sabbatum
26	5	A	*Hoc die Noe tertiò emisit*
27	6	*b*	*columbam, quæ non est*
28	7	*c*	*reversa in arcam.*
29	8	*d*	
30	9	*e*	

Adar mensis XII.			
1	10	*f*	
2	11	g	Sabbatum
3	12	A	
4	13	*b*	
5	14	*c*	
6	15	*d*	
7	16	*e*	
8	17	*f*	
9	18	g	Sabbatum
10	19	A	
11	20	*b*	
12	21	*c*	
13	22	*d*	
14	23	*e*	
15	24	*f*	
16	25	g	Sabbatum
17	26	A	
18	27	*b*	
19	28	*c*	
20	29	*d*	
21	30	*e*	
22	31	*f*	
23	April.	g	Sabbatum
24	2	A	
25	3	*b*	
26	4	*c*	
27	5	*d*	
28	6	*e*	
29	7	*f*	

Calendarium Hiſtoricum ad annum mundi 1657 qui primus fuit à Diluvio.

		Niſan menſis I.			*Ijar vel Ziu menſis II.*
1	8	g Sabbatum. *Hoc die Noe*	1	8	*b*
2	9	A *amovit operculum arcæ,*	2	9	*c*
3	10	*b* *viditque ſiccatam eſſe ſu-*	3	10	*d*
4	11	*c* *perficiem terræ.*	4	11	*e*
5	12	*d*	5	12	*f*
6	13	*e*	6	13	g Sabbatum.
7	14	*f*	7	14	A
8	15	g Sabbatum	8	15	*b*
9	16	A	9	16	*c*
10	17	*b*	10	17	*d*
11	18	*c*	11	18	*e*
12	19	*d*	12	19	*f*
13	20	*e*	13	20	g Sabbatum
14	21	*f*	14	21	A
15	22	g Sabbatum	15	22	*b*
16	23	A	16	23	*c*
17	24	*b*	17	24	*d*
18	25	*c*	18	25	*e*
19	26	*d*	19	26	*f*
20	27	*e*	20	27	g Sabbatum
21	28	*f*	21	28	A
22	29	g Sabbatum	22	29	*b*
23	30	A	23	30	*c*
24	Majus	*b*	24	31	*d*
25	2	*c*	25	Junius	*e*
26	3	*d*	26	2	*f*
27	4	*e*	27	3	g Sabbatum. *Noe hoc die,*
28	5	*f*	28	4	A *jubente Deo, egreſſus eſt ex*
29	6	g Sabbatum	29	5	*b* *arca, & ſoteria obtulit Deo.*
30	7	A			

De anno Exodi Iſraëlitarum, atque ejus characteribus.

CAPUT III.

PRoximus annorum mundi, qui charactere notatur in ſacris literis, eſt annus Exodi, qui eſt annus à mundi principio currens $2449\frac{1}{2}$, quemadmodum ſuperiore Libro demonſtravimus. Fuit autem hic annus Sabbaticus & Jubilæus. Nam quia Iſraëlitæ eo anno educti ſunt ex Ægypto, & liberati ex Ægyptiaca ſervitute, & reſtituti in priſtinam libertatem, quæ ſunt vera anni Sabbatici, & Jubilæi beneficia, conſequens eſt, eundem annum fuiſſe Sabbaticum & Jubilæum, & quidem inter Sabbaticos & Jubilæos præcipuum. Ut enim nulla unquam illuſtrior liberatio Iſraëlitis obtigit, in Vetere Teſtamento, quàm quæ facta eſt anno Exodi, ita etiam illuſtrior nunquam Sabbaticus & Jubilæus celebratus eſt ab Iſraëlitis in vetere Teſtamento, quàm annus Exodi, adeò ut qui deinceps ab Iſraëlitis obſervati ſunt anni Sabbatici & Jubilæi, nihil aliud fuerint, quàm illius quoddam memoriale. Eſt igitur hæc prima nota anni Exodi, quod Sabbaticus fuerit & Jubilæus, & quod omnes Sabbatici anni & Jubilæi, ab eo, tanquam à capite initium ducant: quemadmodum etiam demonſtravimus libro primo Chronologiæ ſacræ, capite nono.

Ineſt autem hæc nota anno mundi $2449\frac{1}{2}$. Nam ſeptimo ejuſdem anni menſe cœpit annus mundi 2450, qui erat Sabbaticus trecenteſimus & quinquageſimus, & Jubilæus quinquageſimus à primo anno mundi. Partire enim annos mundi 2450 per 7, & quotiens erit 350 exactè, pro anno Sabbatico. Deinde divide illos per 49, & prodibit quotiens 50 præciſè, pro anno Jubilæo. Erat igitur annus mundi 2450 Sabbaticus & Jubilæus, ratio-

ratione primi anni mundi. Sed & idem fuit Sabbaticus & Jubilæus, ratione annorum mundi sequentium. Nam ut infra demonstrabimus, quotquot anni Sabbatici recensentur in sacra scriptura, vel alia historia, ducunt omnes initium ab anno mundi 2450. Consentaneum igitur est annum mundi 2449, à cujus septimo mense cœpit annus mundi 2450, esse ipsum annū Exodi, in quo Israëlitæ egressi sunt ex Ægypto, & liberati sunt ex Ægypiaca servitute.

Et hic quidem primus est hujus anni character. Sequitur alter, qui ex historia de manna *capite 16. Exodi* hoc modò colligitur. Venerunt Israëlitæ in desertum Sin, 15 die mensis secundi ab exitu eorum ex Ægypto, *vers. 1.* Sequente die, qui erat decimussextus dies mensis secundi, collegerunt primum manna ipso manè, *vers. 14.* Et nonnihil de illo reservarunt in crastinum, quod computruit, *vers. 20.* Eodem die & sequenti, puta 17 & 18 die mensis secundi, collegerunt unoquoque mane pro ratione cibi sui, *vers. 21.* Sexto die, qui erat 19 dies mensis secundi, collegerunt duplum, *vers. 22.* Septimo tandem die, qui erat 20 dies mensis, nihil collegerunt, eo quod Sabbatum esset Jehovæ sanctum, & quia manna non reperiebatur in agro, *vers. 25.* Erat igitur 20 dies mensis secundi dies Sabbati.

Hic character valdè insignis est, & locum etiam habet in anno mundi 2449. Nam ab Epocha mundi Juliana ad 11, diem Aprilis anni mundi Juliani 2449, numerantur anni Juliani pleni 2448, menses communes tres, & dies 10, quibus conveniunt sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	"
Solis medii	0	5	5	14
Lunæ à Sole	0	4	49	3

Erat igitur 11 dies Aprilis novilunium medium, & sequens dies primus Nisan. Distat autem 20 dies mensis secundi, à primo die Nisan, diebus plenis 49. Addantur igitur dies 49 ad 12 diem Aprilis, & cadet 20 dies mensis secundi in 31 diem Maji, qui erat feria septima. Nam Cyclus Solis erat 8, & litera dominicalis E. In est ergo hic etiam character anno mundi 2449, & proin annus mundi 2449 est ipse annus in quo facta est Israëlitarum exodus.

Cœterùm ad duos hos characteres, quos Spiritus sanctus notavit, accedunt alii tres, quos calculus Chronologicus suppeditat. Primus est, quod primus dies Paschatis, hoc est 15 dies Nisan, fuerit dies Sabbati. Ab est enim 15 dies Nisan à primo die Nisan, diebus plenis 14, qui si addantur ad 12 diem Aprilis, cadit 15 dies Nisan in 26 diem Aprilis, qui erat feria septima, vel dies Sabbati. Est autem veritati consentaneum, quod Paschatis festivitas anno exodi, celebrata sit die Sabbati. Erat enim illud Pascha, Pascha Jehovæ, *Exod. 12. 11.* Et nox in qua Pascha idem celebrabatur erat nox Jehovæ, *Exod. 12. 42.* Itaq; & dies Paschatis erat dies Sabbati, hoc est dies Jehovæ, *Ies. 58. 12.*

Alter character est, quod quinquagesimus dies à 15 die Nisan, hoc est dies Pentecostes, etiam fuerit dies Sabbati. Distat enim Pentecoste à 15 die Nisan diebus 49, id est septimanis præcisè septem. Quamobrem cum 15 dies Nisan fuerit dies Sabbati, consequens est & Pentecosten fuisse diem Sabbati. Convenit verò hæc etiam nota cum sacra scriptura. Constat enim ex Mose decalogum à Deo promulgatum esse ex monte Sinai, ipso die Pentecostes, postquam Israëliticus populus, Dei jussu, toto biduo & vestes suas lavissent, & ad audiendam Dei legem se ritè comparassent. *Exod. 19 1.* Consentaneum igitur est illum diem fuisse diem Sabbati. Nam parasceve illa bidui à Deo Israëlitis mandata, evincit eum diem fuisse diem Sabbati, & quidem Sabbati diem magnum, ut D. Joannes docet in Euangelio, *cap. 19. 31.* Et certè, non potuit non esse dies Sabbati, in quo Deus mandatum de Sabbato sanctificando Israëlitis promulgavit. Nam ut Sabbati dies erat, cum Deus septimo die mundi Sabbatum sanctificaret, hoc est, non modò ipse ab opere creationis quiesceret, sed & septimum diem cultui suo & sanctis exercitiis dedicaret, *Genes. 2. 2, 3.* ita etiam consentaneum est Sabbati diem fuisse, cum Deus anno Exodi Sabbati observationem Israëlitis mandaret, & exemplo quoque suo ipsos ad Sabbati sanctificationem invitaret. *Exod. 20. 8. &c.*

Postremus character est, quod 17 dies mensis quarti inciderit eodem anno in diem Sabbati. Abest enim 17 dies mensis quarti à primo die Nisan diebus 105, qui si addantur ad 12 diem Aprilis, cadit 17 dies mensis quarti in 26 diem Julii, qui erat dies Sabbati. Est autem sacris literis consentaneum, 17 diem mensis quarti anno Exodi fuisse diem Sabbati. Habent enim Judæi per traditionem, Mosem eo die descendisse ex monte Sinai, & fre-

& fregisse tabulas legis. Et Historia sacra testatur Israëlitas eodem die celebrasse festum, quod Aaron pridiè illius diei proclamaverat dicens, *Cras festum Iehovæ esto. Exod. 32. 5.* Edixerat autem Deus ante septimanas sex, tum Aaroni, tum toti congregationi Israëliticæ, ut Sabbati die cultui suo vacarent. Itaque dubium non est quin Aaron festum suum in Sabbati diem contulerit, non autem in diem [illegible].

Apparet itaque ex his quinque characteribus, annum mundi 2449, esse ipsum annum, in quo Israëlitæ Ægyptum migrarunt: Et proinde à mundi primordio ad egressum Israëlitarum ex Ægypto, fluxisse annos hebræos solidos 2448¦. Quod & Judæi agnoscunt verum esse in *Spicilegio sui computi*, ubi numerant à mundi conditu ad migratam Ægyptum, annos hebræos solidos 2448. Nec sine causa. Quia nec plures, nec pauciores anni, ex sacris literis supputari possunt, quàm 2448¦, ut præcedente libro ostendimus.

Sed hæc quidem sunt quæ de anno Exodi hoc loco nobis demonstranda fuerunt. Subjicio nunc partem Calendarii ejusdem anni, ut sacra historia illus ope melius intelligatur.

Calendarium Historicum ad annum mundi 2449¦, in quo populus Israëliticus, Duce Mose, Ægyptum migravit. Cyclus Solis erat 8. litera Dominicalis E.

Abib vel Nisan mensis I.

	April.	
1	12	*d* Sabbatum. *Hic mensis in principio mundi fuit septimus mensium, sed hoc anno*
2	13	E *constitutus est à Deo primus mensium anni. Exod. 12. 2.*
3	14	*f*
4	15	*g*
5	16	*a*
6	17	*b*
7	18	*c*
8	19	*d* Sabbatum.
9	20	E
10	21	*f Hoc die electus, & seculus est agnus Paschalis.*
11	22	*g*
12	23	*a*
13	24	*b*
14	25	*c Hoc die inter vesperam 14, & 15 diei, mactatus est agnus Paschalis in Ægypto.*
15	26	*d* Sabbatum. *Hoc die Israëlitæ egressi sunt ex Rahmese, & venerunt in Succoth.*
16	27	E *Ex Succoth profecti venerunt in Etham.*
17	28	*f Ex Etham venerunt ante Migdolum, ad mare rubrum.*
18	29	*g Hoc die transierunt Israëlitæ per mare rubrum, & Pharao cum toto suo exercitu*
19	30	*a in mari rubro submersus est.*
20	Majus	*b*
21	2	*c Hoc die Israëlitæ venerunt in Mara, postquàm triduum errassent in deserto, & non invenissent aquas.*
22	3	*d* Sabbatum.
23	4	E
24	5	*f*
25	6	*g*
26	7	*a*
27	8	*b*
28	9	*c*
29	10	*d* Sabbatum.
30	11	E

Ijar vel Ziu menſis I I.

1	12	*f*
2	13	*g*
3	14	*a*
4	15	*b*
5	16	*c*
6	17	*d* Sabbatum.
7	18	E
8	19	*f*
9	20	*g*
10	21	*a*
11	22	*b*
12	23	*c*
13	24	*d* Sabbatum.
14	25	E
15	26	*f Hoc die Iſraëlitæ venerunt in deſertum Sin, & veſperè acceperunt à Deo coturnices.*
16	27	*g Hoc die, ipſo manè, collegerunt primum manna, de quo cum aliqui reſervaſſent aliquid in diem ſequentem, pro duxit illud vermes & computruit.*
17	28	*a Hoc die, & ſequente, collegerunt Iſraëlitæ unoquoque manè, quantum uni diei*
18	29	*b ſufficiebat.*
19	30	*c Hoc die collegerunt duplum, propter inſtans ſabbatum.*
20	31	*d* Sabbatum. *Hoc die non collegerunt manna, eo quod dies eſſet Sabbati.*
21	Junius	E
22	2	*f*
23	3	*g*
24	4	*a*
25	5	*b*
26	6	*c*
27	7	*d* Sabbatum.
28	8	E
29	9	*f*

Siuan menſis I I I.

1	10	*g Hoc die populus Iſraël venit in deſertum Sinai.*
2	11	*a*
3	12	*b Hoc die imperavit Deus toti Iſraëlitico populo, ut ſanctificarent ſe, & veſtimenta*
4	13	*c ſua lavarent in diem tertium.*
5	14	*d* Sabbatum, *& Pentecoſte. Hoc die Lex Decalogia Deo promulgata eſt ex*
6	15	E *monte Sinai.*
7	16	*f Hoc die aſcendit Moſes in montem Sinai, ſoluſq; evocatus ad Deum, manſit apud*
8	17	*g eum dies nocteſq; quadraginta.*
9	18	*a*
10	19	*b*
11	20	*c*
12	21	*d* Sabbatum.
13	22	E
14	23	*f*
15	24	*g*
16	25	*a*
17	26	*b.*

18	27	*c*
19	28	*d* Sabbatum.
20	29	E
21	30	*f*
22	Julius	*g*
23	2	*a*
24	3	*b*
25	4	*c*
26	5	*d* Sabbatum.
27	6	E
28	7	*f*
29	8	*g*
30	9	*a*

Thamus mensis IV.

1	10	*b*
2	11	*c*
3	12	*d* Sabbatum.
4	13	E
5	14	*f*
6	15	*g*
7	16	*a*
8	17	*b*
9	18	*c*
10	19	*d* Sabbatum.
11	20	E
13	21	*f*
12	22	*g*
14	23	*a*
15	24	*b*
16	25	*c* *Quadragesimus & ultimus dies commorationis Mosis in monte, quo die proclamavit Aaron, Cras festum Iehovæ esto.*
17	26	*d* Sabbatum. *Hoc die Israëlitæ obtulerunt holocausta, & eucharisteria ad vitulum*
18	27	E *aureum, quem Aaron conflaverat. Moses quoq; eodem die reversus est ex*
19	28	*f* *monte Sinai in castra, & cum vitulum illum aureum & choros videret, fregit*
20	29	*g* *tabulas legis sub monte.*
21	30	*a*
22	31	*b*
23	August.	*c*
24	2	*d* Sabbatum.
25	3	E
26	4	*f*
27	5	*g*
28	6	*a*
29	7	*b*

De vera Ephemeriarum Epocha, ejusque charactere.

CAPUT IV.

NOtum est ex historia sacra, Eleasaris atque Ithamaris posteros, quibus Deus sacerdotium contulerat, à Davide distinctos esse in 24 familias, vel classes, ut per vices munus suum in templo obirent. Ita enim scribitur libro primo Chronicorum capite 24. Ingrediebatur verò unaquæque familia functionem suam in templo die Sabbati, matutino tem-

tempore, & sacris in templo operabatur, ad tempus usque matutinum Sabbati sequentis, sicuti scribitur in libro Liturgiarum, & *1. Chronic. 9. 25.* & sequentibus versicul. Tunc autem egrediebatur illa familia ex templo, & succedebat in ipsius locum familia altera, cui proximæ vices ex Dei ordinatione debebantur. Acquisiverat enim unaquæque familia suas vices per sortem, easq; acceptas referebat Deo, Itaque nec commutare illas unquam ausæ sunt, nec debitas familiæ vices præterire, ne ordinem Ephemeriarum, quem Deus per sortem, definierat, turbarent. Cujus rei insigne exemplum extat apud Josephum libro VII de bello *Iudaico cap. 4.* Deficiebat enim una familiarum quo anno Titus Vespasianus Hierosolyma opsidebat, idq; procul dubio ob belli & obsidionis incommoda. Atqui tam ab est ut tunc in deficientis familiæ locum, vel proxima, vel alia familia fuerit substituta, ut potius ἐνδελεχισμὸς, id est jugis cultus illa septimana sit intermissus. Unde liquidò constat, Ephemeriarum vices, tam religiosè à Sacerdotibus esse observatas, ut quanquam jugis cultus non semel intermissus sit, (& quidem ad annos 70 tempore captivitatis Babylonicæ, & ad annos tres cum mensibus septem tempore Judæ Maccabæi) propterea tamen Ephemeriarum ordo non sit mutatus. Nam quoties ἐνδελεχισμὸς restitutus est, datum semper est Ministerium illi familiæ, cujus vices tunc erant ex Dei ordinatione.

Liquet igitur hinc, unam tantùm esse Ephemeriarum Epochen, à qua omnes Ephemeriæ supputandæ sunt; & nisi ea cognita sit, fieri non posse ut Ephemeriæ, quæ in sacris literis, aut alibi consignatæ sunt, ritè supputentur. Danda ergo nobis est opera, ut hanc Epochen probè cognitam habeamus. Nam quanquam ea non sit in sacris literis expressè definita, licet tamen eam certò definire ex iis quæ in sacris literis nobis sunt manifestata.

Primùm enim testatur sacra scriptura, ordinem hieraticum à Davide institutum esse, cum jam senuisset, & satur esset dierum, cumque filium suum Solomonem constituisset Regem super Israëlem. Sic enim scribitur primo libro *Chronicorum capite 23. 1.* & sequentibus.

Secundò docent sacræ literæ Davidem objisse anno mundi 2925. Nam Israëlitæ egressi sunt ex Ægypto anno mundi 2449, ut præcedente capite demonstravimus. Sed ab egressu Israëlitarum ex Ægypto, usque ad quartum annum regni Solomonis, Spiritus sanctus numerat annos plenos 479. *1. Reg. 6. 1.* Itaque quartus annus regni Solomonis, erat annus mundi 2928. Et proinde ultimus annus Davidis erat annus mundi 2925. Regnavit autem Solomon patre superstite annum unum, vel saltem sesquiannum. Oportet igitur hieraticum ordinem à Davide institutum, inchoatumque esse anno mundi 2924, vel 2923.

Docet verò collatio annorum id factum esse anno mundi 2923. Cadebant enim in eum annum duo Sabbata magna, à quibus Ephemeriæ commodè inchoari poterant: Nam ut Deus anno Exodi cum primum Pascha & primam Pentecosten institueret, conferre ea voluit in Sabbati dies magnos, quemadmodum præcedente capite ostendimus; Ita etiam pius Rex David, vir secundùm cor Dei, cum ordinem hieraticum institueret, voluit eum inchoare à Sabbati die magno.

Porro toto anno mundi 2924 nullum fuit Sabbatum magnum. Nam primus dies mensis Nisan, incidebat in 10 Aprilis, & Paschatis vespera in 23 Aprilis, quæ erat feria tertia, quia Cyclus Solis erat 7, & litera Dominicalis F. Pentecostes verò festivitas quadrabat eo anno ad 12um Junii, qui erat feria quarta: Et Scenopegia ad 18 diem Octobris, qui erat feria sexta. Itaque nullum festum cadebat eo anno in diem Sabbati.

Anno verò mundi 2923, primus dies festi Scenopegias erat dies Sabbati, atque etiam dies festi ultimus. Nam ab Epocha mundi Juliana ad 21 diem Martii anni mundi Juliani 2923, numerantur anni Juliani pleni 2922, menses Communes duo, dies 20. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	′	″
Solis medii	5	48	27	59
Lunæ à Sole	0	0	44	4

Erat igitur 21 die Martii Novilunium medium, & sequente die primus Nisan. Distat autem primus dies Nisan à primo die festi Scenopegias, diebus 191. Itaq; primus dies festi Scenopegias cohærebat cum 29 die Septembris, qui erat feria septima. Nam Cyclus Solis erat 6, & litera Dominicalis G. Sextus verò Octobris erat ultimus & magnus dies festi, ut D. Joannes eum nominat, & dies Sabbati. Ab hoc igitur Sabbati die magno hieraticus ordo initium duxit, & proin familia Jojarib inivit tunc functionem suam.

Hæc

Hæc vera est Ephemeriatum Epocha hactenus ignorata, quæ ut characterem habet insignem, ita etiam cum sacris literis, & traditione Judæorum egregiè consentit, quemadmodum, favente Deo, suis locis demonstrabimus.

Sit igitur hoc nobis ratum, quod jam à nobis comprobatum est, annum mundi 2923, ipsissimum esse annum in quo hieraticus ordo à Davide institutus est; Vigesimum verò secundum diem Thisri ejusdem anni, vel sextum diem Octobris, ipsissimum esse diem in quo prima Ephemeria à familia Jojarib inchoata est. Id enim palam est ex charactere, quem Nos, non sine sudore, & pulvere, ex Dei verbo eduximus.

De templi Solomonici encæniis, atque eorum charactere.

CAPUT V.

ANno quadringentesimo octuagesimo ab egressu Israëlitarum ex Ægypto, qui erat annus mundi 2928, & Regni Solomonis quartus, jacta sunt domus Dei fundamenta in monte Morija, secundo die mensis Ziu. 1. *Reg.* 6. 1. 2. *Chron.* 3. 2, 5. Undecimo verò anno regni Solomonis, qui erat annus mundi 2935, exædificata est Domus Dei, ipso mense Bule, qui erat mensis octavus. 1. *Reg.* 6. 38. Sequente post anno, qui erat annus regni Solomonis duodecimus, & mundi 2936, cum totum opus jam absolutum esset, quod Rex fecerat pro domo Dei; & in templum illata essent omnia, quæ à Davide consecrata fuerant; cœpit Solomon cum toto populo Israëlitico celebrare templi encænia, diebus octo ante festum Scenopegias: Festivitas enim Encæniorum agitata est dies septem, & octavus dies erat dies interdicti, 2. *Chron.* 7. 9. Inchoata igitur sunt templi encænia septimo die mensis Thisri, & interdicti dies celebratus est die mensis 14. Sequente die inivit festum Scenopegias, quod itidem dies septem à Solomone celebratum est, puta à 15 die mensis Thisri in 22 diem exeuntem. Nam 23 die Thisri Solomon dimisit populum.

Apparet autem ex Historiæ hujus circumstantiis, primum diem Encæniorum templi, hoc est septimum diem Thisri, fuisse diem Sabbati. Primùm enim testatur historia sacra, sanctam fuisse eo die convocationem, & quidem valdè solennem, 2. *Chron.* 7. 8. Nam Rex Solomon, & totus populus Israëliticus cum eo præeuntes Arcæ, progrediebantur in Templum, & sacrificabant pecudes & boves, quæ præ multitudine, nec numerabantur nec supputabantur. 2. *Chron.* 5. 6. Oportet igitur eum diem fuisse aut Sabbati diem, aut diem festum. Sed festus dies non fuit, quia non recensetur inter dies festos, quos Deus in lege sua instituerat. Relinquitur ergo fuisse diem Sabbati.

Secundò scribitur 2. *Chronic.* 5. Sacerdotes omnes eo ipso die ivisse in Templum ut sacris operarentur. Discrimina enim distributionum non observabantur, eo quod omnes se sanctificavissent 2. *Chron.* 5. 11. Sanxerat verò David paulò antè obitum suum, ut Sacerdotes functionem suam in templo inirent diebus Sabbati, quemadmodum præcedente capite demonstratum est. Consequitur ergo eum diem in quo Sacerdotes omnes venerunt in templum ad ministerium suum obeundum, fuisse diem Sabbati.

Postremò notat Spiritus sanctus, Solomonem post celebrata, septem dierum encænia, octavo die celebrasse diem interdicti. 2. *Chronic.* 7. 9. Id verò non alia de causa factum est, quàm quod primus & octavus dies, esset dies Sabbati. Nam ut in festo Scenopegias, primus & octavus dies semper erant dies ἅγιοι, eo quod uterque esset Sabbatum, *Levit.* 23. 39. Ita etiam in festo Encæniorum Solomonico, primus & octavus dies erant dies ἅγιοι, eo quod uterque esset dies Sabbati. Manifestum igitur est & 7 & 14 diem Thisri, eo anno fuisse dies Sabbati. Quod erat nobis probandum. Invenitur verò hic etiam character in anno mundi 2936. Nam ab Epocha mundi Juliana ad 10 diem Aprilis anni mundi Juliani 2936, sunt anni Juliani pleni 2935, menses Communes tres, dies 9, quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	''
Solis medii	0	8	1	53
Lunæ à Sole	0	0	54	46

Erat ergo 10 die Aprilis Novilunium medium, & sequente die primus dies Nisan. Distat autem 7 dies Thisri à primo die Nisan diebus 183. Itaque si ad 11 diem Aprilis ad-

addantur dies 183, cadet septimus dies Thisri in 11 diem Octobris, qui erat feria septima. Nam Cyclus Solis erat 19, & litera Dominicalis E. Decimus octavus Octobris erat dies interdicti, eo quod & ille esset dies Sabbati. Habet itaque annus mundi 2936 eundem characterem, quem Spiritus sanctus notavit in anno Solomonis duodecimo: & proinde annus mundi 2936, est ipse annus in quo Solomon agitavit Templi Encænia. Quod erat nobis probandum.

Subjicio verò, mensis Thisri Ephemeridem, ad annum mundi 2936, ut historia sacra cum illa conferatur.

Ephemeris mensis Thisri, ad annum mundi 2936, *in quo celebrata fuerunt Templi Encænia, Cyclus Solis erat* 19. *Litera Dominicalis* E.

Thisri mensis VII.

1	5	E	*Festum clangoris tubarum.*
2	6	f	
3	7	g	
4	8	a	
5	9	b	
6	10	c	
7	11	d Sabbatum.	*Primus dies Encæniorum.*
8	12	E	*Secundus.*
9	13	f	*Tertius.*
10	14	g	*Quartus. & festum Expiationis.*
11	15	a	*Quintus.*
12	16	b	*Sextus.*
13	17	c	*Septimus.*
14	18	d Sabbatum.	*Dies interdicti.*
15	19	E	*Primus dies Scenopegias.*
16	20	f	*Secundus.*
17	21	g	*Tertius.*
18	22	a	*Quartus.*
19	23	b	*Quintus.*
20	24	c	*Sextus.*
21	25	d Sabbatum.	*Septimus.*
22	26	E	*Ultimus & magnus dies festi.*
23	27	f	*Hoc die Solomon dimisit populum, 2. Chron. 7. 10.*
24	28	g	
25	29	a	
26	30	b	
27	31	c	
28	Nov.	d Sabbatum.	
29	2	E	
30	3	f	

De anno Ezechiæ Regis decimosexto Sabbatico. CAPUT VI.

Decimoquarto anno Regis Ezechiæ, qui erat annus mundi 3232, ascendit Sanherib Rex Assyriæ, cum copiis valdè numerosis, contra omnes civitates munitas Juda, & occupavit eas *2. Reg. 18. 13.* Cum verò Ezechias Rex pius metueret, ne & Assyrius Hierosolyma expugnaret, pactus est pretio cum illo ut à se abscederet; Quo nihilominus, Legatos suos misit Hierosolyma, cum copiis numerosis, ut & Ezechiam conviciis afficerent, & populum ad defectionem sollicitarent, & Deum Israëlis horrendis modis blasphemarent. Quæ scelera cum Deus, pro sua justitia, inulta sinere nollet, pollicitus est Regi Ezechiæ, se irritum esse facturum Sanheribi consilium; effecturumque ut is re infecta reverteretur in Assyriam, *2. Reg. 19. 32. 33.*

Ad

Ad confirmandum verò pii Regis animum, addidit Deus promissioni suæ hoc signum. Illud, inquit, esto tibi hujus rei signum, comedere vos anno uno sponte natum; & anno altero sponte renatum: Demum tertio anno serite, & metite, ac plantate vineas, & comedite fructum earum. *2. Reg. 19. 29.* In quibus verbis Deus agit de tribus Regis Ezechiæ annis distinctim, & primùm de anno Ezechiæ Regis decimo quinto. Jubet enim Ezechiam, cum populo suo, eo anno edere, quod sponte erat natum. Causa est, quod numerosus Sanheribi exercitus, toto anno decimo quarto Ezechiæ absumpsisset, quicquid frugum aut fructuum satum natumq; fuerat in agris; adeo ut Israëliticus populus decimo quinto anno Ezechiæ nihil in agris reperiret, quàm quod sponte è terra provenerat.

Secundò agit Deus de anno Ezechiæ decimo sexto, jubetque Israëlitas tunc edere quod sponte erat renatum. Cur? Quia annus erat Sabbaticus, in quo agros serere non licebat. Tenebatur igitur Israëliticus populus eo anno contentus esse eis frugibus, quæ spontè ex terra renascebantur.

Tandem instituit Deus sermonem de anno Ezechiæ decimo septimo, mandatque ut Israëlitæ eo anno serant & metant, & vineas plantent, & earum fructum comedant. Erat enim is annus primus hebdomadæ septennalis, in quo serere & metere licebat, etiam vineas plantare, & earum fructum comedere.

Apparet ergo ex hoc Scripturæ loco, decimum sextum annum Ezechiæ Regis fuisse Sabbaticum. Erat autem decimus sextus annus Ezechiæ annus mundi 3234, quemadmodum superiore libro demonstravimus: Is verò erat Sabbaticus. Partire enim annos mundi 3234 per 7, & quotiens dabit annos Sabbaticos à mundi principio 462 exactè. Vel aufer annum Exodi 2450, ex anno mundi 3234, & reliqui erunt anni 784. Qui divisi per 7 dant annos Sabbaticos 112 præcisè, ab anno Exodi. Consentaneum igitur est annum mundi 3234 fuisse annum Regis Ezechiæ decimum sextum. Quod erat nobis probandum.

De quinto anno à deportatione Regis Jojachim, atque ejus charactere.
CAPUT VII.

Quinto anno à deportatione Regis Iojachim in Babyloniam, vidit propheta Ezechiel Dei visiones, quas ad vivum refert capite primo prophetiæ suæ. *Ezech. 1. 1, 2.* Erat autem is annus mundi 3350. Nam Iojachim abductus est in Babyloniam anno mundi 3346, ut præcedente libro ostendimus. Addantur ergo anni solidi quatuor ad annum mundi 3346, eritque annus quintus Iojachim, annus mundi 3350. Habet autem hic annus insignem characterem, ex quo commodè agnosci potest, fuit enim is annus tricesimus à memorabili Epocha, quam Propheta quidem non nominat, sed quæ ex Scriptura satis nota est, Epocha scz. anni decimi octavi pii Regis Iosiæ, in quo inventus est liber legis, cultusque divinus ex lege Dei restitutus, & fœdus cum Deo redintegratum, & festum Paschatis tanta solennitate celebratum est, ut à diebus Iudicum, qui judicarunt Israëlem, aut ullis diebus Regum Israëlis, aut Regum Iuda, par Pascha celebratum non fuerit. *2. Reg. 23. vers. 22.* Erat ergo hic annus valde memorabilis, & dignus à quo Propheta sequentia Ecclesiæ tempora numeraret.

Quod autem quintus annus à deportatione Iojachim, fuerit tricesimus annus à decimo octavo anno Regis Iosiæ, ita ostenditur. Iosias cæpit regnare anno mundi 3304, ex superioris libri computo. Adde igitur ad hunc annos septendecim plenos, fietque decimus octavus annus Iosiæ Regis, annus mundi 3321. Quintus verò annus à deportatione Regis Iojachim, fuit annus mundi 3350, qui distat ab anno mundi 3321, annis plenis 29. Itaque annus mundi 3321 erat tricesimus annus à decimo octavo anno Regis Iosiæ, & quintus annus à deportatione Regis Iojachim. Omnibus modis ut Ezechiel scribit capite 1, suæ prophetiæ. Quod erat nobis probandum.

De octavo anno Regis Sedechiæ Sabbatico. CAPUT VIII.

Cum Nebucadnezar magnus Babyloniæ Rex, omnibus suis copiis oppugnaret Hierosolyma, & civitates omnes munitas eorum, egrediebatur exercitus Pharaonis ex Ægypto opitulatum Regi Sedechiæ. Quod cum Chaldæi audivissent, qui obsidebant

Hierosolyma, solverunt obsidionem ad tempus & Pharaonis exercitum profligatum iverunt, *Ierem. 37. 5.* Factum id est anno Sedechiæ Regis octavo exeunte. Nono enim anno Regis Sedechiæ, mense decimo, iterum obsessa fuit civitas à Chaldæis, & undecimo Sedechiæ anno, mense quarto, venit urbs in potestatem Regis Babyloniæ, *Ierem. 39. 1, 2.*

Erat verò octavus annus Regis Sedechiæ Sabbaticus. Nam cum Judæi in prima obsidione præsentem viderent Dei iram, eamq; sancta divinæ legis observatione avertendam esse judicarent, promulgarunt occasione anni Sabbatici, qui tunc currebat, servorum libertatem, ex lege *Exod. 21. 2.* Verùm cum paulò post viderent Chaldæos obsidionem solvere, reversi sunt ad pristinam nequitiam, & quos publica fide liberaverant, ut ante in servitutem vindicarunt. Vide 34 *caput Ierem.*

Apparet igitur ex hac historia, annum Sedechiæ octavum fuisse Sabbaticum. Erat verò is annus mundi 3353, quemadmodum superiore libro ostendimus. Idemque erat Sabbaticus, ut calculus noster probat. Divide enim annos mundi 3353 per 7, & quotiens præbebit annos Sabbaticos 479 exactè à mundi primordio. Vel subducito annum Exodi 2450 ex anno mundi 3353, & residui erunt anni 903. Partire hos per 7, & quotiens exhibebit annos Sabbaticos 129 accuratè ab anno Exodi. Erat ergo annus mundi 3353 Sabbaticus, & proinde idem annus erat annus Regis Sedechiæ octavus. Quod erat nobis probandum.

De undecimo anno Regis Sedechiæ, ejusq; characteribus. CAPUT IX.

Annus Regis Sedechiæ undecimus, qui est annus mundi 3356, unus est ex præcipuis, qui recensentur in sacra scriptura. Est enim tanquam terminus antecedentium mundi annorum, & tanquam Epocha sequentium, adeo ut sine ejus cognitione calculus Chronologicus sacer ad Christum deduci nequeat. Habet verò idem annus valdè præclaros characteres, ex quibus certò agnosci, & à cœteris mundi annis commodè secerni potest.

Primùm enim signatus est duorum Regum annis, undecimo scz anno Sedechiæ Regis *2. Reg. 15. 7.* & decimo nono Nebucadnezaris, *Ier. 52. 12.* Idq; non sine gravi causa. Constat enim ex sacris literis annos Regum Iuda exire ultimo anno Sedechiæ Regis Iuda; & Spiritum Sanctum post Sedechiæ tempora, distinguere annorum mundi periodos, per Ethnicorum Regum annos, Nebucadnezaris, Cyri, Darii Hystaspis, Darii Longimani, Tiberii Cæsaris, & aliorum, ut etiam præcedente libro monuimus. At verò à Sedechia Rege non datur progressus ad Nebucadnezarem Regem Babyloniæ, nisi primùm Sedechię anni, Nebucadnezaris annis connexi sint. Necessum igitur fuit ut Spiritus Sanctus horum Regum annos connecteret, quò ab anno undecimo Sedechiæ series annorum mundi continuari posset, per 19 annum Nebucadnezaris, ad sequentium Ethnicorum Regum annos, atque inde ad Christum ipsum. Observa igitur hic summam Dei providentiam, & bonitatem, qui ut calculum chronologicum sacrum perfectum efficeret, voluit Sedechiæ Regis, & Nebucadnezaris annos inter se sociare, Certum enim est calculum chronologicum sacrum, citra hanc annorum connexionem, nunquam perfici potuisse.

Cæterum quod undecimus annus Sedechię fuerit decimus nonus annus Nebucadnezaris, testatur non modò *Ier. 52. 12.* prophetiæ suæ, sed & calculus chronologicus sacer manifestè probat. Annus enim quartus Regis Jojachim, fuit primus annus Nebucadnezaris. *Ier. 25. 1.* At quartus annus Iojachim erat annus mundi 3338, ut superiore libro ostendimus: Idemq; distat ab anno mundi 3356, hoc est ab undecimo anno Sedechiæ, annis plenis 18. Undecimus igitur annus Sedechię est annus decimus nonus Nebucadnezaris; & proinde annus mundi 3356 est annus Sedechię Regis undecimus, & Nebucadnezaris decimus nonus. Quod erat nobis probandum.

Secundò anni iniquitatis Israel trecenti & nonaginta, & anni iniquitatis Iuda quadraginta, hoc ipso anno terminantur, secundùm Ezechielis vaticinium, quod extat capite quarto suæ prophetiæ, *versf. 5, 6.* Inceperunt enim anni iniquitatis Israel anno secundo Regis Ieroboam, qui erat annus mundi 2966, ut præcedente libro probavimus. Idemque annus abest ab anno mundi 3356 annis plenis 390. Itaq; anni iniquitatis Israel eo ipso anno exiverunt. Quod ad annos iniquitatis Iuda attinet, Ieremias inchoat illos ab anno 13 Regis Iosiæ: *Ierem. 25 3.* Erat autem 13 annus Iosiæ, annus mundi 3316, ut superiore libro ostendimus. Isque distat ab anno mundi 3356 solidis annis 40. Quamobrem & anni iniquitatis Iuda eodem anno desierunt. Palam igitur est annum mundi 3356

esse

esse annum undecimum Regis Sedechiæ, in quo completi fuerunt anni iniquitatis Israel 390, & anni 40 iniquitatis Juda. Quod etiam nobis erat probandum.

Tertiò, familia Jojarib ministravit eodem anno in templo, nono die mensis Ab. Hoc enim Judæi habent per traditionem, quemadmodum docent Rythmici versiculi, quos in rei memoriam quotannis eo die canunt, in lugubri suo carmine, his verbis,

Die nona mensis Ab, hora vespertini temporis,
Quum essem in vigilià meâ Vigilia Iojarib,
Introiit hostis, & sacrificia sua obtulit,
Ingressus est in sanctuarium injussu DEI.

Qui versiculi manifestè probant familiam Jojarib fuisse in sua vigilia, hoc est Ephemeriam suam in templo observasse, nono die mensis Ab vespertino tempore, hoc est, pridiè quam Chaldæi domum Dei comburerent. Id autem revera eo die contigit quemadmodū calculus Chronologicus demonstrat. Nam ab Epocha mundi Juliana ad 3 diem Aprilis anni mundi Juliani 3356, numerantur anni Iuliani pleni 3355, menses communes tres, & dies duo. Quibus debentur hi motus.

	Sex.	gr.	′	″
Solis medii	0	4	18	30
Lunæ à Sole	0	2	30	7

Erat igitur tertius dies Aprilis novilunium medium, & quartus dies Aprilis primus dies Nisan. Abest autem primus dies Nisan à nono die mensis Ab, diebus plenis 126; qui si addantur ad 4 diem Aprilis, cadit nonus dies mensis Ab in octavum diem Augusti, qui erat feria sexta. Nam Cyclus Solis erat 19, & litera Dominicalis E. Oportet ergo familiam, quæ tunc ministrabat in Templo, inivisse functionem suam præcedente die Sabbati, qui erat secundus dies Augusti.

Observabat autem tunc vices suas in templo familia Iojarib. Nam à sexto die Octobris anni mundi 2923 (in quo familia Iojarib hieraticum ordinem inchoavit, sicuti demonstratum est quarto capite hujus libri) ad secundum diem Augusti anni mundi 3356, fluxerunt anni Iuliani pleni 432, & dies 300, hoc est, dies in universum 158088. Duc enim annos 432 in dies 365, & habebis dies 157680. Divide deinde annos 432 per 4, & quotiens dabit intercalares dies 108. Quos adde cum diebus 300 ad dies 157680, fietq; summa dierum omnium 158088. Partire hos in dies 168, qui conficiunt unum hieraticum orbem, prodibuntque hieratici orbes 941, sine ullo dierum excessu vel defectu. Unde palam est, familiam Iojarib ingressam esse functionem suam in templo, tum anno mundi 2923, sexto die Octobris, tum anno mundi 3356, secundo die Augusti; & proinde verissimum esse quod Judæi habent per traditionem, familiam Jojarib observasse vices suas in templo, nono die mensis Ab, pridiè quam Chaldæi domum Dei conflagrarent.

Hic tertius est hujus anni character, qui etiam evidenter probat annum mundi 3356 esse annum undecimum Sedechiæ Regis, & 19 Nebucadnezaris, in quo Chaldæi templum Dei exusserunt. Errant igitur Chronologi omnes, qui à mundi primordio ad undecimum annum Sedechiæ Regis, vel plures vel pauciores annos numerant quàm 3355¼. Nam & sacræ scripturæ computus præcisè tot annos exhibet, & tres Characteres quos Spiritus Sanctus huic anno impressit, eundem annorum numerum apertè confirmant.

De anno Græcorum centesimo & quadragesimo octavo, atque ejus charactere. CAPUT X.

ANno Græcorū centesimo & quadragesimo octavo, Iudas Maccabæus repurgavit templum quod à Gentibus contaminatum fuerat, & sancta loca templi instauravit, & novum altare in templo exstruxit, & nova instrumenta ad Dei cultum paravit, eaq; in templum intulit. His verò paractis ipse cum toto populo ingressus est templū 25 die mensis Cisleu, & obtulit sacrificiū Deo super novo altari quod fecerat, festumq; dedicationis altaris celebravit diebus octo, puta à Sabbato uno ad Sabbatum alterum. *1. Macc. 4. 41. &c.* Ordinatum enim à Davide fuerat, ut Sacerdotes functionem suam in templo inirent diebus Sabbati. Consentaneū ergo est primum Encæniorum diem, adeoq; & ultimum fuisse dies Sabbati, quemadmodum à nobis demonstratum est capite quarto & quinto hujus libri. Habet igitur hic annus manifestum characterē ex quo certò agnosci potest, puta quod 25 dies Cisleu eo anno inciderit in diem Sabbati.

Erat autem annus Græcorum centesimus & quadragesimus octavus, annus mundi 3799. Docet enim Ptolemæus libro magni Operis 11 capite 7, annos Græcorum, quos ipse Chaldæorum appellat, duxisse initium ab anno Nabonnassaris 437. Atqui annus

Sedechiæ undecimus, hoc est annus mundi 3356, est annus à Nabonnassare 141, quemadmodum antecedente libro demonstravimus: idemque distat ab anno à Nabonnassare 437, annis plenis 296. Adde igitur annos 296 ad annum mundi 3356, (*) eritque primus annus Græcorum annus mundi 3652. Adjice deinde ad hunc annos Græcorum 147 plenos datos, & aggregatum erit annus mundi 3799, pro anno Græcorum 148.

Porro quod 25 dies mensis Cisleu eo anno fuerit dies Sabbati, hoc modo ostenditur. Ab Epocha mundi Juliana ad 26 diem Martii anni mundi Juliani 3799, numerantur anni Juliani pleni 3798, menses communes duo, dies 25. Quibus debentur hi motus.

	Sex.	gr.	'	"
Solis medii	o	o	1	8
Lunæ à Sole.	o	1	3	53

Erat igitur 26 dies Aprilis Novilunium medium, & sequens dies primus Nisan. Intercedunt autem inter primum diem Nisan, & 25 diem mensis Cisleu dies pleni 260. Qui si addantur ad 27 diem Martii, cadit 25 dies mensis Cisleu in 12 diem Decembris, qui erat dies Sabbati. Nam Cyclus Solis erat 14 & litera Dominicalis D. Manifestum igitur est 25 diem Cisleu anno mundi 3799 fuisse diem Sabbati, & proin annum mundi 3799 esse annum Græcorum 148. Quod erat nobis probandum.

(*) *Anni Græcorum ceperunt anno mundi 3652.*

De anno Græcorum centesimo & quinquagesimo, Sabbatico.

CAPUT XI.

Anno Græcorum centesimo & quinquagesimo, qui fuit annus mundi 3801, Antiochus cognomento Eupator, ascendit Hierosolyma cum copiis centies mille peditum, & vicies mille equitum, Elephantorumque triginta duorum, ut castra poneret in Judæam. Adortus autem primò est Bethsuranos, qui fame coacti, propter annum Sabbaticum, se Regi dediderunt. Post castra posuit ad arcem Sionis, quam & milite, & bellicis machinis multis diebus frustra oppugnavit. Obsessi enim arcem ita defendebant ut Rex nihil proficeret. Cum igitur obsidio protraheretur in longum tempus, & Rex in animo haberet eam solvere, obtulit Judæ Maccabæo, & iis qui cum eo erant, pacis conditiones, quas illi libenter acceperunt, eo quod & ipse cibaria in vasis deficerent, ob annum Sabbaticum. Vide 1. *Maccab. 6. 20.* & sequentibus versiculis. Habet ergo annus Græcorum centesimus quinquagesimus anni Sabbatici notam.

Erat autem annus Græcorum 150, annus mundi 3801. Adde enim ad annum mundi 3652 annos plenos 149, fietque annus Græcorum 150, annus mundi 3801. Partire hunc per 7, & quotiens dabit annos Sabbaticos 543 exactè à mundi principio. Vel tolle annum Exodi 2450 ex anno mundi 3801, & reliqui erunt anni 1351. Quos divide per 7 & habebis in quotiente annos Sabbaticos 193 accuratè ab Exodo. Erat igitur annus mundi 3801 Sabbaticus, & proinde Græcorum annus centesimus & quinquagesimus. Quod erat nobis probandum.

De anno Græcorum centesimo & septuagesimo octavo, Sabbatico.

CAPUT XII.

Anno Græcorum centesimo & septuagesimo octavo, mense undecimo, quem Hebræi Sebat appellant, Simon Maccabæus perfidiosè occisus est à genero suo Ptolemæo in castello Dok. 1. *Maccab. 16. 15. &c.* Successit ei statim in sacerdotio filius Joannes Hyrcanus, qui ut Patris necem vindicaret, adduxit exercitum adversus Ptolemæum paricidam, eumque in castello Dok conclusit. Verùm cum aliquamdiu arma contra eum movisset, partim pietate motus, quod mater & frater, quoties oppugnaret arcem, horrendis modis à Ptolemæo excruciarentur, partim quod annus Sabbaticus esset, abduxit exercitum anno Græcorum 178. Erat igitur annus Græcorum 178 Sabbaticus. Vide Josephum libro Antiquit. XIII, cap. XV.

Res-

Respondet autem annus Græcorum 178, anno mundi 3829. Adjice enim ad annum mundi 3652 annos plenos 177, fietque annus Græcorum 178, annus mundi 3829. Is verò erat Sabbaticus. Divide enim illum per 7, eruntque in quotiente anni Sabbatici præcise 547 à mundi initio. Aut subducito annum Exodi 2450 ex anno mundi 3829, & residuos annos 1379 partire per 7, & habebis in quotiente annos Sabbaticos 197 exactè ab anno Exodi. Erat igitur annus mundi 3829 Sabbaticus, & proinde Græcorum annus 178. Quod erat nobis probandum.

De anno Græcorum centesimo & septuagesimo nono.

CAPUT XIII.

ANno Græcorum centesimo & septuagesimo nono, qui erat primus annus Sacerdotii Joannis Hyrcani, Antiochus Sedetes Syriæ Rex, cujus auxilium parricida Ptolemæus per literas imploraverat, 1. *Maccab.* 16. 18. collecto exercitu Judæam ingressus est, & Hierosolymorum urbem obsidione cinxit, & in illa Joannem Hyrcanum. Festo autem Paschatis (non Scenopegias, ut malè habet Josephus) Antiochus ab Hyrcano rogatus, concessit obsessis, festi gratia, septem dierum inducias, & magnificentissimum sacrificium ipse in urbem misit, unde Pij appellationem meruit. Joannes verò Hyrcanus hac ejus pietate motus pacem cum eo fecit, ipsumque cum exercitu in urbem recepit. Sequutus deinde est ipsum in expeditione in Parthos. In itinere autem incidit festum Judaicum, propter quod non licebat Hyrcano biduo iter facere. Rogavit itaque Regem, ut toto biduo profectio differretur, quia Judæorum ἱερεῖ omnes essent ἀπεδήμοι. Impetravit hoc à Rege. Josephus scribit id factum esse in festivitate Pentecostes, in qua tunc erant duo festi dies continui, Pentecoste scz. & Sabbatum. Vide Josephum libro Antiquit. *Iudaic.* 13. *capite* 16.

Calculus noster idem probat. Nam annus Græcorum 179, est annus mundi Julianus 3830. Numerantur autem ab Epocha mundi Juliana ad 12 Aprilis anni mundi Juliani 3830, anni Juliani pleni 3829, menses Bisextiles tres, & dies 11. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	"
Solis medii	0	17	11	48
Lunæ à Sole	0	4	8	30

Erat igitur duodecimo die Aprilis Novilunium medium, & sequenti die primus Nisan. Abest autem Pentecoste à primo die Nisan diebus plenis 63, qui si addantur ad 13 diem Aprilis, cadit Pentecoste in 15 diem Junii qui erat feria sexta. Nam Cyclus Solis erat 17, & literæ Dominicales A & G. Decimus sextus verò Iunii erat dies Sabbati. Concurrebant igitur tunc Pentecoste & Sabbatum, propter quæ non licebat Hyrcano biduo iter facere. Quod erat nobis probandum.

Porro quod induciæ illæ dierum septem, quas Antiochus Hyrcano concessit, inciderint in festum Paschatis, non verò in festum Scenopegias, ita ostenditur. Scenopegias festum postulabat octo dierum inducias, quia ejus festivitas definitur in lege diebus octo. *Levitic.* 23. 36. Paschatis verò solennitas, poscebat tantum dies septem. *Exod.* 12. 15, 16. Clamat itaque res ipsa, inducias illas septem dierum deberi festo Paschatis, non autem festo Scenopegias. Secundò testatur Iosephus Hyrcanum, post septem illorum dierum inducias, fœdus icisse cum Antiocho, & mox cum suis auxiliis sequutum esse Antiochum in expeditionem Parthicam: Cumque ad Lycum fluvium venisset, hæsisse ibi biduum cum toto exercitu, propter duo solennia continua quæ tunc fortè incidebant. Demonstravimus autem paulò ante ea Incidisse in festivitatem Pentecostes, quemadmodum & Iosephus scribit. Hinc ergo efficitur inducias illas Hyrcano concessas esse in festo Paschatis proximè antecedente, non autem in festo Scenopegias vel præcedente vel subsequente. Præcedens enim Scenopegiæ festivitas agitata est anno Græcorum 178, cum Simon Maccabæus ad huc esset in vivis, & Antiochus quietè ageret in regno suo. 1. *Macc.* 16. 14. & 18. Sequens verò Scenopegia celebrata est anno Græcorum 179, post duo illa continua solennia in festo Pentecostes. Itaque luce clarius est Antiochum obsedisse Hierosolyma circa festum

Paschatis anno Græcorum 179, non autem circa festum Scenopegias, vel præcedens, vel sequens. Quod erat nobis demonstrandum.

De anno sexcentesimo & nonagesimo ab urbe condita, atque ejus charactere.
CAPVT XIV.

ANno ab urbe condita sexcentesimo & nonagesimo, M. Tullio Cicerone, & C. Antonio Coss; Pompejus magnus armata manu expugnavit Hierosolyma, 17 die mensis Thamus, in die solennis jejunii; interfecitque viginti duo Iudæorum millia. Ingressus etiam est templi adytum, eaque perlustravit, quæ solis Sacerdotibus adspicere licebat. Hierosolyma Romanis fecit tributaria, Regemque Aristobulum eum duobus filiis Romam abduxit ad triumphum. Vide Josephum libro Antiquit. Judæic. 14. capite 8. Xiphilinus verò scribit in Pompejo, Hierosolyma capta esse die Sabbati, idq; etiam Dion affirmat libro 37. Itaque & hic annus ex charactere suo notus est.

Est enim annus 690 ab urbe condita, annus mundi 3900. Nam 141 annus à Nabonnassare est annus mundi 3356, ut præcedente libro demonstratum est. Aufer igitur annos plenos 140 ab anno mundi 3356, (†) eritque primus annus Nabonnassaris annus mundi 3216. Antecedit autem Epocha urbis conditæ Epocham Nabonnassaris annis quinque, ut in capite de Epochis ostendimus. (*) Itaque primus annus urbis conditæ est annus mundi 3211. Adde igitur ad annum mundi 3211 annos plenos ab urbe condita 689 datos, fietque annus ab urbe condita 690, annus mundi 3900.

Docet autem calculus Chronologicus 17 diem mensis Thamus incidisse eo anno in diem Sabbati. Nam ab Epocha mundi Juliana ad 20 diem Martii anni mundi Juliani 3900, sunt anni solidi 3899, menses communes duo, dies 19. Quibus conveniunt sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	"
Solis medii	5	54	37	24
Lunæ à Sole	0	4	35	43

Erat igitur 20 dies Martii Novilunium medium, & sequens dies primus Nisan. Intercedunt verò inter primum diem Nisan, & 17 diem Thamus dies pleni 105, qui si addantur ad 21. diem Martii, incurrit 17 dies mensis Thamus in quartum diem Julii, qui erat dies Sabbati. Nam Cyclus Solis erat 3, & litera Dominicalis D. Palam itaque est 17 diem mensis Thamus anno mundi 3900 fuisse diem Sabbati, & proinde annum mundi 3900 esse annum ab urbe condita 690. Quod erat nobis probandum.

Est autem graphicum σφάλμα in textu Josephi libro Antiquit. 14. capite 8 & 28, ubi dies solennis jejunii confertur in mensem tertium. Constat enim ex Judæorum festivitatibus, solenne illud jejunium deberi 17 diei mensis Thamus. Quamobrem pro tertio mense legendus est quartus mensis. Nam & Hebraicus Josephi textus habet quartum mensem, non tertium, teste Buntingo in anno mundi 3932.

(†) *Primus annus Nabonnassaris est annus mundi* 3216. (*) *Primus annus Romæ conditæ est annus mundi* 3211.

De anno ab Urbe condita septingentesimo & decimo septimo, ejusq; characteribus. CAPVT XV.

ANno ab Urbe condita septingentesimo & decimo septimo, Herodes & Sosius expugnarunt Hierosolyma, 17 die mensis Thamus, in solenni Judæorum jejunio: quo etiam die ante annos 27 urbs capta fuerat à Pompejo magno. Antigonus ultimus Rex è familia Asmonæorum dedidit se Sosio, qui & ignominiosè excepit illum, & captivum abduxit Antiochiam ad Antonium. Antonius verò multis pecuniis ab Herode inductus, Antigonum sustulit. Vide Josephum libro Antiquit. Judaic. 14. cap. 28. Scribit autem Dion, nobilis historicus, lib. 49, Hierosolyma ab Herode & Sosio capta esse die Sabbati. Et Josephus testatur eum annum fuisse Sabbaticum, libro Antiquit. 14. cap. 28, & 15 lib, cap. 1. Quamobrem & hic annus ex suis characteribus notus est.

Est enim annus ab urbe condita 717, annus mundi 3927. Aggrega enim ad annum mundi 3211, annos solidos ab urbe condita 716, fietque annus 717 ab urbe condita, an-

annus mundi 3927. Erat autem hic annus Sabbaticus. Nam si partiaris annos 3927 per 7, habebis in quotiente annos à mundi principio Sabbaticos 561 exactè. Aut si annum Exodi 2450 auferas ex anno mundi 3927, erunt anni residui 1477, qui divisi per 7, præbent annos Sabbaticos ab Exodo 211 accuratè. Habet igitur annus mundi 3927 notam anni Sabbatici, quam Josephus tribuit anno expugnatæ urbis Hierosolymorum ab Herode & Sosio.

Sed & aliam notam habet, vcz quod dies captæ urbis fuerit dies Sabbati. Nam ab Epocha mundi Juliana, ad 25 diem Martii anni mundi Juliani 3927, numerantur anni Juliani pleni 3926, menses communes duo, dies 20. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	"
Solis medii	5	56	3	36
Lunæ à Sole	0	1	58	18

Erat igitur vigesimo primo die Martii Novilunium medium, & 22 die primus Nisan. Sunt autem inter primum diem Nisan, & 17 diem mensis Thamus, dies pleni 105: quos si addas ad 22 diem Martii, incidit 17 dies mensis Thamus in 5 diem Iulii, qui erat dies Sabbati. Nam Cyclus Solis erat 2, & Litera Dominicalis E. Habet ergo annus mundi 3927 etiam characterem quem Dion consignavit in die captæ urbis ab Herode & Sosio: & proin annus mundi 3927, est ipse annus 717 ab urbe condita, in quo Hierosolyma capta fuerunt ab Herode & Sosio.

Atqui Iosephus scribit libro Antiquit. 14. capite 28, Herodem & Sosium expugnasse Hierosolyma anno ab urbe condita 716, cum Consules Romæ essent M. Agrippa & Canidius Gallus? Fateor; sed errat Iosephus integro anno à verò. Nam ab expugnatis Hierosolymis à Pompejo Magno, ad capta eadem iterum ab Herode & Sosio, fluxerunt anni solidi 27, quemadmodum Iosephus scribit libro & capite citato. Pompejus verò occupavit Hierosolyma, anno ab urbe condita 690, Consulibus M. Tullio Cicerone, & C. Antonio, uti idem scribit libro Antiquit. 14. capite 8. Consequens igitur est Hierosolyma ab Herode & Sosio expugnata esse, anno ab urbe condita 717, non autem 716. Adde enim ad annum ab urbe condita 690, solidos annos 27, cadetque secunda Hierosolymorum expugnatio in annum ab urbe condita 717, non autem in annum 716.

Præterea character anni Sabbatici, quem Iosephus notat in anno quo Herodes & Sosius cœperunt Hierosolyma, & nota Sabbati diei quam Dion confert in diem expugnatæ urbis, congruunt anno ab urbe condita 717, minimè verò anno 716.

Tertiò testatur Iosephus libro Antiquit. 15. cap. 7, septimum annum Herodis ab expugnatis Hierosolymis, fuisse primum annum Actiacæ victoriæ. Cadit autem Actiaca victoria in annum excessus Antonii, & Alexandriæ captæ; hoc est, in annum ab urbe condita 723, vel à nece Iulii 15. Antonius enim & Cæsar, post interfectum Iulium, totos annos 14 imperium communicaverant; Cæsar verò, ab excessu Antonii, solus imperavit, ut rectè notavit Iosephus libro Antiq. 18. cap. 3. Aufer ergo solidos annos sex, ex anno ab urbe condita 723, eritq; primus annus regni Herodis, à clade Antigoni, annus ab urbe condita 717, ut ante.

Postremò scribit Iosephus libro Antiquit. 17. cap. 10. & libro 1. de bello Iudaico capite 21. Herodem accepisse regnum à Romanis, solido triennio ante occupata Hierosolyma. Idemque refert libro Antiquit. 16. cap. 9. Herodem instaurasse ludicrum Olympiadis 192ª. 28 anno regni sui. Acta verò est 192ª Olympias anno ab urbe condita 741. Aufer igitur ex anno 741 ab urbe condita, solidos annos 27, eritq; primus annus regni Herodis, ex quo à Romanis creatus fuerat Rex, annus ab urbe condita 714, qui solidum triennium antecedit annum ab urbe condita 717, quo Hierosolyma, ab Herode & Sosio, expugnata fuerunt.

Certum igitur est, primum Regni Herodis initium, pendere ab anno ab urbe condita 714, alterum verò ab anno 717. Quæ nobis hoc loco fuerunt demonstranda.

De anno excessus Herodis, ejusq; notis. CAPUT XVI.

Constituto jam regni Herodis initio, promptum est ex Iosepho definire annum, quo Herodes excessit è vivis. Primùm enim scribit Iosephus libro Antiquit. 17. capite 10. & libro primo de bello Iudaico capite 21. Herodem esse mortuum annis 34, post devictum Antigonum. Incidit autem clades Antigoni, in annum ab urbe condita 717, ut

ut præcedente capite ostensum est. Adde igitur ad annum ab urbe condita 717, solidos annos 34, cadetque mors Herodis in annum ab urbe condita 751.

Secundò scribit idem Autor, Herodem obiisse annis 37, postquam creatus fuerat Rex à Senatu Romano. Demonstratum verò à Nobis est antecedente capite, Herodem creatum esse Regem à Romanis, anno ab urbe condita 714. Adde ergo ad annum ab urbe condita 714, annos plenos 37, & incurret ipsius mors, in annum ab urbe condita 751, ut supra.

Tertiò affirmat Iosephus libro Antiquit. XVII. cap. VIII, Herodem esse defunctum, cum accedere ad annum ætatis 70; hoc est, ut ipse se interpretatur, libro primo de bello Iudaico cap. XXI, cum natus esset annos ferè 70. Compleverat autem Herodes annos proximè 25, post confectum à Iulio Cæsare bellum Alexandrinum, uti idem Scriptor refert libro Antiq. XIV, cap. XV, & XVII (quod fuit anno ab urbe condita 706, Q. Fusio Calano, & P. Vatinio Coss.) Aufer igitur ab annis 706, annos 25 ætatis Herodis propemodum plenos, & cadent natales Herodis, in annum ab urbe condita 681. Quibus adde annos vitæ Herodis 70, cadetque mors Herodis in annum ab urbe condita 751, ut ante.

Quartò testatur Iosephus, libro Antiquit. XVIII, cap. III, Archelaum relegatum esse in exilium, anno 37 post Actiacam victoriam; quod fuit anno ab urbe condita 760. Atqui Archelaus missus est in exilium, anno Principatus sui decimo, quemamodum idem Scriptor notat libro Antiquit. XVII, cap. XV. Aufer ergo annos plenos 9 ex anno ab urbe condita 760, & reliquus erit annus 751, pro anno mortis Herodis.

Quintò refert Iosephus libro Antiquit. XVIII, cap. VI, Philippum fratrem Herodis Tetrarchæ, præfuisse Trachonitidi, & Gaulonitidi, ac Batanææ annis 37; diemque suum obiisse eo anno, quo Artabanus Rex Parthiæ, seipse in regnum suum restituisset. Testatur verò Dion libro LVIII, id factum esse anno ab urbe condita 788, Sexto Papinio, & Q. Plautio Consulibus. Aufer igitur ex anno ab urbe condita 788, Principatus Philippi annos 37, & reliquus erit annus ab urbe condita 751, pro anno excessus Herodis, ut supra.

Postremò perhibet Iosephus, libro Antiquit. XVII, cap. VIII, Lunam passam esse deliquium, ipso anno Herodianæ mortis, & quidem cum morbus ejus ingravesceret. Defecit autem luna ad digitos 7½, anno ab urbe condita 751, 20 die Ianuarii, paulò ante Solis occasum in Syria: Consequens igitur est Herodem eo anno esse mortuum.

Atque hæ quidem rationes satis superque probant, Herodem excessisse è vivis anno ab urbe condita 751, integro anno & trimestri post Christi nativitatem. Subjicio nunc Eclipsis Lunæ Calculum, quæ facta est anno ab urbe condita 751, aliquot mensibus ante mortem Herodis, ne quis de præclaro hoc charactere scrupulum moveat.

Calculus Eclipsis Lunæ, quæ facta est anno ab urbe condita 751, Ianuarii die XX.

Ab initio annorum Iulii, ad Eclipsin hanc numerantur, anni Iuliani pleni 43, dies 19, hora 0, 7, sub Meridiano Goesano. Hoc est, Sexagenæ dierum 4, 22, dies 4, 0, 17½. Quibus debentur hi motus.

ÆQUINOCTIORUM.	Sex.	gr.	'.	".
Anomaliæ	0	14	16	45
Prosthaphæresis subtrahenda			18	16
SOLIS.	Sex.	gr.	'.	".
Medius	4	56	49	59
Medius æquatus	4	56	31	43
Anomaliæ centri	5	59	45	57
Prosthaphæresis centri addenda			1	15
Scrupula proportionalia			60	0
Apogæi medius	1	5	7	18
Apogæi medius æquatus	1	4	49	2
Apogæi verus	1	4	50	17
Anomaliæ verus	3	51	41	26

Prostha-

	Sex.	gr.	'	"
Prosthaphæresis orbis addenda		1	56	41
Ergo Sol erat in grad.		28	28	24 ♑
Ascensio recta Solis temp. 300 35.				
LUNÆ.	Sex.	gr.	'	"
Longitudinis à Sole simplex	2	57	1	27
Duplus	5	54	2	54
Prosthaphæresis centri subtrahenda			48	30
Scrupula porportionalia			0	13
Anomaliæ medius	4	31	44	30
Anomaliæ verus	4	30	56	0
Prosthaphæresis orbis addenda		4	55	1
Lunæ medius æquatus	1	53	13	10
Ergo Luna erat in grad.		28	28	11
Latitudinis medius	1	17	49	0
Latitudinis verus	1	22	44	1
Ergo latitudo Lunæ borea decrescens			37	55
Semidiameter Lunæ			16	12
Semidiameter umbræ			42	8
Summa semidiametrorum			58	20
Hujus & latitudinis Lunæ differentia est			20	25
Ergo digiti Ecliptici 7. 33.				
Scrupula incidentiæ			44	29
Motus horarius Lunæ à Sole			29	52
Ergo tempus incidentiæ horæ 1. 30.				
Finis Eclipsis Goesæ, hora à meridie 1. 37.				

Propter discrimen Meridianorum addendæ sunt in Syria, horæ 3 30. Itaq; finis Eclipsis in Syria fuit horis à meridie 5. 7. dimidio quadrante horæ post Solis occasum. Potuit ergo finis Eclipsis in Syria commodè conspici, præsertim cum Luna Horisontem conscendens, refractionem faceret scrupulorum saltem 33. Itaque verum est quod Josephus de Eclipsi Lunæ, eo anno, eoque anni tempore facta perhibet. Quod erat nobis demonstrandum.

De natalibus Joannis Baptistæ, & Christi, ex Ephemeria Zachariæ.

CAPUT XVII.

Ostensum à nobis est præcedente libro, Jesum Christum Dei filium natum esse Bethleemi, ex Maria Virgine, anno mundi 3960, vel ab urbe condita 750, circa 6 diem Januarij. Comprobanda nunc est hujus rei veritas ex Ephemeria Zachariæ, cujus D. Lucas mentionem facit in Euangelio, *cap.* 1. *vers.* 5. Incidit ea in 21 diem Octobris anni mundi 3958. Nam à 6 die Octobris anni mundi 2923 Communis, in quo Hieraticus ordo inchoatus est à familia Jojarib, ad 21 diem Octobris anni mundi Bisextilis 3958, numerantur anni Iuliani pleni 1035 & dies 15, hoc est dies in universum 378049. Qui divisi per dies 168, dant orbes Hieraticos 225 cum diebus 49, hoc est septimanis 7. Pervenerant igitur tunc vices octavæ ad Zachariam, qui erat ex familia Abia. 1. *Chron.* 24. 10. cœpitque tunc ministrare in templo. Sequente verò die Sabbati, qui erat 28 dies Octobris, impleti sunt dies ipsius Ministerii, ipseque abiit domum suam, *Luc.* 1. 23. Sed post illos dies concepit Elisabeth uxor ejus, & occultavit se menses quinque. *Luc.* 1. 24. Sexto deinde mense à conceptione Ioannis Baptistæ, concepit Virgo Maria ex Spiritu sancto, secundùm Angeli Gabrielis Euangelismum, *Luc.* 1. 26. Elisabeth ergo concepit circa 6 diem Novembris anni mundi 3958, cum peracti essent dies novem ab egressu Zachariæ ex templo. Sed Christus conceptus est anno mundi 3959 circa sextum diem Aprilis, quinque solidis mensibus post conceptionem Ioannis Baptistæ. Certum verò est legitimam gestationem compleri mensibus Iulianis novem, plùs minùs. Oportet igitur Ioannem Baptistum esse natum anno mundi 3959 circa 6 diem Augusti, & Iesum Christum anno mundi 3960, circa 6 diem Januarii. Quod erat nobis probandum.

Hæc est illa demonstratio anni & diei Natalis Jesu Christi ex Ephemeria Zachariæ, quam superiore libro promisimus. Quæ ut perspicua & certa est, ita etiam exactè convenit cum illis quas ibi adduximus. Itaque in his demonstrationibus nobis acquescendum est, firmiterque credendum quod tot modis jam probavimus, Iesum Christum filium Dei natum esse Bethleemi anno mundi 3960, vel ab urbe condita 750, circa 6 diem Ianuarii, in quo hodiè Epiphaniæ festum celebratur.

Subjicio nunc aliquot menses ex hujus anni Calendario, ut historia Nativitatis Christi, & quæ eam sequuta sunt, ex illo melius intelligantur.

Calendarium Historicum ad annum mundi 3960, qui fuit annus ab urbe condita 750, quo Jesus Christus filius Dei natus est ex Maria Virgine, in oppido Judææ Betbleem. Cyclus Solis erat 7, Litera Dominicalis F.

Januarius.

1	a	14	Thebet mensis 10.
2	b	15	
3	c	16	
4	d	17	
5	e	18	Sabbatum.
6	F	19	*Nocte media quæ præcessit hunc diem, natus est Dominus noster Iesus Christus in*
7	g	20	*urbe Bethleem, inter Sabbati diem & diem Dominicum.*
8	a	21	
9	b	22	
10	c	23	
11	d	24	
12	e	25	Sabbatum.
13	F	26	*Hoc die Christus circumcisus est.*
14	g	27	
15	a	28	
16	b	29	
17	c	1	Sebath mensis 11.
18	d	2	
19	e	3	Sabbatum.
20	F	4	
21	g	5	
22	a	6	
23	b	7	
24	c	8	
25	d	9	
26	e	10	Sabbatum.
27	F	11	*Circa hoc tempus Magi ex Oriente advenerunt Hierosolyma.*
28	g	12	
29	a	13	
30	b	14	
31	c	15	

Februarius.

1	d	16	
2	e	17	Sabbatum.
3	F	18	*Magi cum ex Herode intellexissent Bethleem Vrbem Iudæ esse Christi locum nata-*
4	g	19	*lem, profecti sunt, cum bona Herodis venia, Bethleemum, ubi Christum inve-*
5	a	20	*nerunt, adorarunt, & muneribus suis honorarunt.*
6	b	21	*Magi divinitus moniti, reversi sunt per aliam viam in regionem suam.*
7	c	22	

8	d	23	*Hoc die, cum Virgo Maria explevisset purificationis dies 33, Iosephus monitus est ab*
9	e	24	*Angelo in somno, ut cum Maria & puerulo fugeret in Ægyptum.*
10	F	25	*Hoc die Iosephus & Maria venerunt Hierosolyma, & Christum stiterunt Domino in*
11	g	26	*templo. Inde autem recta contenderunt in Ægyptum.*
12	a	27	
13	b	28	
14	c	29	
15	d	30	
16	e	1	Adar mensis 12. Sabbatum.
17	F	2	
18	g	3	
19	a	4	
20	b	5	
21	c	6	
22	d	7	
23	e	8	Sabbatum.
24	F	9	
25	g	10	
26	a	11	
27	b	12	
28	c	13	

Martius.

1	d	14	
2	e	15	Sabbatum.
3	F	16	*Iosephus cum Maria & puerulo fuerunt in Ægypto.*
4	g	17	
5	a	18	
6	b	19	
7	c	20	
8	d	21	
9	e	22	Sabbatum. *Circa hoc tempus Herodes jussit occidi infantes Bethleemiticos, &*
10	F	23	*inter illos filium suum. Macrob. libro Saturnaliorum II.*
11	g	24	
12	a	25	
13	b	26	
14	c	27	
15	d	28	
16	e	29	
17	F	30	
18	g	1	Nisan mensis 1.
19	a	2	
20	b	3	
21	c	4	
22	d	5	
23	e	6	Sabbatum.
24	F	7	
25	g	8	
26	a	9	
27	b	10	
28	c	11	
29	d	12	
30	e	13	Sabbatum.
31	F	14	*Pascha Iudæorum.*

* Sequentes hujus Calendarii menses non addo, quia nihil extat in sacris literis quod iis factum sit. Id tantum hoc loco moneo, quod Novilunium mensis Nisan anno mundi 3959

factum sit 27 die Martii. Nam Solis motus medius erat Sexag. 0. 2. 12 46: & Lunæ à Sole Sexag. 0. 0. 32 21. Anno autem mundi 3960, Novilunium mensis Nisan fuit 17 die Martii. Erat enim tunc motus Solis medius Sexag. 5. 52 7 12: Et Lunæ à Sole Sexag. 0. 4 22 41. Cadebat ergo primus dies Nisan anno mundi 3959 in 28 diem Martii, & sequente anno in diem Martii 18. Quod indicare hoc loco volui, ne quis de calculi nostri certitudine dubitaret.

De primo anno ministerii Jesu Christi, atque ejus characteribus.

CAPUT XVIII.

De Christi natali anno & die jam satis superque à nobis tractatum est. Ostendimus enim Christum esse natum Bethleemi, ex Maria Virgine, anno mundi Juliano 3960, ab Urbe condita 750, à Nabonnassare 745, à Julio Cæsare 43, ab Augusto Cæsare 42, ab Actiaca Victoria 28, anno Herodis penultimo, solido triennio ante vulgarem Christi æram, die Januarii 6, in quo hodiè Epiphaniæ festivitas agitatur.

Agendum nunc est de primo anno Ministerii Christi, quem Spiritus Sanctus multis præclaris notis signavit, quò commodè à cæteris mundi annis secerni posset. Quas ordine recensebimus.

Primam proponit nobis D. Lucas in Euangelio, ubi scribit Christum esse baptisatum à Joanne 15 anno Cæsaris Tiberii, eumque mox à baptismo Ministerium suum inchoasse, *Luc.3.1.* Erat autem 15 annus Tiberii annus ab Urbe condita 780, & à Nabonnassare 775, & à Vulgari Christi æra 28, quemadmodum demonstravimus præcedente libro capite 10. Consequens igitur est Christum baptisatum esse à Joanne, & ministerium suum inivisse, anno ab urbe condita 780, & à Nabonnassare 775, & à vulgari Christi æra 28.

Secundò scribit D. Lucas Christum fuisse annorum quasi triginta cum *inciperet* Messiæ munus, *Luc.3. 23.* Adde igitur ad annum Christi natalem annos quasi triginta, fietque primus annus Ministerii Christi, annus mundi 3990, ab urbe condita 780, à Nabonnassare 775, à Julio Cæsare 73, à Tiberio Cæsare 15, & à vulgari Christi æra 28, omnibus modis, ut supra.

Tertiò affirmat Angelus apud *Danielem cap. 9. 25.* ab edicto Artaxerxis Longimani de ædificandis, & restituendis Hierosolymis, ad Christum Principem, septimanas esse 69, id est annos plenos 483. Oportet igitur Christum inivisse principatum suum, anno ab edicto Artaxerxis Longimani 484. Consulatum verò hoc anno Romæ gesserunt M. Vinucius, & L. Cassius Longinus, quibus Christum crucifixum esse Epiphanius testatur. Id verò etiam calculus noster docet. Demonstratum enim à Nobis est superiore libro, edictum Artaxerxis Longimani emanasse anno à Nabonnassare 291, primo die Nisan; hoc est anno mundi Juliano 3506, 26 die Martii. Nam ab Epocha mundi Juliana ad 25 diem Martii anni mundi Juliani 3506, numerantur anni Juliani pleni 3505, menses Bisextiles duo, dies 24. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	"
Solis medii	5	57	3	53
Lunæ à Sole	5	59	27	34

Erat igitur 25 die Martii Novilunium medium, & sequente die primus Nisan.

Secundò à nobis ostensum est eodem libro, Christum baptisatum esse à Joanne, & inivisse principatum suum, anno mundi Juliano 3990, circa 25 diem Januarii. Intercedunt autem inter edictum Artaxerxis Longimani & Christi baptismum, anni Iuliani pleni 483, cum mensibus decem: Et proinde Christus baptisatus est à Ioanne, & ingressus est Messiæ munus, anno ab edicto Artaxerxis Longimani 484, omninò ut Angelus vaticinatus est.

Quartò notat D. Ioannes in Euangelio, primum Ministerii Christi annum fuisse 47 à jactis templi fundamentis per Herodem. Hoc enim est quod Iudæi affirmant, cum eo anni hujus Paschate Christo objiciunt, templum Hierosolymitanum fuisse ædificatum quadraginta & sex annis. *Ioan. 2. 20.* Loquuntur enim de templo quod ab Herode ædificatum fuerat. Testatur verò Iosephus libro Antiquit. 15. capite 14. Herodem aggressum esse templi fabricam, 18 anno Regni sui, puta à casu Antigoni. Iosephus enim toto eo libro an-

annos regni Herodis putat, à devicto Antigono. Fuit autem 18 annua regni Herodis, annus ab Urbe condita 734. Primus enim annus regni Herodis à clade Antigoni erat annus ab Urbe condita 717, ut supra à nobis demonstratum est. Oportet igitur 18 annum regni Herodis fuisse annum ab Urbe condita 734, qui distat à primo anno Ministerii Christi, puta ab anno ab Urbe condita 780, annis solidis 46, omnibus modis ut Iudæi Christo objiciunt.

Postremò hic annus erat Sabbaticus. Divide enim annum mundi 3990 per 7, eruntque in quotiente anni Sabbatici 570 à mundi principio accuratè. Vel aufer annum Exodi 2450 ex anno mundi 3990, eruntque residui anni 1540. Quos partire per 7, dabitque quotiens annos Sabbaticos 220 ab Exodò præcisè. Est autem Euangelicæ historiæ consentaneum, primum annum Ministerii Christi fuisse Sabbaticum. Nam cum Christus eo anno promulgarit Nazarethæ in Synagoga, ex capite 61 Jesaiæ, annum acceptum Domini, & captivis dimissionem, utique tanquam digito indicavit, eum annum fuisse Sabbaticum.

Apparet itaque ex his quinque characteribus, annum mundi Julianum 3990, vel ab Urbe condita 780, vel à Nabonassare 775, vel ab edicto Darii Longimani 484, vel à Julio 73, vel à Tiberio 15, vel à vulgari Christi æra 28, ipsissimum esse annum in quo Christus baptisatus est, & Ministerium suum incepit. Errant igitur Chronologi omnes qui Christum alio anno ingressum esse munus suum contendunt. Nam quinque illi characteres quos Spiritus Sanctus huic anno impressit, non permittunt, ut primus annus Ministerii Christi in alium annum mundi transferatur.

Sed hæc quidem sunt quæ de primo anno Ministerii Christi hoc loco nobis demonstranda fuerunt. Addo nunc partem Calendarii hujus anni, ut Historia Euangelica ex illo melius intelligatur.

Calendarium Historicum anni mundi Juliani 3990, qui fuit primus annus Ministerii Christi. Cyclus Solis erat 9, & Litera Dominicalis D & C.

Januarius.

1	*a*	15	Thebet mensis 10. *Consules hoc anno Romæ fuerunt Iulius Silanus, & Silius Ner-*
2	*b*	16	*va, quibus Christum baptisatum esse, Epiphanius constanter affirmat.*
3	*c*	17	Sabbatum.
4	D	18	
5	*e*	19	*Circa hoc tempus cœpit Ioannes baptisare in deserto, & prædicare Baptismum resipis-*
6	*f*	20	*centiæ ad remissionem peccatorum. Marc. 1. 4.*
7	*g*	21	
8	*a*	22	
9	*b*	23	
10	*c*	24	Sabbatum.
11	D	25	*Hic dies, secundùm Ægyptios fuit 15 Tybi, quo aliqui ex veteribus senserunt Chri-*
12	*e*	26	*stum esse baptisatum, teste Clemente Alexandrino.*
13	*f*	27	
14	*g*	28	
15	*a*	29	
16	*b*	1	Sebath mensis 11.
17	*c*	2	Sabbatum.
18	D	3	
19	*e*	4	
20	*f*	5	
21	*g*	6	
22	*a*	7	
23	*b*	8	
24	*c*	9	Sabbatum.
25	D	10	*Hoc die baptisatus est Iesus Christus à Ioanne in Iordane, & inauguratus est à Patre, & unctus à Spiritu sancto Ecclesiæ suæ Princeps. Expulsus autem statim est à Spiritu Sancto in desertum, ubi jejunavit dies 40. Matth. 4. Marc. 1. &c.*

26	c	11	*Primus dies Iejunii Christi.*
27	f	12	
28	g	13	
29	a	14	
30	b	15	
31	c	16	Sabbatum.

Februarius.

1	D	17	
2	e	18	
3	f	19	
4	g	20	
5	a	21	
6	b	22	
7	c	23	Sabbatum.
8	D	24	
9	e	25	
10	f	26	
11	g	27	
12	a	28	
13	b	29	
14	c	30	Sabbatum.
15	D	1	Adar mensis 12.
16	e	2	
17	f	3	
18	g	4	
19	a	5	
20	b	6	
21	c	7	Sabbatum.
22	D	8	
23	e	9	
24	f	10	
25	f	11	
26	g	12	
27	a	13	
28	b	14	Sabbatum.
29	C	15	

Martius.

1	d	16	
2	e	17	
3	f	18	
4	g	19	
5	a	20	*Quadragesimus dies jejunii Christi.*
6	b	21	Sabbatū. *Hoc die Christus ter cum Diabolo congressus est, & Verbi divini gladio eum ter superavit, & ad tempus profligavit. Tandem verò habuit Angelos Ministros. (Luc. 4.*
7	C	22	*Christus reversus est Bethabaram.*
8	d	23	*Christus stetit in medio auditorum Ioannis, cum Ioannes ageret cum Legatis Pharisæorum. Ioan. 1. 26.*
9	e	24	*Christus accepit publicum testimonium à Ioanne, quod agnus esset ille Dei qui tollit peccatum mundi. Ioan. 1. 29.*
10	f	25	*Duo discipulorum Ioannis sequuti sunt Iesum, quorum unus erat Andreas, qui fratrem suum Simonem Petrum adduxit ad Iesum. Ioan. 1. 35. &c.*
11	g	26	*Christus invenit & vocavit Philippum. Philippus verò adduxit Nathanaelem ad Christum. Ioan. 1 44. &c.*
12	a	27	
13	b	28	Sabbatum.

14	C	29	*Hoc die Christus interfuit nuptiis in Cana Galilææ, unà cum matre & fratribus, & discipulis suis, & mutavit aquam in vinum. Ioan. 2. 1. &c.*
15	d	1	Nisan mensis 1.
16	e	2	
17	f	3	*Christus descendit Capernaum, ipse & mater, & fratres & discipuli ejus, manse-*
18	g	4	*runtq́ illic non multos dies, nam propè erat Pascha Iudæorum. Ioan. 2. 11, 12.*
19	a	5	
20	b	6	Sabbatum.
21	C	7	
22	d	8	
23	e	9	
24	f	10	
25	g	11	*Christus ascendit Hierosolyma.*
26	a	12	
27	b	13	Sabbatum.
28	C	14	*Parasceve Paschatis. Christus ejecit ex templo nummularios, cum venditoribus ovium & columbarum.*
29	d	15	*Primus & solennis dies Paschatis.*
30	e	16	
31	f	17	

De secundo anno Ministerii Christi, ejusque charactere.

Caput XIX.

Secundus annus Ministerii Christi, est annus mundi 3991, ab urbe condita 781, à Nabonnassare 776, à Julio Cæsare 74, à Tiberio Cæsare 16, & à vulgari Christi æra 29. Habet autem hic annus notam Sabbati δευτεροπρώτου ex qua certò agnosci potest. Facit enim D. Lucas hujus Sabbati mentionem in Euangelio *cap. 6. vers. 1.* ubi scribit Christum transivisse per sata, in Sabbato δευτεροπρώτῳ, & discipulos vulsisse spicas, easque confricantes manibus comedisse. Loquitur verò D. Lucas de Sabbato Paschatis secundo & primario, in quo licitum erat spicas vellere & manducare, ex lege *Deut. 16. 9.* Quod Sabbatum nunquam cadebat in festum Paschatis, nisi 14 dies Nisan esset dies Sabbati. Erant enim tunc in festo Paschatis duo Sabbata, unum 14 die Nisan, alterum 21. Sabbatum verò 14 diei Nisan, erat primum Paschatis Sabbatum, in cujus vespera mactabatur, & manducabatur agnus Paschalis, nihilq́; differebat à vulgari Sabbato. Quod autem incidebat in 21 diem Nisan, erat Sabbatum δευτερέσχατον, quia ordine erat δεύτερον, sed dignitate erat πρῶτον. Cadebat enim in ultimum diem Paschatis, qui non minùs sanctus & solennis erat, quàm Paschatis dies primus, eaque de causa erat Sabbatum festi primarium, vel Sabbatum δευτερέσχατον.

Est igitur hic character valdè manifestus, habetque locum in anno mundi 3991. Nam ab Epocha mundi Iuliana ad 2 diem Aprilis anni mundi Iuliani 3991, sunt anni Iuliani pleni 3990, menses communes très, & dies unus; Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	′	″
Solis medii	0	8	22	17
Lunæ à Sole	5	59	8	25

Erat igitur secundo die Aprilis Novilunium medium, & sequenti die primus Nisan. Abest autem 14 dies Nisan à primo die Nisan diebus plenis 13. Quos adde ad 3 diem Aprilis, & cadet 14 dies Nisan in 16 diem Aprilis, qui erat dies Sabbati. Nam Cyclus Solis erat 10, & litera Dominicalis B. Sed & 21 dies Nisan, ultimus & solennis dies Paschatis, erat dies Sabbati. Erat ergo 14 dies Nisan Sabbatum Paschatis πρῶτον, & 21 dies Nisan, Sabbatum δευτερέσχατον. Quod prorsus cum historia D. Lucæ convenit.

Manifestum igitur est ex hoc charactere, annum mundi 3991 esse annum Ministerii Christi secundum, in quo Discipuli euntes per sata in Sabbato δευτεροπρώτῳ, vulserunt spicas, easque manducarunt. Quod erat nobis probandum.

De tertio & ultimo anno Ministerii Christi, atque ipsius characteribus.

CAPUT XX.

Sequitur nunc tertius & ultimus Ministerii Christi annus qui fuit annus mundi 3992, ab Urbe condita 782, à Nabonnassare 777, ab edicto Darii Longimani 487, à Julio Cæsare 75, à Tiberio Cæsare 17, à vulgari Christi æra 30. Impressit autem Spiritus Sanctus huic anno tres notas, ex quibus etiam certò agnosci potest.

Prima est, quod 14 dies Nisan (in cujus vespera Christus manducavit Pascha cum Discipulis) fuerit feria hebdomadis quinta, vel dies Iovis. Christus enim crucifixus est eo die qui antecessit Sabbatum, *Luc. 23. 54.* qui erat dies Veneris; & manducavit Pascha præcedentis diei vespera, qui erat dies Iovis. Constat etiam ex Euangelio *Lucæ, cap. 22. 7.* Christum mactasse Pascha eo die quo oportebat, hoc est 14 die Nisan, ex lege *Exod. 12. 6.* Consequens igitur est 14 diem Nisan fuisse eo anno diem Iovis.

Hic primus est hujus anni character valdè evidens: qui locum habet in anno mundi 3992. Nam ab Epocha mundi Juliana ad 23 Martii anni mundi Juliani 3992, sunt anni Juliani completi 3991, menses communes duo & dies 22. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	′	″
Solis medii	5	58	16	34
Lunæ à Sole	0	6	51	21

Erat igitur 23 die Martii Novilunium medium, & sequenti die primus Nisan. Adde verò ad 24 diem Martii dies plenos 13, & incurret 14 dies Nisan in 6 diem Aprilis, qui erat dies Iovis. Nam Cyclus Solis erat 11, & litera Dominicalis A. Est igitur idem character in anno mundi 3992, qui notatur in anno tertio & ultimo Ministerii Christi; & proinde annus mundi 3992 est ipse annus tertius & ultimus Ministerii Christi. Quod erat nobis probandum.

Secundus character hujus anni est, quod Judæi mactaverint agnum Paschalem eo die quo Christus crucifixus fuerat, qui erat 15 dies Nisan, & feria hebdomadis sexta. Lucas enim scribit hunc diem fuisse diem parasceves, qui antecessit Sabbatum. *Luc. 23. 54.* Et Joannes testatur eum diem fuisse, diem parasceves Paschæ. *Ioann. 19. 14.* Idem scribit Judæos noluisse eo die ingredi prætorium, ne se polluerent, sed ut Pascha comederent. *Ioann. 18. 28.* Comederunt igitur Judæi Pascha in hujus diei vespera, uno die seriùs, quam Jesus Christus. Causa fuit Rabbinorum traditio, quæ mandabat ut Paschatis manducatio transferretur à 14 die mensis Nisan in 15 diem, quotiescunque 14 dies Nisan esset feria quinta: Idque ad evitandum primarii diei Paschatis & Sabbati concursum. Erat enim ia valdè incommodus in calidis illis Regionibus, tum propter cibos coctos, quos totum biduum incorruptos asservare difficile erat, tum propter mortuorum cadavera, quæ intra biduum putori erant obnoxia. Enimverò si Judæi comedissent Pascha feria quinta, coacti fuissent ex lege primum & solennem diem Paschatis celebrare feria sexta, & Sabbatum feria septima, atque ita totum biduum ab omni opere vacare. Ut autem hoc incommodum evitarent, manducarunt eo anno Pascha, ex Rabbinorum sententia, feria sexta, & celebrarunt primum Paschatis diem feria septima, qui tunc erat Sabbatum magnum *Ioann. 19. 31.* Hic ergo est secundus hujus anni character, qui cum locum habeat in anno mundi 3992, in quo 14 dies Nisan erat feria quinta, ut paulò ante ostendimus, consentaneum est annum mundi 3992 esse tertium & ultimum Ministerii Christi annum. Quod etiam nobis erat probandum.

Tertius & primarius hujus anni character est, quem Angelus apud *Danielem* notat *cap. 9. vers. 27.* ubi dicit Christum abrogaturum esse sacrificium & oblationem septimana dimidia, hoc est in medio septimanæ septuagesimæ. Loquitur verò Angelus de morte Christi, per quam omnia Veteris Testamenti sacrificia, & oblationes abolitæ sunt, eamq; confert in septimanam 70½, hoc est in annum ab edicto Artaxerxis Longimani 487. Prodiit verò edictum Artaxerxis Longimani, anno mundi 3506, vel à Nabonnassare 291, primo die Nisan, sicuti præcedente libro demonstratum est. Adde igitur annos solidos 486, ad primum diem Nisan anni mundi 3506, vel anni à Nabonnassare 291, & cadet Christi an-

annus σταυρώσιμος in annum mundi 3992, vel à Nabonnassare 777, omnibus modis ut supra.

Liquet igitur ex his tribus characteribus, annum mundi 3992, vel à Nabonnassare 777, esse tertium & ultimum Ministerii Christi annum, in quo Christus à Judæis actus est in crucem. Errant igitur Chronologi omnes, qui ante nos rationem annorum mundi ex sacris literis iniverunt. Quidam enim illorum tribuunt annum Christi σταυρώσιμον in annum Tiberii 18, alii verò in 20. At neuter annus habet eos characteres quos Spiritus Sanctus anno σταυρωσίμῳ impressit, imò ne unam quidem illius notam. Quam obrem nec hic annus, nec præcedentes, puta Nativitatis & Baptismi Christi anni, rectè ab illis definiti sunt. Agendæ ergo sunt Deo gratiæ, quod & hi anni & cæteri omnes, qui per nostram incuriam hucusque latuerunt, jam summo Dei beneficio in lucem protracti sint, ad laudem divini nominis, & Ecclesiæ ædificationem.

Subjungo verò jam partem Calendarii hujus anni, ut quæ supra à nobis demonstrata sunt, & quæ preterea in Euangelica Historia leguntur commodiùs intelligantur.

Calendarium Historicum Hebræum ad annum mundi 3992, qui fuit 33 annus ætatis Christi, in quo Christus mortuus est propter offensas nostras, & resurrexit à mortuis propter justificationem nostri. Cyclus Solis erat 11, & litera Dominicalis A.

Nisan primus mensis Hebræorum.

	Martius.		
1	24	f	*Hac die invit Septimana Danielis 70ª, id est annus ab edicto Artaxerxis Longimani 487.*
2	25	g	Sabbatum.
3	26	A	
4	27	b	
5	28	c	
6	29	d	
7	30	e	
8	31	f	*Hoc die Iesus venit Bethaniam, ubi excitaverat Lazarum à mortuis. Paraverunt autem ibi Christo canam, & Martha ministrabat, & Lazarus erat ex accumbentibus; & Maria unguento nardi liquida multi precii unxit Christi pedes, & extersit capillis suis. Ioann. 12.*
9	April.	g	Sabbatum.
10	2	A	
11	3	b	
12	4	c	
13	5	d	
14	6	e	*Hujus diei vespera, qui erat dies Iovis, Christus manducavit Pascha cum discipulis, & paulò post celebravit sacram Canam. Inde cum discipulis suis egressus est trans torrentem Cedron ubi erat hortus, in quem & ipse & discipuli introiverunt. Hic autem Christus à Iuda proditus, & à Iudais captus & vinctus est, abductusque in domum Pontificis maximi, ubi adjudicatus est morti, cum confessus esset se esse filium DEI.*
15	7	f	*Hujus diei manè Christus à Iudais traditus est in manus Pontii Pilati; qui & Christo, & criminationibus Iudaorum auditis, judicavit Christum esse innocentem. Verùm quia Iudai Christum crucifigi volebant, & Pilatus Iudais gratificari cupiebat, ideo Christum crucifigendum militibus dedit. Crucifixus autem est Christus circa meridiem, & hora tertia pomeridiana exspiravit. Paulò post à Iosepho Arimathaensi, & Nicodemo de cruce detractus est, & involutus syndone, sepultus est in monumento, quod erat ex lapide excisum, in quo nondum quisquam positus fuerat. Vespera tandem hujus diei Iudai comederunt Pascha contra DEI legem, sed secundùm traditionem Rabinorum. Meretur autem consideratione quod idem hic dies inciderit in 25 diem Pharmuthi; Testatur enim Clemens Alexandrinus, nonnullos ex veteribus sensisse, Christum 25 die Pharmuthi esse mortuum; quorum sententia fuit longè verissima.*

16	8	*g*	Sabbatum magnum, *quo Christus quievit in sepulchro.*
17	9	A	*Primus dies hebdomadis, quo Christus manè è mortuis resurrexit, primumq; appa-*
18	10	*b*	*ruit Mariæ Magdalenæ Marc. 16. 9. deinde omnibus mulieribus. Matth. 28. 9.*
19	11	*c*	*Tertiò Petro, Luc. 24 34. 1. Cor. 15. 5. Quartò duobus discipulis Emaunta*
20	12	*d*	*euntibus. Luc. 24. 31. Quintò omnibus Apostolis congregatis præter Thomam.*
21	13	*e*	*Ioann. 20. 19. 24.*
22	14	*f*	
23	15	*g*	Sabbatum.
24	16	A	*Hoc die Christus iterum apparuit omnibus Apostolis, atque etiam Thomæ, qui viso*
25	17	*b*	*Christo credidit.*
26	18	*c*	
27	19	*d*	
28	20	*e*	
29	21	*f*	
30	22	*g*	Sabbatum.

Ijar vel Ziu secundus mensis Hebræorum.

1	23	A	*Postea patefecit se Christus discipulis ad mare Tiberiadis, Petro, Thomæ, Na-*
2	24	*b*	*thanaeli, & filiis Zebedæi, aliisq; discipulis duobus. Ioann. 21. 1.*
3	25	*c*	
4	26	*d*	
5	27	*e*	
6	28	*f*	
7	29	*g*	Sabbatum.
8	30	A	*Apparuit deinde plus quam quingentis fratribus semel. 1. Cor. 15. 6.*
9	Majus	*b*	
10	2	*c*	
11	3	*d*	
12	4	*e*	
13	5	*f*	
14	6	*g*	Sabbatum.
15	7	A	*Postea visus est Iacobo. 1. Cor. 15. 7.*
16	8	*b*	
17	9	*c*	
18	10	*d*	
19	11	*e*	
20	12	*f*	
21	13	*g*	Sabbatum.
22	14	A	*Tandem omnes Discipuli undecim cum venissent in Galilæam, in montem ubi con-*
23	15	*b*	*stituerat eis Iesus, viderunt Christum & adoraverunt eum, quidam verò dubi-*
24	16	*c*	*tarunt. Matth. 28. 16, 17.*
25	17	*d*	
26	18	*e*	
27	19	*f*	*Hoc die, cum Christus 40 dies à sua resurrectione cum Apostolis conversatus esset,*
			videntibus illis ascendit in cælum. Apostoli autem adorato Christo, reversi sunt
28	20	*g*	Sabbatum. *(Hierosolyma. Actor. 1.*
29	21	A	

Sivan tertius mensis Hebræorum.

1	22	*b*	
2	23	*c*	*Circa hoc tempus Apostoli ascenderunt in cænaculum ubi commorabantur: Cumque*
3	24	*d*	*coacta esset turba quasi capitum 120, elegerunt Matthiam in locum Iudæ Isca-*
4	25	*e*	*riotæ. Actor. 1.*
5	26	*f*	
6	27	*g*	Sabbatum & *Pentecoste. Apostoli acceperunt hoc die Spiritum Sanctum visibili*
			forma, & loquuti sunt magnalia Dei variis linguis. Petrus autem una concione
			convertit ad Christum quasi ter mille homines.

7	28	A	
8	29	*b*	
9	30	*c*	
10	31	*d*	
11	Junius	*e*	
12	2	*f*	
13	3	*g*	Sabbatum.
14	4	A	*Omnes qui credebant erant eodem loci, & habebant omnia communia. Erantq; perdurantes in doctrina Apostolorum, & communicatione, & fractione panis, & precibus. Actor. 2.*
15	5	*b*	
16	6	*c*	
17	7	*d*	
18	8	*e*	
19	9	*f*	
20	10	*g*	Sabbatum.
21	11	A	
22	12	*b*	
23	13	*c*	
24	14	*d*	
25	15	*e*	
26	16	*f*	
27	17	*g*	Sabbatum.
28	18	A	
29	19	*b*	
30	20	*c*	

Reliquam partem Calendarii hujus anni non adscribo, eo quod in Historia sacra, nulla deinceps fiat dierum notatio. Duo tamen addo, quæ ad anni hujus considerationem valdè sunt necessaria. Primum est, quod Christi ascensio in cœlum, quam Chronologi omnes conferunt in quadragesimum diem à resurrectione Domini, facta sit die quadragesimo primo. Scribit enim D. Lucas Christum exhibuisse se vivum Apostolis ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις per dies quadraginta, *Actor. 1. 3.* Consequens igitur est Christum ascendisse in cœlum quadragesimo primo die post resurrectionem, ipso die Veneris, quo etiam ante sex septimanas crucifixus fuerat. Finiit ergo Christus & passionem & gloriam suam in terris, sexto die hebdomadæ, non aliter quàm Deus in mundi initio, sexto die hebdomadæ primæ, creationis operi finem imposuit. *Gen. 1. 31.*

Alterum est quod Judæi hoc anno Pentecosten celebrarint quinquagesimo primo die à solenni die Paschatis, idque ob translationem Paschatis à quinta feria in sextam, de quo supra egimus. Quod & D. Lucas videtur indicare, cum scribit quinquagesimum diem fuisse completum, cum Apostoli Spiritum Sanctum acciperent. *Actor. 2. 1.* Certum enim est quinquagesimum diem non prius fuisse completum, quàm ubi advenisset dies quinquagesimus primus. Itaque si verba D. Lucæ strictè sumantur, non possunt aliter intelligi, quàm de quinquagesimo primo die à primo die Paschatis, in quo certum est Apostolos Spiritum Sanctum accepisse.

Sed hæc quidem sunt quæ circa hujus anni Calendarium nobis observanda fuerunt. Agendum porro nunc est de tribus annis, quorum characteres notantur in Josephi Historia.

De anno Christi Vulgari LXV, *ejusq; characteribus.*

CAPUT XXI.

ANno Cæsaris Neronis 11 (qui fuit annus mundi 4027, & Christi vulgaris 65) circa diem Paschatis, quod eo anno incurrebat in 8 diem Aprilis, exorti sunt primi bellici motus inter Iudæos & Romanos, qui sequente anno in apertum bellum eruperunt. Vide Iosephum libro de bello Iudaico 7. cap. 12. Septimo verò die Septembris ejusdem anni, qui erat dies Sabbati, contigit Menahemi, & Romanorum cædes, uti scribitur libro 11 de bello Judaico cap. 18. Habet igitur hic annus præclaros duos characteres, ex quibus certò definiri potest.

Primus est, quod Pascha illius anni inciderit in 8 diem Aprilis. Quæ nota etiam convenit anno mundi Juliano 4027, vel Christi vulgaris 65. Nam à vulgari initio annorum Christi ad 25 diem Martii anni Christi Juliani 65, numerantur anni Juliani pleni 64, menses communes duo, dies 24. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	"
Solis medii	o	o	45	31
Lunæ à Sole	5	57	45	13

Erat igitur 25 die Martii Novilunium medium, & proximo die primus Nisan. Intercedunt autem inter primum diem Nisan, & diem Paschatis, dies pleni 13. Qui si addantur ad 26 diem Martii, incurrit ipsum Pascha in 8 diem Aprilis, omninò ut Iosephus haber.

Secundus hujus anni character est, quod 7 dies Septembris fuerit dies Sabbati. Quam notam etiam habet annus mundi Julianus 4027, vel Christi vulgaris 65. Erat enim Cyclus Solis eo anno 18, & litera Dominicalis F; & proinde 7 dies Septembris erat dies Sabbati.

Manifestum ergo est ex his characteribus, primam Judæorum à Romanis defectionem, primosque bellicos motus cæpisse anno mundi 4027, vel Christi anno Vulgari 65, circa festum Paschatis: & tunc etiam esse edita illa prodigia quæ Josephus recenset libro de bello Judaico 7. capite 12. Itaque annus mundi Julianus 4027, vel Christi vulgaris 65, est primus annus bellicorum motuum quem Iosephus notat in sua historia. Quod erat nobis probandum.

De anno Christi Vulgari LXVI, *atq; ejus characteribus.*

CAPUT XXII.

ANno 12 Neronis, qui erat annus mundi 4028, & Christi Vulgaris 66, Cestius Syriæ legatus adduxit omnes Romanorum copias contra Iudæos, ut per vim eos subigeret. Congressus verò est cum Iudæis ad Hierosolymorum Urbem primo die Scenopegias, qui eo anno incidebat in 22 diem Octobris. Nam nonus ab illo dies erat 30 Octobris, & octavus dies Novembris, in quo Cestius cum toto suo exercitu à Iudæis profligatus est, sequebatur primum Scenopegias diem, diebus plenis 17. Vide Iosephum de bello Iudaico Libro 2 capite 23 & 24.

Habet ergo hic annus duas præclaras notas, ex quibus certò agnoscitur. Prima est, quod 30 dies Octobris fuerit dies nonus à primo die Scenopegias, Altera, quod primus dies Scenopegias antecesserit 8 diem Novembris diebus plenis 17. Quæ notæ etiam reperiuntur in anno mundi Iuliano 4028, & Christi vulgari 66. Nam ab æra Christi vulgari ad 13 diem Aprilis anni Christi vulgaris 66, numerantur anni Iuliani pleni 65, menses communes tres, & dies 12. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	gr.	'	"
Solis medii	o	19	14	50
Lunæ à Sole	5	59	o	1

Erat igitur 13 Aprilis Novilunium medium, & sequente die primus Nisan. Intercedunt autem inter primum diem Nisan, & primum diem Scenopegias dies pleni 191, quos si addas ad 14 diem Aprilis, cadet primus dies Scenopegias in 22 diem Octobris, qui distat à 30 die Octobris plenis diebus 8, & ab octavo die Novembris diebus plenis 17, omnibus modis ut à Iosepho annotatum est.

Habet ergo annus mundi Julianus 4028, & Christi vulgaris 66, easdem notas cum anno cladis Cestii: & proinde annus mundi Julianus 4028, vel Christi vulgaris 66, ipsissimus est annus in quo contigit strages & fuga Cestii. Quod erat nobis probandum.

Porrò quod à primo die Scenopegias ad 30 diem Octobris fluxerint dies pleni 8, & ad octavum diem Novembris dies pleni 17, ita ex Josepho ostenditur. Cestius conflixit cum Judæis 22 die Octobris, qui erat dies 1 Scenopegias, & cum repulisset eos in Urbem, reversus est ex castris ex Gabao in Bethoron, persequente eum Simone Giore. Inde commoratus est in agris triduo, die scz. 23 24 & 25 Octobris. Interea Judæi Urbem tuebantur, & le-

& legatos quos ad eos miserat Agrippa cædebant, unde ortum est inter eos dissidium, & fuga partis in urbem. Cestius igitur 26 die Octobris irruit in illos, fugavitque omnes, & inclusit in urbem, posuitque castra ad Scopton, nihil per triduum adversus eos tentans. Quarto die, qui erat 30 dies Octobris, & nonus dies à primo die Scenopegias, Cestius ordinatum in Urbem introduxit exercitum, & si voluisset intra muros violenter irrumpere, civitatem illicò occupasset. Per dies deinde quinque Romani frustra Urbem invadere conati sunt. Sexto die qui erat quintus Novembris, Cestius templum aggreditur, & sine causa desistit, refugitque ad castra ad Scopton, spreta victoria. Proximo die, recedebat magis, & cum venisset in Gabao, mansit ibi dies duos, sexto & septimo Novembris. Sequente die, qui fuit octavus Novembris, Cestius magna clade à Judæis affectus est. Apparet igitur ex Josephi narratione, primum diem Scenopegias abfuisse à 30 die Octobris, plenis diebus 8, & ab octavo die Novembris plenis diebus 17. Quod erat nobis demonstrandum.

Est autem consideratu dignun quod præcedens annus, puta annus Christi Vulgaris 65, fuerit ἐμβολιμαῖος, mensum tredecim, & quod Novilunium mensis Nisan hujus anni, propterea excurrat in 13 diem Aprilis. Quod cum ab Antecessoribus nostris animadversum non fuerit, multa comminisci coacti sunt, quæ ab Historia Josephi sunt aliena. Noster verò calculus cum Historia Josephi exactè convenit.

De anno Christi vulgari LXX, *ejusque charactere.*

CAPUT XXIII.

Reliquus nunc est annus mundi 4032, qui fuit annus Christi vulgaris 70, in quo Hierosolyma à Tito Vespasiano obsessa, capta, & eversa fuerunt; idque secundùm Jesu Christi & Danielis vaticinia, quæ leguntur *Matth. 24. Luc. 19. Daniel 9.* & alibi. Fuit autem hic annus Judaico quidem populo funestus, Gentibus verò salutaris. Funerata enim tunc est Judæorum Synagoga, & vetus Testamentum sublatum; novum autem fœdus quod cum gentibus initum fuerat, per totum terrarum orbem propagatum est. Quamobrem & hujus anni cognitio nobis necessaria est.

Extat autem illius character valdè insignis apud Josephum libro de bello Judaico 7. cap. 4, ubi scribit ἐνδελεχισμὸν defecisse 17 die Panemi, ob familiæ penuriam, cujus vices tunc erant in templo ministrare. Demonstratum enim jam sæpè à nobis est, Sacerdotes perpetuò Sabbati die ingressos esse functionem suam in templo. Itaque cum familia deficiens ministerium suum in templo inire debuerit 17 die Panemi, consequens est 17 diem Panemi fuisse diem Sabbati.

Hic character valdè præclarus est, & locum habet in anno mundi 4032 vel Christi vulgari 70. Nam ab æra Christi vulgari ad 30 Martii anni Christi vulgaris 70, numerantur anni Juliani pleni 69, menses communes duo, & dies 29. Quibus debentur sequentes motus.

	Sex.	*gr.*	'	"
Solis medii	0	5	28	41
Lunæ à Sole	5	59	0	43

Erat igitur 30 Martii Novilunium medium, & sequenti die primus dies Xantici. Sunt autem inter primum diem Xantici & 17 diem mensis Panemi dies pleni 105: quos si addas ad 31 diem Martii, cadit 17 dies Panemi in 14 diem Julii, qui erat dies Sabbati. Nam Cyclus Solis erat 23, & litera Dominicalis G. Palam ergo est annum mundi Julianum 4032, vel Christi vulgarem 70, esse ipsum annum in quo Hierosolyma à Tito Vespasiano excisa fuerunt. Quod erat nobis probandum.

Observa verò Josephum toto hoc anno connectere menses Macedonum cum mensibus Hebræorum, non autem cum mensibus Romanorum, ut fecit in anno Christi vulgari 65, & 66. Hoc enim perspicuè apparet ex anni ipsius Calendario, cujus partem adscribo, ut cum Historia Josephi conferatur.

Calendarium Historicum Hebræum ad annum mundi 4032, & Christi vulgarem LXX. *Quo Titus Vespasianus, secundo anno Patris sui Vespasiani, Hierosolyma occupavit & funditus evertit. Cyclus Solis erat 23, & litera Dominicalis* G.

Nisan primus mensis Hebræorum, Josepho Xanticus.

1	31	*f*	Sabbatum. *Hic capit annus mundi Hebraus* $4032\frac{1}{2}$.
2	April	G	*Erant autem eo anno Hierosolymis tres factiones. Nam Eleasar Sacerdos, filius*
3	2	*a*	*Simonis, Princeps zelotarum, tenebat templum. Ioannes Giscalenus occupa-*
4	3	*b*	*bat partem urbis inferiorem. Et Simon Giore Filius, partem superiorem. Inter*
5	4	*c*	*quas partes perpetuum ferè erat dissidium.*
6	5	*d*	
7	6	*e*	
8	7	*f*	Sabbatum.
9	8	G	
10	9	*a*	
11	10	*b*	
12	11	*c*	
13	12	*d*	
14	13	*e*	Pascha.
15	14	*f*	Sabbatum, *& Paschatis dies primus, quo Titus Vrbem obsidere capit, eo ipso die*
16	15	G	*quo Iudei ante annos 40 Christum crucifixerant.*
17	16	*a*	
18	17	*b*	
19	18	*c*	
20	19	*d*	
21	20	*e*	
22	21	*f*	Sabbatum.
23	22	G	
24	23	*a*	*Circa hoc tempus exiverunt anni 7 & menses 5, quibus Iesus filius Anani clama-*
25	24	*b*	*verat, Va va Ierusalem. Cum verò idem in muro clamaret, va & mihi, la-*
26	25	*c*	*pide ictus interiit.*
27	26	*d*	
28	27	*e*	
29	28	*f*	Sabbatum.
30	29	G	

Ijar vel Ziu, secundus mensis Hebræorum, Josepho Artemisius.

1	30	*a*	
2	Majus	*b*	
3	2	*c*	
4	3	*d*	
5	4	*e*	
6	5	*f*	Sabbatum.
7	6	G	*Hoc die Romani primo muro potiti sunt.*
8	7	*a*	
9	8	*b*	
10	9	*c*	
11	10	*d*	
12	11	*e*	*Hoc die Romani secundum murum capiunt, qui tamen à Iudæis mox recuperatur.*
13	12	*f*	Sabbatum.

14	13	G	
15	14	*a*	
16	15	*b*	*Hoc die Romani secundum murum iterum ceperunt.*
17	16	*c*	
18	17	*d*	
19	18	*e*	
20	19	*f*	Sabbatum.
21	20	G	
22	21	*a*	
23	22	*b*	
24	23	*c*	
25	24	*d*	
26	25	*e*	
27	26	*f*	Sabbatum.
28	27	G	
29	28	*a*	*Hoc die perfecti sunt aggeres, qui 12 die hujus mensis inchoati fuerant.*

Sivan tertius mensis Hebræorum, Josepho Destius.

1	29	*b*	*Gravis & intolerabilis fames sævire capit, adeò ut mensa nullibi sterneretur, sed*
2	30	*c*	*in coctum cibum omnes manducare tenerentur, & matres ipsæ cibum infan-*
3	31	*d*	*tibus ex ore raperent.*
4	Junius	*e*	
5	2	*f*	Sabbatum & Pentecoste.
6	3	G	
7	4	*a*	*Circa hoc tempus milites Romani, jussu Titi, totam urbem Hierosolymorum aggere*
8	5	*b*	*cinxerunt, trium dierum spatio, & castella etiam inter posuerunt. Impleta*
9	6	*c*	*igitur est Christi Prophetia Luc. 19. 43. Veniet tempus adversùm te, quo cir-*
10	7	*d*	*cumjicient tibi inimici tui vallum, & circum cingent te, & constingent undique.*
11	8	*e*	
12	9	*f*	Sabbatum.
13	10	G	
14	11	*a*	
15	12	*b*	
16	13	*c*	
17	14	*d*	
18	15	*e*	
19	16	*f*	Sabbatum.
20	17	G	
21	18	*a*	
22	19	*b*	
23	20	*c*	
24	21	*d*	
25	22	*e*	
26	23	*f*	Sabbatum.
27	24	G	
28	25	*a*	
29	26	*b*	
30	27	*c*	

Thamus quartus mensis Hebræorum Josepho Panemus.

1	28	*d*	*Hoc die tentata est expugnatio tertii muri. Capit autem tunc in urbe grassari pestis*
2	29	*e*	*ex multitudine cadaverum.*
3	30	*f*	Sabbatum.
4	Julius	G	

5	2	*a*	*Hoc die capta est à Romanis arx Antonia.*
6	3	*b*	
7	4	*c*	
8	5	*d*	
9	6	*e*	
10	7	*f*	Sabbatum.
11	8	G	
12	9	*a*	
13	10	*b*	
14	11	*c*	
15	12	*d*	
16	13	*e*	
17	14	*f*	Sabbatum. *Hoc die defecit Endelechismus propter penuriam Sacerdotum.*
18	15	G	
19	16	*a*	
20	17	*b*	
21	18	*c*	
22	19	*d*	*Iudæi incenderunt partem porticus templi versus boream, non procul ab arce Antonia.*
23	20	*e*	
24	21	*f*	Sabbatum. *Hoc die Romani totum templi porticum versus Septentrionem combus-*
25	22	G	*serunt. Iudæi vero ut incendium restinguerent, ignem manibus detraxerunt.*
26	23	*a*	
27	24	*b*	*Iudæi hoc die fugam ex Occidentali porticu simulant, quem pice & bitumine reple-*
28	25	*c*	*verant. Romani verò eo occupato, incendio pereunt. (ravit.*
29	26	*d*	*Maria Eleasari filia proprium filium circa hoc tempus interfecit, assavit, & devo-*

Ab quintus mensis Hebræorum, Josepho Lous.

1	27	*e*	
2	28	*f*	Sabbatum.
3	29	G	
4	30	*a*	
5	31	*b*	
6	August.	*c*	
7	2	*d*	*Hoc die Titus templi januas, auro & argento obductas succendi jussit, unde mul-*
8	3	*e*	*tum auri & argemi defluere cæpit.*
9	4	*f*	Sabbatum. *Hoc die Iudæi in templi munitiones repulsi sunt.*
10	5	G	*Hoc die Romani, non exspectato Titi Ducis mandato, ignem templo injecerunt,*
11	6	*a*	*eodem die quo Chaldæi templum Solomonicum combusserant.*
12	7	*b*	
13	8	*c*	
14	9	*d*	
15	10	*e*	
16	11	*f*	Sabbatum.
17	12	G	
18	13	*a*	
19	14	*b*	
20	15	*c*	*Hoc die Romani aggeres & instrumenta bellica exstruere cæperunt ad expugnan-*
21	16	*d*	*dum murum superiorem, qua parata fuerunt 18 dierum spacio.*
22	17	*e*	
23	18	*f*	Sabbatum.
24	19	G	
25	20	*a*	
26	21	*b*	
27	22	*c*	
28	23	*d*	
29	24	*e*	
30	25	*f*	Sabbatum.

Elul sextus mensis Hebræorum, Josepho Gorpæus.

1	26	G	
2	27	a	
3	28	b	
4	29	c	
5	30	d	
6	31	e	
7	Sept.	f	Sabbatum. *Romani hoc die partem urbis superiorem cœperunt; totamq; urbem*
8	2	G	*sequente die diripuerunt & exusserunt.*
9	3	a	
10	4	b	
11	5	c	
12	6	d	
13	7	e	
14	8	f	Sabbatum.
15	9	G	
16	10	a	*Circa hoc tempus tota Vrbs jussu Imperatoris Titi, diruta & solo æquata est, juxta*
17	11	b	*Christi vaticinium, Inimici tui constringent te, & solo æquabunt te, & non*
18	12	c	*relinquent in te lapidem super lapidem. Luc. 19. 43, 44.*
19	13	d	
20	14	e	
21	15	f	Sabbatum.
22	16	G	
23	17	a	
24	18	b	
25	19	c	
26	20	d	
27	21	e	
28	22	f	Sabbatum.
29	23	G	*Hic exit annus mundi Hebræus 4032.*

Historia sacra initium sumit à mundi creatione, & terminatur excidio Hierosolymitano novissimo. Moses enim auspicatur Historiam suam à mundi conditu. *Genes. 1. 1.* Et Angelus Gabriel claudit vaticinium de septuaginta hebdomadis destructione Hierosolymorum & templi per Imperatorem Romanum. *Dan. 9. 26, 27.* Denique Spiritus Sanctus historiam Novi Testamenti claudit Apostoli Pauli martyrio *2. Tim. 4. 6.* Quod solidum triennium cladem illam populi Judaici antecessit. Quamobrem & nos Chronologiam nostram sacram eadem clade terminamus.

Enumeratio annorum omnium qui vel uno vel pluribus characteribus signati sunt in sacra, vel alia Historia; operisque totius Conclusio.

CAPUT XXIV.

Recensui nunc, cum bono Deo, omnes mundi annos, qui vel uno vel pluribus characteribus notati sunt in sacris literis, vel alia probata Historia. Ostendi etiam annorum illorum characteres inesse annis mundi, quos antecedente libro ex sacra scriptura subduxi, Subjicio nunc annorum omnium Catalogum, una cum singulorum annorum characteribus, ut qui Chronologias sacras ante nos scripserunt, vel deinceps scripturi sunt, exigant illas ad eorum annorum characteres, tanquam ad lydium lapidem, quia tunc constabit illas esse probas, ubi cum singulorum annorum characteribus exactè consenserint.

Primus igitur annorum mundi qui charactere notatur in sacris literis est annus mundi primus, cujus primus dies erat & primæ septimanæ, & primi mensis, & primi anni dies primus. *Annus mundi 1.*

Secundus annus est annus Diluvii, in quo 17 dies mensis Secundi erat dies Sabbati. *Annus mundi 1656.*

Ter-

Tertius annus est annus Exodi, cujus septimo mense cæpit primus annus Sabbaticus & Iubilæus. Et 20 dies mensis Secundi fuit dies Sabbati. Præterea primus dies Paschatis, & dies Pentecostes, & 17 dies Thamus, erant dies Sabbati. *Annus mundi 2449.*

Quartus annus est penultimus annus Davidis. In quo 22 dies Thisri erat dies Sabbati, & festi Scenopegias ultimus & magnus dies. *Annus mundi 2923.*

Quintus annus, est duodecimus regni Solomonis, in quo 7 dies Thisri, fuit dies Sabbati. *Annus mundi 2936.*

Sextus annus, est annus Ezechiæ Regis decimus sextus, qui fuit Sabbaticus. *Annus mundi 3234.*

Septimus annus, est quintus annus à deportatione Regis Iojachim, qui fuit tricesimus annus ab anno decimo octavo Regis Iosiæ. *Annus mundi 3350.*

Octavus annus, est annus Sedechiæ Regis octavus, qui fuit Sabbaticus. *Annus mundi 3353.*

Nonus annus, est undecimus annus Regis Sedechiæ, qui fuit annus 19 Nebucadnezaris, & distabat à secundo anno Regis Ieroboami annis plenis 390, & à 13 anno Regis Iosiæ annis solidis quadraginta. Denique 9 die mensis Ab ministrabat in templo familia Iojarib. *Annus mundi 3356.*

Decimus annus, est centesimus quadragesimus octavus Græcorum, in quo 25 dies Cisleu fuit dies Sabbati. *Annus mundi 3799.*

Undecimus annus, est centesimus quinquagesimus annus Græcorum Sabbaticus. *Annus mundi 3801.*

Duodecimus annus, est annus Græcorum centesimus septuagesimus octavus etiam Sabbaticus. *Annus mundi 3829.*

Decimus tertius annus, est annus Græcorum centesimus septuagesimus nonus, in quo erant duo solennia continua, Pentecoste & Sabbatum. *Annus mundi 3830.*

Decimus quartus annus, est annus ab Urbe condita sexcentesimus & nonagesimus, in quo 17 dies mensis Thamus fuit dies Sabbati. *Annus mundi 3900.*

Decimus quintus annus, est primus annus Regis Herodis à devicto Antigono, in quo 17 dies Thamus fuit dies Sabbati, & annus ipse erat Sabbaticus. *Annus mundi 3927.*

Decimus sextus annus, est annus Nativitatis Christi, qui fuit annus ab Urbe condita septingentesimus quinquagesimus incipiens, & sequebatur Ephemeriam Zachariæ completam mensibus 14, cum diebus novem. *Annus mundi 3960.*

Decimus septimus annus, est annus mortis Herodis, qui fuit annus ab urbe condita 751, in quo facta est Eclipsis Lunæ aliquot mensibus ante ipsius mortem. *Annus mundi 3961.*

Decimus octavus annus, est annus Baptismi Christi qui fuit 15 annus Tiberii, & sequebatur nativitatem Christi annis quasi triginta, & annum mundi 3506, annis plenis 483, cum mensibus decem; & 18 annum regni Herodis annis 46. Denique idem annus erat Sabbaticus. *Annus mundi 3990.*

Decimus nonus annus, est annus secundus ministerii Christi, in quo 14 dies Nisan erat dies Sabbati, & 21 dies Nisan Sabbatum δευτερόπρωτον. *Annus mundi 3991.*

Vigesimus annus, est annus tertius Ministerii Christi, in quo 14 dies Nisan fuit dies Jovis, ejusque vespera Pascha verum. Sequens verò dies fuit dies Christi πάθημα, ejusque vespera Pascha Judæorum, Distabat etiam hic annus ab anno mundi 3506, annis solidis 486, cum anni parte. *Annus mundi 3992.*

Vicesimus primus annus, est annus Christi vulgaris 65, in quo Pascha incidebat in 8 diem Aprilis, & 7 dies Septembris in diem Sabbati. *Annus mundi 4027.*

Vicesimus secundus annus, est annus vulgaris Christi 66, in quo 22 dies Octobris, fuit primus dies Scenopegias. *Annus mundi 4028.*

Vice-

Vicesimus tertius annus, est annus Christi Vulgaris 70, in quo 17 dies Panemi mensis Macedonum, vel Hebræorum mensis Thamus, fuit dies Sabbati. *Annus mundi 4032.*

Et hi quidem anni sunt qui characteribus notantur tum in sacris literis, tum in aliis probatis Historiis. Qui cum reperiantur in annis mundi, quos superiore libro ex sacris literis, & cœlorum motibus demonstravimus, manifestum est, & illos & cæteros omnes quos exposuimus, sacris literis prorsus esse consentaneos.

Pertractavi igitur nunc, per Dei gratiam, quæ tribus hisce libris demonstranda susceperam. Nam & temporis rationem exposui, quantum Chronologia sacra desiderat; & annorum mundi seriem ex sacris literis, & cœlorum motibus demonstravi, à mundi primordio, ad excisa per Romanos Hierosolyma: Denique omnes mundi annos, qui characterem habent in sacris literis, aut aliis historiis, revocavi ad calculi examen, & ostendi omnes illorum notas esse in annis mundi, quos superiore libro recensui. His ergo satis superque à nobis demonstratis, huic operi nunc finem impono, & Deo Opt. Max. à quo mihi principium fuit, & in quo mihi jam finis est, ex animo gratias ago. Oro etiam illum ex intimo cordis affectu, ut hunc nostrum laborem, quem in ipsius gloriam, & Ecclesiæ utilitatem suscepi; acceptum habeat, propter Jesum Christum filium suum dilectum, qui est super omnes Deus laudandus in secula. AMEN.

FINIS.

DORDRECHTI,

Excudebant HENRICUS & JOANNES ESSÆI,
Urbis Typographi Ordinarii.